

sed ea opinamur, quæ non admodum nobis nota, nec explorata sunt. Postremò non iidem videntur de rebus optimis consiliũ capere atq; opinari: sed nonnulli meliùs quidẽ opinari, verũm animi vitio corrupti ea neq; sequi, neque sumere, quæ sequi ac sumere oportet. Vtrũm verò opinio consilium antecedit, an subsequatur, nihil refert. Nõ enim nobis propositum est hoc considerare: sed vtrũm idem sit, quod aliqua opinio. Quænam igitur, aut qualis res est, quando quidem nihil est eorum quæ suprã dicta sunt? Et sanè videtur quiddam esse quod sponte fiat. Verũ non quicquid sponte fit, de eo consilium captum est: sed id vtiq; de quo prius consultatum est. Consilium enim cum ratione & cognitione coniunctum est. Quod quidem nomine ipso significatur. *παραρητις* enim dicitur, tanquam præ cæteris optabile & sumendum.

CAPVT V.

Definitio παραρητις perfectior, ex rudi illa in procedentibus posita, deducitur.

Sed vtrũ consultant de omnib. rebus homines, omniãque in consultationem cadunt: an de quibusdam consultari nõ debet? Ac fortasse id quidẽ in consultationem venire dicendum est, non de quo stolidus aliquis aut insanus consultauerit: sed de quo is qui mentis est compos. De rebus æternis autem consultat nemo: vt de mundo, aut de diametro & latere, quoniã nulla dimensione inter se cõuenire possunt. Neque verò de iis quæ cũm perpetuò moueantur, eodẽ sèper modo fiunt: siue necessitate, siue natura, siue propter aliquam causam: vt de solis conuersionibus atq; ortibus: nec de iis, quæ aliàs aliter fiũt, vt de siccitatib. & imbribus: neq; de iis quæ fortuito eueniunt, vt de thesauri inuentione. Immo ne de omnibus quidẽ rebus humanis: verbi gratia, Quemadmodũ Scythæ optimè suã temp. administrare possint, nemo Lacedæmoniorũ cõsultat. Nihil enim horũ per nos effici queat. At de iis consultamus, quæ cũ sub actionẽ cadãt, tum in nostra potestate sũt. Hæc autẽ etiã sunt reliqua. Et enim reiũ omniũ causæ vidẽtur esse, natura, necessitas, fortuna: addẽ præterea mentẽ & quicquid per hominẽ agitur. Singuli autẽ homines de iis consultant ac deliberãt quæ ab ipsis agi possunt. Neque verò in scientiis exquisitis, suãque vi contentis. consultationi locus est: verbi gratia, de litteris non consultamus: non enim quomodo scribendum sit, ambigimus. Sed de iis, quæ, tamen si opera nostra fiant, non tamen semper eodem modo fiunt: vt de iis quæ ad medicinam, & ad artem pecuniæ quærendæ pertinent:

Tom. III.

A ἄλλ' ἐνίοι, δοξάζειν μὲν ἀμεινον· ἀλλ' κακίας δὲ, αἰρῆσθαι ἔχ' αἰ δει. εἰ δὲ παρὰ τὴν δόξα τῆς παραρητις, ἢ παρακολουθεῖ, ὁσὸν ἀφ' ἑρῆς· οὐ τὸ γὰρ σκοποῦμαι· ἀλλ' εἰ αὐτὸν ὅτι δόξη γινί. πῶ οὖο ἢ ποῖον πῶ ὅτιν, ὅτι τῶ εἰρημύων ἔθεν ὅτιν; ἐκούσιον μὲν δὴ φαίνεται· ὅ δ' ἐκούσιον, οὐ πῶ παραρητις· ἀλλ' ἄρα γε ὅ παραβουλεύματα ἢ γὰρ παραρητις, μὲν λόγου ἔ ἀφνοίας. ὑποσημαίνην δ' ἔοικε καὶ ὑνομα, ὡς ὄν παρὰ ἑτέρων αἰρητόν.

ΚΕΦΑΛ. ε.

Περὶ βουλεύτην καὶ βουλεύσεως, καὶ παραρητις, καὶ ὅτι ἡ παραρητις, βουλευτική ὀρεξις τῶ ἐφ' ἡμῖν.

Bουλεύονται δὲ πότρεα παρὰ πῶτων, καὶ πῶ βουλεύτόν ὅτιν, ἢ παρὰ εἰσὼς ὅκ' ἐστὶ βουλή; λεκτέον δ' ἴσως βουλεύτόν, ἔχ' ὑπὸ ὅ αἰ ἴς βουλεύσατο ἡλίθιος, ἢ μηχανόμηρος· ἀλλ' * ὑπὸ ὡν ὁ νοῦ καὶ ὑπὸ ἔχων. παρὰ δὲ τῶ αἰδίων, ὁσὸς βουλεύεται. οἷ, παρὰ τῶ κόσμος, ἢ τῆς ἀφμεθου ἔ τῆς πλῆθος, ὅτι ἀσύμμετροι· ἀλλ' οὐδὲ παρὰ τῶ ἐν κινήσει, αἰεὶ δὲ καὶ τὰ αὐτὰ γνομήων, εἴτ' ἔξ αἰάτης, εἴτε φύσι; ἢ ἔξ ἴνα ἄλλω αἰτία, οἷ * ἔπαων, καὶ αἰατολῶν. καὶ παρὰ τῶ ἄλλοτε ἄλλως, οἷ ἀρχὴ καὶ ὁμῶρων· ὁσὸν περὶ τῶ ἀπὸ τύχης, οἷ, θησαυροῦ ἀρέσεως· ἀλλ' ὁσὸν περὶ τῶ ἀδραπικῶν πῶτων· οἷ, πῶς αἰ σκόση ἀρίστα πολιτεύοιντο, ὁσὸς Λακεδαιμονίων βουλεύεται· ἢ γὰρ γνοῖτ' ἀπὸ τούτων δι' ἡμῶν ἔθεν. βουλεύομεθα δὲ περὶ τῶ ἐφ' ἡμῖν * παραρητις. αὐτὰ δὲ καὶ ἐστὶ λοιπὰ. αἰτία γὰρ δοκούσιν οἷ, φύσις, καὶ αἰάτης, καὶ τύχη· ἐπὶ δὲ νοῖς, καὶ πῶ ὅ δ' ἀδραπῶ. τῶ δ' ἀδραπῶν ἕκαστοι βουλεύονται περὶ τῶ δι' αὐτῶν παραρητις. καὶ περὶ μὲν αἰ ἀκρίβης καὶ ἀπάρχεις τῶ ὅτισημῶν, ὅκ' ἐστὶ βουλή· οἷ, * περὶ γραμμῶν. ἢ γὰρ διακρίνομεν, πῶς γραπτόν· ἀλλ' ὅσα γὰρ δι' ἡμῶν, μὴ ὡσαυτῶς δὲ αἰεὶ, περὶ τούτων βουλεύομεθα· οἷ, περὶ τῶ χῆιατεικῶ, * ἢ χρηματιστικῶν, καὶ περὶ κυβερνητικῶν μῶλλον ἢ γυμναστικῶν, ὅσα ἢ τῶν διηκρίβωται.

Magn. li. i. c. 18.

κ. ε. κ.

D 5

κ. ἐπὶ τῷ π...

κ. δὲ

κ. πέπειται γρ. ἢ πεπείνηται. sed plerique codd. hæc nō agnoscunt γρ. βουλόμεται

καὶ ἐπὶ τοῖς τῶν λοιπῶν ὁμοίως μάλλον ὅ, καὶ ἐπὶ τοῖς τέχναις ἢ τοῖς ὄντιναις μάλλον γὰρ ἐπὶ αὐτοῖς διαζόμενοι. ὁ βυλόμεθα ὅ ἐν τοῖς ὡς * ὅτι πολὺ, ἀδύνατος ὅ πῶς ἀποβήσεται, καὶ ἐν οἷς ἀδύνατος· συμβάλλουσιν ὅτι ὁ βυλόμεθα εἰς τὰ μεγάλα, ἀπιστοῦντες ἡμῖν αὐτοῖς ὡς ἔχουσιν ἀδύνατον. βυλόμεθα ὅ, ὅ ἐπὶ τῶν τελῶν, ἀδύνατος ἐπὶ τῶν πρὸς τὰ τέλη. ἔτε γὰρ ἰατρὸς βυλόμεθα, εἰ ὑγιάσῃ· ἔτε ῥήτωρ, εἰ πείσῃ· ἔτε πολιτικός, εἰ δυνάμει ποιήσῃ. ὅθεν τῶν λοιπῶν ὁμοίως ἐπὶ τῶν τελῶν· ἀλλὰ γὰρ μενοί τελος ἔστι, πῶς καὶ ἀφ' ἑνὸς ἔσται, σκοποῦσι. καὶ ἀφ' ἑνὸς πλῆθους μὲν φαινομένων γίνεσθαι, ἀφ' ἑνὸς ῥάσῃ καὶ κέλῃσιν ὅτι σκοποῦσι· δι' ἑνὸς ὅ ὅτι τελευτῶν, πῶς ἀφ' ἑνὸς ἔσται· καὶ κέλῃσιν ῥάσῃ, ἔως δὲ ἔλθωσιν ἐπὶ τῷ πρὸς αἴτιον, ὅ ἐν τῇ δυνάμει ἔσται ὅτιν. ὅ γὰρ βυλόμεθα εἰσὶν ζητεῖν καὶ αἰαλύειν τὸν εἰρημῶν ῥάσῃ, ὡς ἀφ' ἀφ' ἑνὸς φαινομένων. φαινομένων ὅ, ἢ μὲν ζήτησις, οὐκ ἔστι βούλησις, οἷον αἰμαθιμαθικῆς. ἢ ὅ βούλησις πᾶσα, ζήτησις· καὶ ὅ ἔσται ἐν τῇ αἰαλύσει, πρὸς αἴτιον ὅ ἐν τῇ δυνάμει. καὶ μὲν ἀδύνατος ἐν τῷ αἴτιον, ἀφίστανται οἷον, εἰ ζήτησις δὲ, ταῦτα ὅ μὴ οἷον τε ποιεῖσθαι. εἰ δὲ δυνάμει φαινομένων, εἰσὶν ἀφ' ἑνὸς πρὸς αἴτιον. δυνάμει ὅ, ἀφ' ἑνὸς ἢ μὲν γίνονται δὲ. ταῦτα γὰρ ἀφ' ἑνὸς φίλων, δι' ἡμῶν πῶς ἐστὶν ἢ γὰρ ἀρχὴ ἐν ἡμῖν. * ζητεῖται ὅ, ὅτε μὲν, τὰ ὄργανα· ὅτε ὅ, ἢ ζήτησις αὐτῶν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς, ὅτε μὲν, δι' ἑνὸς ὅ, πῶς, ἢ ἀφ' ἑνὸς. εἰσὶν * δὲ, καὶ ἀφ' ἑνὸς εἰρημῶν, ἀφ' ἑνὸς ὅ ὅτι ἀφ' ἑνὸς πρὸς αἴτιον. ἢ ὅ βυλόμεθα, ἐπὶ τῷ αἴτιον πρὸς αἴτιον. αἰ ὅ πρὸς αἴτιον, ἄλλων ἕνεκα. ὅτι αὐτῶν εἰρημῶν βυλόμεθα τὸ τέλος, ἀλλὰ ταῦτα πρὸς τὰ τέλη. ὅθεν δὲ τὰ κέλῃ ἔσται οἷον, εἰ ἀφ' ἑνὸς τῷ πρὸς αἴτιον, ἢ * πέπειται, * ἢ πεπείνηται ὡς δὲ. αἰμαθιμαθικῆς γὰρ ταῦτα. εἰ ὅ αἰμαθιμαθικῆς, εἰς ἀφ' ἑνὸς ἢ ζήτησις. βουλόμεθα δὲ καὶ πρὸς αἴτιον τὸ αἴτιον· πλὴν ἀφ' ἑνὸς ἢ δὲ τὸ πρὸς αἴτιον τὸ γὰρ ἐκ τῶν βυλόμεθα πρὸς αἴτιον, πρὸς αἴτιον ὅτι. παύεται γὰρ ἕνατος ζήτησις, πῶς πρὸς αἴτιον, ὅτε μὲν αὐτὸν ἀφ' ἑνὸς ὅ ὅτι, καὶ αὐτῶν ὅ ἢ ζήτησις τῷ πρὸς αἴτιον τῷ πρὸς αἴτιον.

A & in arte gubernandarum navium potius quā in ratione corporum exercendorum dubitare solemus, quanto minūs illa quā hęc enucleatis & exquisitis præceptionibus absoluta est: & præterea item de reliquis. Magis autem in artibus, quā in scientiis consultationi locus est. In eis enim sæpius ambigere solemus: Consultandi autem ratio in iis locū habet, quæ plerūmque vsuveniunt, cū eorum exitus incertus sit, & in quibus nihil est definiti. Itaque ad res magnas cōsiderandas alios in consilium adhibemus, ipfis diffidentes, quasi minūs ad eas dispiciendas ac diiudicandas idoneis. Consultamus autem non de finibus, sed de iis quæ ad fines pertinent. B Neq; enim aut medicus, an sanaturus sit, cōsultat, aut orator, an persuasurus, aut vir ad rempublicam administrandam aptus, an bonis legibus civitatem temperaturus, neq; alij denique artifices de fine deliberant: sed omnes proposito sibi certo aliquo fine, quemadmodum, & quib. rebus eum possint assequi, cogitant. Ac, si pluribus modis ac rationibus id quod volunt, confici posse videatur, quæ facillimè & optimè confici possit, inspiciunt. Sin autem vna ratione cōmodè possit absolui, qua via ad illam perueniant, & qua ad hanc, eò vsque dum ad primā causam peruenierint, quæ inuentione est vltima. C Qui consultat enim, inquirere ac retexere veluti descriptionem quandam mathematicam videtur, quēdamodum dictum est. Sed illud certè apparet, non omnem quæstionem esse cōsultationem, vt sunt quæstiones mathematicæ: consultationem verò omnem, esse quæstionem. Illud etiam planum est, quod est retexenti postremum, id esse agenti primum. Quòd si ij, qui acturi sunt, in aliquid incidierint, quod fieri nequeat, tum ab eo desistunt: veluti si pecunia sit opus, eiúsque expediendæ nulla ratio inueniri possit. Sin autem alicūde suppeditari posse videatur, tum agendū aggrediuntur. Fieri autem posse dicuntur ea quæ nostra opera effici possunt. Nam quæ amicorum studio & opera transiguntur, nostra opera quodammodo fieri videntur. Principium enim in nobis est. Quærentur autem aliquando instrumenta, aliquando eorum vsus: itémque in reliquis, interdū cuius opera, aliquādo quomodo, aut qua via res explicari possit. Ac videtur sanè homo, quēadmodum dictū est, actionū esse principium. Consultatio autē est iis de rebus, quæ à quoque agi possunt. At actiones aliarū rerū causa suscipiuntur. De fine igitur cōsultari nō potest, sed de iis, quæ ad fines pertinent. Neq; de rebus singularib. verbi gratiā, sicutne hoc panis, aut sicutne si sēper cōsultauerit, abibit in infinitū. Quòd si sēper cōsultauerit, abibit in infinitū. Id autē de quo cōsultatur, & id de quo cōsiliū captū est, eadē sunt inter se: nisi quòd definitū ac decisū est id de quo cōsiliū capitur. Quòd n. cōsultatione adhibita reliquis præpositū est, id est de quo cōsiliū captū est. nā quomodo sit quisque acturus, tū quæredi finē facit, cū principiū ad seipsū, & ad eā sui partē, quæ præest atque imperat, reuocari. Hęc. n. est quæ cōsiliū capit.

Quod ex veteribus quoque reip. administrā-
dx formis, quas Homerus imitabatur, per-
spici potest. Nā quibus de rebus reges cōsiliū
ceperant, eas populo renuntiabant. Quo-
niam autem id, de quo cōsiliū capitur, sub
deliberationem & appetitionem cadit, cūm
sit ex numero earum rerum quæ in nobis sitæ
sunt, cōsiliū erit, earum rerum, quæ in no-
stra potestate sunt, appetitio ex consulta-
tione proueniens. Nam posteaquam consulta-
tione adhibita iudicauimus, tum ei consul-
tationi conuenienter appetimus. Ac consi-
liū quidem quid sit, quibusque in rebus
versetur, earum denique rerum esse, quæ ad
fines pertinent, sic à nobis veluti adumbran-
do expositum sit.

A δὴλον δὲ πῶς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίων πολι-
τειᾷ, ἀσ * Ομηροῦ ἐμιμῆτο· οἱ γὰρ βα-
σιλεῖς, ἀπεθέλοντο, * ἀπὸ γῆμον τὰ δὴ-
μιω. ὅπως ὃ τὰ παραιρετῶ, βουλυτῶ,
ὄρεκτῶ τῶ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἡ παραιρεσις δὴ
εἶη βουλυτικὴ ὄρεξις τῶ ἐφ' ἡμῖν· ἐν τῶ
βουλυτῶσαι γὰρ κείναιτες, ὄρεξῶντα καὶ
πλὴν βουλυτῶν. ἡ μὲν οὖν παραιρεσις τυ-
πῶ εἰρήσῶ, καὶ πῶ ποιὰ ἔστι, καὶ ὅτι τῶ
πῶ τὰ τέλη.

CAPVT VI.

ΚΕΦΑΛ. 5.

Definitione παραιοσιως explicata, ex illius natura
deinceps quæstionem soluit: Vtrum id quod sub
voluntatem cadit, verè bonum sit, necne.

Περὶ βουλήσεως καὶ βουλητῶ.

Vltimi autem seu finis esse voluntatem,
dictum est: sed alij eius esse, quod bo-
num est, alij eius quod videtur bonum exi-
stimant. Atqui eorum ratione, qui id quod
sub voluntatem cadit, dicunt esse verum bo-
num, euenit vt id, quod vult is qui minùs re-
ctè eligit, non cadat sub voluntatem. Nam
si sub voluntatem cadit, erit & bonum: at
erat, si casus ita tulit, malum. Eorum autem
sententia, qui id quod sub voluntatem ca-
dit, specie dumtaxat bonum esse dicunt, ni-
hil erit, quod sub voluntatem cadat natura,
sed quod cuique videbitur. Atqui aliud alij
videtur, & si casus ita tulerit, etiam contra-
ria. Quòd si hæc minùs probanda sunt, dicē-
dumne est, absolutè & reuera sub volunta-
tem cadere verum bonum: sed sub cuiusque
voluntatem cadere id, quod speciem boni
habeat? Viro bono igitur id esse voluntati o-
ptabile, quod reuera bonum est: vitioso au-
tem, quicquid fors obtulerit? Vt & corpo-
ribus, bene quidem constitutis, salubria sunt
ea, quæ reuera talia sunt: morbosis autem &
egris alia: itémque amara, dulcia, calida, gra-
uia, & cæterorum vnumquidque. Nam &
verè de singulis rebus iudicat vir bonus, &
ei statim quod in quaque re veri est, elucet.
Ex vno quoque enim habitu propria sibi quisque
honestæ & iucunda fingit. Atque eo ipso
fortasse longè præstat reliquis vir bonus,
quòd singulis in rebus verum perspicit, qua-
si earum norma sit ac mensura. Multitudini
autem fucum facere videtur voluptas: quip-
pe quæ, cūm bonum non sit, boni speciem
præ se ferat. Itaque iucundum sequitur, vt
bonum: dolorem autem fugit, vt malum.

C H Δ Ε βούλησις, ὅτι μὲν τῶ τέλει
ἔστιν, εἰρησῶ· δοκεῖ δὲ τοῖς μὲν,
ἀγαθὸν εἶη. τοῖς δὲ, τῶ φαινομένου ἀγα-
θοῦ συμβαίνῃ, τοῖς μὲν δὲ βουλητῶν ἀ-
γαθὸν λέγουσι, μὴ εἶη βουλητῶν ὁ βούλε-
ται ὁ μὴ ὀρθῶς ἀγευόμενος· εἰ γὰρ ἔσται
βουλητῶν, καὶ ἀγαθὸν· ἡ δὲ, εἰ οὕτως
ἔτυχε, κακόν· τοῖς δὲ αὖ τὸ φαινομένου ἀ-
γαθὸν, τὸ βουλητῶν λέγουσι, μὴ εἶη φύ-
σις βουλητῶν, ἀλλ' ἐκείτω τὸ δοκοῦν· ἄλλο
δὲ * ἄλλω φαίνεσθαι· ἔ εἰ οὕτως ἔτυχε, γρ. ἀλλο
D ἀνασῶ· εἰ ὃ δὴ τῶτα μὴ ἀρεσῶ, * ἀ-
ρεσῶ φατέον, ἀπλῶς μὲν καὶ κατ' ἀλήθειαν,
βουλητῶν εἶη ἀγαθὸν· ἐκείτω δὲ, τὸ φαι-
νόμενον τὰ μὲν οὖν σπουδαῖω, τὸ κατ' ἀ-
λήθειαν εἶη· τὰ δὲ φαύλω, τὸ τυχόν· ὡς-
πῶ ἔ ὅτι τῶ σωματίων, τοῖς μὲν δὲ ἀρε-
κειμῶσι, ὑγιανά ἔστι τὰ κατ' ἀλήθειαν
εἰαῦτα ὄντα· τοῖς δὲ ὅπτινόςσις, ἔτερε· ὁ-
μοίως δὲ ἔ πικρὰ καὶ γλυκέα, καὶ θερμὰ,
καὶ βαρέα, καὶ τῶ ἄλλων ἕκαστα· ὁ σπου-
δαῖος γὰρ ἕκαστα κείνη ὀρθῶς, ἔ ἐν ἐκεί-
σοῖς πάλητες αὐτῶ φαίνεσθαι· κατ' ἐκείτην
γὰρ ἔξιν, ἰδιῶ ἔστι καὶ κατὰ ἔ ἡδία· ἔ
ἀρεφῶν πλῆστον ἴσως ὁ σπουδαῖος, τὰ
ἀληθῆς ἐν ἐκείσοῖς ὄρεσιν, ὡςπῶ κρυμῶν ἔ
μῆστον αὐτῶν ὄν· τοῖς πολλοῖς δὲ ἡ ἀπάτη
ἀρε πλὴν ἡδονῶ ἔοικε γίνεσθαι· οὐ γὰρ οὐ-
σα, ἀγαθὸν φαίνεσθαι· ἀρεμῶσθαι οὖν τὸ ἡ-
δὴ, ὡς ἀγαθὸν· πλὴν δὲ λύπην, ὡς κα-
κόν, φέρουσι.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'

CAPVT VII.

Πότερον τῶν ἐφ' ἡμῖν ἢ ἀρετὴ ἔῃ κακία.

Alteram questionem declarat: Vtrum nemo sponte sua improbus existat.

ΟΝΤΟΣ δὴ, βουλευτῶν μὲν, τῶν τε-
 λους· βουλευτῶν δ' ἡ καὶ παραρετῶν,
 τῶν πρὸς τὸ τέλος, αἱ περὶ ταῦτα πράξεις,
 καὶ παραρεσιν εἶεν αὐτῶν, ἔξουσιοι αἱ δὲ τῶν
 ἀρετῶν ἐνέργειαι, περὶ ταῦτα· ἐφ' ἡμῖν δὲ
 καὶ ἡ ἀρετὴ, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κακία. ἐν οἷς γὰρ
 ἐφ' ἡμῖν, * τὸ πράττειν, ἔστι μὴ πράττειν· καὶ
 ἐν οἷς τὸ μὴ, καὶ τὸ ναί· ὥστ' εἰ τὸ πράττειν, κα-
 λὸν ὄν, ἐφ' ἡμῖν ἔστι· ἔστι μὴ πράττειν, ἐφ'
 ἡμῖν ἔσται, ἀγρὸν ὄν. καὶ εἰ τὸ μὴ πράττειν,
 καλὸν ὄν, ἐφ' ἡμῖν καὶ τὸ πράττειν, ἀγρὸν
 ὄν, ἐφ' ἡμῖν· εἰ δ' ἐφ' ἡμῖν τὰ κατὰ πρᾶτ-
 τειν, καὶ τὰ ἀγρὰ, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὴ πρᾶτ-
 τειν· (τῶν δ' ἡμῶν, τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν εἶναι.)
 ἐφ' ἡμῖν ἔσται τὸ ἐπιφύκειν ἔξουσιοι εἶναι.) * τὸ
 δὲ λέγειν ὡς

Οὐδεὶς ἐκὼν πονηρὸς, ἔστι ἀκων * μάκαρ,
 εἶοικε, τὸ μὲν, ψευδῆ τὸ δὲ, ἀληθεῖ· μακά-
 ριος μὲν γὰρ ὁσδεὶς ἀκων· ἡ δὲ μακαρία, ἐ-
 κούσιον· ἡ τοῖς γε νῦν εἰρημύροις ἀμφισβητη-
 τέον, ἔστι τὸν ἀφ' ἑσθρον οὐ φατέον ἀρχὴν εἶναι,
 ὁσδεὶς ἡμνητῶν τῶν πράξεων, ὡς ἔστι τῶν τε-
 κνων· εἰ δ' ἐπὶ ταῦτα φαίνεται, καὶ μὴ ἐχόμεν εἰς
 ἄλλας ἀρχὰς διαγαγεῖν πρὸς τὰς ἐφ' ἡμῖν·
 ὡν καὶ αἱ ἀρχαὶ ἐφ' ἡμῖν, καὶ αὐτὰ ἐφ' ἡμῖν καὶ
 ἐκούσια· * τοιούτοις δ' εἶοικε μὴ τυρῆσθαι καὶ
 ἰδίᾳ ὑφ' ἐκείτων, καὶ ὑπὸ αὐτῶν τῶν νομοθε-
 τῶν· κολάζουσι γὰρ καὶ ὑμφοροῦνται τοῖς
 δραντάς * μακαρία, ὅσοι μὴ βία, ἢ δι'
 ἀγνοίας, ἢς μὴ αὐτοὶ ἀπίοι· τοῖς δὲ τὰ κα-
 λὰ πράττοντάς ὑμφοροῖν· ὡς τοῖς μὲν παρ-
 τρέφοντες, τοῖς δ' καλύποντες· καὶ τοὶ πρὸς
 ὅσα μὴ τ' ἐφ' ἡμῖν ἔστι, μὴ δ' ἐκούσια,
 ὁσδεὶς παρτρεπέται πράττειν· ὡς ὁσδεὶς
 παρτ' ἐργου ὄντος πεισθῆναι μὴ θερμαινε-
 σθαι, ἢ ἀλγεῖν, ἢ πεινῆν, ἢ ἄλλ' ὅποιον
 τῶν τοιούτων· οὐδὲν γὰρ ἡπτόν πεισόμε-
 θαι αὐτὰ· καὶ γὰρ ἐπὶ αὐτῶν τῶν ἀγρῶν
 κολάζουσι, ἐὰν ἀπίος εἶναι δοκῆ τῆς ἀ-
 γνοίας· οἷον, τοῖς μεθύουσι διπλᾶ τὰ ἐπιπί-
 μα· ἢ γὰρ ἀρχὴν εἶναι * αὐτῶν· κύνειος γὰρ * τ'
 μὴ μεθυσθῆναι τῶν τοῦ ἀπίου τῆς ἀγνοίας·

καὶ τὸ καλὸν
πράττειν

Magnor.
lib. 1. c. 9.

μακάριος

τοῖς

ταῖς μοχ.

αὐτοῖς &
κύνειοι
καὶ τὸ με-
θύουσι.

Quoniam igitur finis sub voluntatem ca-
 dit, de iis autem quæ ad finem pertinent
 & consultari & consilium capi potest: conse-
 quens est, ut, quæ in eis vertuntur actiones, &
 consilio cōsentaneæ sint, & sponte obeantur.
 At functiones & muneravirtutū in his vertū-
 tur. Itaq; virtus in nostra est potestate. Simili-
 ter & vitium. Quas enim res agere in nobis
 situm est, easdem non agere possumus : &
 quas non agere in nobis situm est, earum-
 dem quoque agendarum potestas nostra est.
 Itaque si quid agere, quod honestum sit, in
 nobis situm est, non agere quoque, cū id
 non agere turpe sit, in nobis erit situm : & si
 non agere, quod non agere honestum sit, in
 nostra potestate est, agere quoque quod actu
 turpe sit, in nobis erit situm. Quod si hone-
 sta & turpia agere nostri arbitrij est, simili-
 tēque non agere; (hoc autem erat, bonos
 & malos esse;) nostri quoque arbitrij erit pro-
 fectò, ut probi & improbi simus. Iam verò
 quod dicitur,

Sponte improbus nemo, nec inuitus beatus vi-
lus est,

pattim falsum, pattim verum esse videtur.
 Nam inuitus beatus est nemo, vitiositas autē
 sponte nostra contrahitur: alioquin ea, quæ
 iam nunc dicta sunt, erunt in dubium & con-
 trouersiam vocanda, negandūque erit, ho-
 minem esse principium ac parentem actio-
 num, tanquam & liberorum. Quod si hæc
 nobis probantur, & vera videntur, neque ea
 possumus ad alia principia capitāque, præter-
 quam ad ea quæ in nobis insunt, reuocare:
 profectò quarum rerum principia in nobis
 insunt, eæ res quoque in nobis sitæ sunt, no-
 strāque sponte suscipiuntur. Testimonio
 sunt his cū ea quæ priuatim à singulis, tū ea
 quæ publicè à latoribus legum fieri solēt: Eos
 enim, qui res flagitiosas atque improbas
 admittunt, castigant supplicioque afficiunt,
 si modò non per vim aut per inscientiam
 quæ ipsorum culpa contracta non sit, admi-
 serint: eos autem, qui res honestas & præ-
 claras gerunt, honoribus & præmiis ornant:
 quasi hos excitaturi, illos à maleficio deter-
 rituri. Atqui ad eas actiones excitat nemo,
 quæ neque in nobis positæ sunt, neque spon-
 te nostra obeuntur: perinde quasi nihil profu-
 turum sit persuasum nobis esse, ut ne vel ea-
 leamus, vel dolcamus, vel esuriamus, vel a-
 liquid aliud tale. Nihilo enim minùs ea per-
 ferimus. Nam etiam propterea quod quip-
 piam ignoratum sit, castigant latores legum,

si quis sibi ipse suæ inscientiæ causa esse videatur: verbi gratia, in ebrios duplex pœ-
na constituta est: principium enim in ipsis est. Nam situm in eis erat, ne ebrij fierent.

Ebrietas autē causa inscientiæ est. Præterea A
 in eos qui aliquid ignorant eorum quæ legi-
 bus sancita sunt, quæ & facienda, neque co-
 gnitu difficilia sint, animaduertunt. Idemq;
 fit in cæteris, quæ negligentia sua videntur
 ignorare, cum liceat ipsis non ignorare. Po-
 terant enim sibi, vt diligentiam adhiberent,
 imperare. Sed eiusmodi est aliquis fortasse,
 vt diligentiam adhibere non possit. Verum
 cur tales extiterint causâ ipsi sustinet, quip-
 pe qui negligenter ac dissolutè viuunt:& cur
 iniusti atque intemperantes sint, causa in ip-
 sis consistit: vt pote quorum alteri in malefi-
 ciis, alteri in computationibus & id genus
 nequitiis ætatē consumant. Nam quales sunt
 in quaq; re collocatæ actiones, taleis eos, qui
 agunt, efficiunt. Quod ex iis perspicuum esse
 potest, qui se in quouis certamine aut actio-
 ne exercēt. Nunquā enim certare atq; agere
 intermittunt. Ignorare igitur è studiis & a-
 ctionibus in quaque re positis habitus gigni,
 hominis est sensu ferè carentis. Præterea hoc
 ipsum à ratione alienum est, cum, qui iniuste
 alterum lædat, iniustum:& qui intemperan-
 ter viuat, intemperantem effici nolle. Si quis
 igitur sciens eas res agat, quibus euadat iniu-
 stus, sponte sua profectò efficiatur iniustus.
 Neque si velit tamen, esse desinat iniustus,
 & iustus fit. Nam ne æger quidem sanus ac
 validus sit. cum voluerit: etiam si fortè spon-
 te sua ægrotet, quippe qui & incontinenter
 viuat, & medicorum præceptum consiliūm-
 que aspernetur. Tunc igitur ei integrum e-
 rat in morbum nō incidere. At posteaquam
 sese effudit, ac proiecit, id iā desinit esse inte-
 grū. Quæadmodū nec is, qui lapidē misit, re-
 trahere eū iā potest: erat tamen in eius pote-
 state, lapidē in manū sumere ac iacere: prin-
 cipiū enim in ipso est. Sic & iniusto atq; intē-
 perati homini ab initio licebat talibus nō ef-
 fe: idcirco sua volūtate tales sunt: posteaquā
 verò tales facti sunt, nō possunt non esse. Nō
 solū autē animi vitia spōte cōtrahuntur, sed
 in nonnullis etiā. corporis: quos etiam repre-
 hendere solemus. Nā qui sunt deformes na-
 tura, eos reprehēdit nemo: sed eos demū, qui
 propterea quod exercitationes corporis præ-
 termittūt, & valetudinē nō curāt, id mali cō-
 traxerūt. Similis est imbecillitatis, deformati-
 tatis, & debilitatis ratio. Nemo enim cæcitatē
 ei qui vel natura, vel morbo, vel icu aliquo
 cæcus fit, probri loco obiiciat: quin eius misere-
 reatur potius: sed qui ex ebriofitate, aut ali-
 qua alia intēperantia cætatē cōtraxerit, eum
 nemo est qui nō reprehensione dignū duxe-
 rit. Quæ ergo vitia corporis in nostra pote-
 state sunt, ea reprehenduntur: quæ non
 sunt, non reprehenduntur. Quod si ita est, in
 cæteris quoque rebus omnibus ea quæ re-
 prehenduntur vitia in nostra potestate esse
 reperientur. Quod si quis dixerit, id quem-
 que expetere, quod sibi videatur bonum, verū non in cuiusq; potestate visionem esse sitam,

καὶ τοὺς ἀγροῦντας ἢ τῶν ἐν τοῖς νόμοις, ἀ-
 δῆ ὀπίσασθαι, καὶ μὴ χαλεπὰ ἔσθι, κορα-
 ζοῦσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἀλλοῖς, ὅσα
 δι' ἀμύητου ἀγροῦν δοκοῦσιν, ὡς ἐπ' αὐτοῖς
 ὄν τ' μὴ ἀγροῦν. τῆ γὰρ ὀπιμνησθεῖναι
 κύνειοι. ἀλλ' ἴσως τοιοῦτος τις ἔστιν, ὡς τε
 μὴ ὀπιμνησθεῖναι. ἀλλὰ τῆ τοιοῦτος γα-
 νέσθαι αὐτοῖ ἀήτοι, ζῶντες ἀφελύτως, καὶ
 τῆ ἀδίκους ἢ ἀκοράτους εἶ), οἱ μὲν, κα-
 κουργουῦτες, οἱ δὲ, ἐν πότοις καὶ τοῖς
 B τοιοῦτοις ἀφῆροντες. αἱ γὰρ παρ' ἑκάστα
 ἐνεργεῖν, τοιοῦτοις ποιοῦσι. τῆτο δὲ δῆλον
 ἐκ τῆ μνηστῶντων παρὸς ἰωύνασιω ἀγρο-
 νίαῖ ἢ παρῆξιν. ἀφελύτως γὰρ ἐνεργουῦ-
 τες. τ' μὲν οὖν ἀγροῦν, ὅτι ἐκ τῆ ἐνεργεῖν
 παρ' ἑκάστα αἱ ἔξῃς γίνονται, κομιδῆ ἀγα-
 ἀθητου. εἶ δὲ ἀγροῦν, τὸν ἀδικοῦντα μὴ
 βούλεσθαι ἀδικεῖν εἶ). ἢ τὸν ἀκοράταινον-
 τα, ἀκόρατον. εἰ δὲ μὴ ἀγροῦν τις παρῆξ-
 C τει, εἶ δὲ ὦν ἔσθαι ἀδικος, ἐκὼν ἀδικος δὲ
 εἶν. οὐ μὲν ἐὰν γε βούληται, ἀδικος
 ὦν παύσασθαι, καὶ ἔσθαι δίκαιος. ὅσοι γὰρ ὁ
 νοσῶν, ὑγιής καὶ εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἐκὼν
 * νοσῶν, ἀχεατῶς βιοτεύων, καὶ ἀπειθῶν x. ποιῆ
 τοῖς ἰατροῖς. τότε μὲν οὖν εἶλω αὐτῶ μὴ
 νοσῶν. παρῆξιν δὲ, ὅτι ἐπ' ὡς παρ' οὐδὲ
 ἀφελύτως λίθον, εἶλω αὐτὸν δυνατὸν ἀναλα-
 βῆν. ἀλλ' ὁμοῦς ἐπ' αὐτῶ * τ' βαλεῖν καὶ
 ρίψαι. ἢ γὰρ εἰς ἐπ' αὐτῶ. οὕτω δὲ καὶ
 D τῶ ἀδίκῳ, καὶ τῶ ἀκοράτῳ, εἶς εἰς
 μὲν, εἶλω τοιοῦτοις μὴ γνέσθαι. εἶς ἐκόν-
 τες εἰσὶ. ἡμοῦντοις δὲ εἰκέτω ἔξῃς μὴ εἶ).
 οὐ μόνον δὲ αἱ τῆς ψυχῆς κακίαῖ ἐκούσιοί
 εἰσιν, ἀλλ' ἐπίοις καὶ αἱ τῆ σώματος, οἷς
 καὶ ὀπιμνησθεῖν. τοῖς μὲν γὰρ ἀφῆ φύσιν
 ἀγροῖς ὅσοις ὀπιμνησθεῖν. τοῖς δὲ, δι' ἀγρο-
 μνασίω καὶ ἀμέλεια. ὁμοίως δὲ καὶ παρ' ἑ-
 ἀφελύτως, * καὶ ἀγροῦ, καὶ πῆρωσιν. ὅσοις
 γὰρ δὲ ὄνδρῶσι τε τυφλῶ φύσῃ, ἢ ἐκ νό-
 E σου, ἢ ἐκ πληγῆς. ἀλλὰ μάλλον ἐλεη-
 σα. τῶ δὲ εἶς οἰνοφλυγίας, ἢ ἀλλης ἀγρο-
 ρασίας, πᾶς δὲ ὀπιμνησθαι. τῶ δὲ παρ' ἑ-
 τ' σῶμα κακίαν, αἱ μὲν ἐφ' ἑμῖν, ὀπι-
 μνησθεῖν. αἱ δὲ μὴ ἐφ' ἡμῖν, οὐ. εἰ δὲ
 οὕτω, καὶ ὅτι τῶ ἀλλων αἱ ὀπιμνησθεῖν-
 ναῖ τῶ κακίαν, ἐφ' ἑμῖν δὲ εἶεν. εἰ
 δὲ τις λέγει ὅτι πᾶσι ἐφίενται τῆ φαινο-
 μένου ἀγαθοῦ, τῆς δὲ φαινοσίας οὐ κύν-
 εἶοι.

x. ποιῆ
 x. τῆ λαβῆ
 Lamb. καὶ
 ἀγροῦ abel-
 se mallet.

ειοι, ἀλλ' ὁποῖός ποθ' ἕκαστός ἐστι, ποιοῦ-
 το καὶ τὸ τέλος φαίνεσθαι αὐτὰ· εἰ μὲν οὖν
 ἕκαστος ἐαυτὰ τῆς ἐξέως ἐστὶ πῶς ἀγίος,
 καὶ τῆς φαινομένης ἐστὶ πῶς αὐτὸς ἀγίος· εἰ
 ὅ μὴδεις αὐτὰ ἀγίος τῶ κακῶ ποιῆν, ἀλ-
 λά δι' ἀγνοίας τῶ τέλους αὐτὰ παρὰ τῆς,
 ἀλλὰ τούτων οἰόμενος αὐτὰ τὸ δῖον ἐσε-
 εῖναι· ἢ ὅ τῶ τέλους ἐφέσις, οὐκ αὐταίρε-
 πος, ἀλλὰ φῦσιν δὲ, ὡς παρ' ὄψιν ἔχοντα,
 ἢ κενὴ καλῶς, ἔσ' ὅ κατ' ἀλήθειαν ἀγα-
 θὸν αἰρήσεσθαι. ἔστιν βίφους, ὃ τῶτα κα-
 λῶς πέφυκε· (ὃ γὰρ μέγιστον, καὶ κάλλιστον,
 καὶ ὁ πρῶ ἐτέρου μὴ οἷν τε λαβόν, μηδὲ
 μαθεῖν, ἀλλ' εἷν ἐφύ, τοιοῦτον ἐξεί· καὶ ὃ
 εἷν ἔσ' τὸ καλῶς τῶτα πέφυκέναι, ἢ τελεία
 ἔσ' ἀληθινή αὐ εἶν βίφους·) εἰ δὲ αὐτ' ἐστὶν
 ἀληθῆ, τί μάλλον ἢ δῖότη τῆς κακίας ἐ-
 στα ἐκούσιον; ἀμφοῖν γὰρ ὁμοίως, τὰ ἀ-
 γαθῶ ἔσ' καὶ κακῶ, τὸ τέλος φύσις, ἢ ὁ-
 πως δὴ ποτε φαίνεσθαι ἔσ' κείται· ἔσ' ὅ λοιπὰ
 παρὰ τῶτα διαφέροντες, παρὰ τοῖσιν,
 ὅπως δὴ ποτε· εἴτε δὲ τὸ τέλος μὴ φύσις ἐ-
 στα φαίνεσθαι οἰομένη ποτε, ἀλλὰ ἔσ' καὶ *
 πρῶ αὐτὸ ἐστὶν· εἴτε, τὸ μὲν τέλος φυσικόν,
 * τὰ ὅ τὰ λοιπὰ παρὰ τῆς ἐκούσιως τὸν
 σπουδαῖον, ἢ δῖότη ἐκούσιον ἐστὶν, ὅθεν
 ἢ τῶ καὶ ἢ κακία ἐκούσιον αὐ εἶν· ὁμοίως γὰρ
 καὶ τὰ κακῶ ἔσ' ἀρχὴ τὸ δὲ αὐτὸν ἐσ' αὐτῶ
 παρὰ ἐξεί· * καὶ εἰ μὴ, ἐσ' τὰ τέλη· εἰ οὖν,
 ὡς παρ' λέγεσθαι, ἐκούσιοί εἰσιν αἱ δῖοται· (καὶ
 γὰρ τῶ ἐξέων στωαγίνοί πῶς αὐτὸ ἐσμεν· ἔσ'
 τὰ ποιοί ἕνεσ εἶν), τὸ τέλος οἰομένη δὲ ἕνε-
 στα·) καὶ αἱ κακία ἐκούσιοι αὐ εἶεν· ὁμοίως
 γὰρ.

καὶ παρ' αὐ-
 τῶ
 καὶ τὸ ἐπὶ λ.
 καὶ ὅ αὐ τῶ
 τ. etiam
 apud Eu-
 str. al. εἰ μὴ
 αὐ τῶ τ.

ΚΕΦΑΛ. η'.

Ἀνακεφαλαίωσις τῶν παρὰ δῖότης εἰρημύων.

ΚΟΙΝΗ μὲν οὖν παρὰ τῶν δῖότης εἰ-
 ρημύων ἢ μῖν τὸ, τε γένος τύπων, ὅτι μεσο-
 τητές εἰσιν, ἔσ' ὅτι ἐξεί, ὅφ' ὦν τε γίνονται, καὶ
 ὅτι τούτων, παρὰ κενῶ, καὶ κατ' αὐτὰ· καὶ
 ὅτι ἐφ' ἢ μῖν, καὶ ἐκούσιοι, ἔσ' οὕτως ὡς αὐ
 ὁ ὅρθος λόγος παρὰ ἐξεί. οὐχ ὁμοίως ὅ αἱ
 παρὰ ἐξεί ἐκούσιοί εἰσι, καὶ αἱ ἐξεί· ἔσ' μὲν γὰρ
 παρὰ ἐξεί ἀπὸ δῖότης μέγιστον τέλος κενῶ
 ἐσμεν, εἰδότες τὰ κατ' ἕκαστα· ἔσ' ἐξεί δὲ, τὸ
 δῖότης· τῶ κατ' ἕκαστα δὲ, ἢ * παρὰ ἐξεί
 εἰς ἢ γένεσις, ὡς παρ' ὅτι τῶ δῖότης.

καὶ παρὰ αὐτῶ

CAPUT VIII.

Repetit breuiter omnia ea quæ de Virtute hactenus generatim dicta fuere.

D Si autem, quemadmodum dicimus, vir-
 tutes sponte nostra comparantur (etenim
 habituum causas ipsi adiuvamus, ex eoque
 quod sic vel sic affecti sumus, talem nobis fi-
 nem proponimus) profectò vitia quoque
 sponte nostra contrahentur. Similis enim vi-
 tiorumque ratio est.

AC de virtutibus quidem vniuersè à no-
 bis dictum est, earumque genus rudi qua-
 dà imagine informatū atque adubraturum est:
 nimirum esse mediocritates, & habitus : & à
 quibus rebus gignuntur i, habitus, etiã ad eas
 res agēdas valere, idque per se : & esse in nobis
 sitos, & nostra sponte suscipi, & ita, vt recta ra-
 tio prescripserit. Sed aliter actiones nostra
 voluntate suscipi dicuntur, aliter habitus. Actio-
 num n. à principio ad extremū domini sumus,
 cū rerū singulariū cognitionē habemus : ha-
 bituū verò principiū dūtaxat in nostra pote-
 state est. At rerū singulariū accessio nota nō

E

est: vt in morbis euenit: verum quia sic aliter-
ve tractare res singulareis nobis licebat, ic-
circo habitus nostra sponte suscipi dicuntur.

CAPVT IX.

De virtutibus in specie acturus, Fortitudinem
primum definit: subinde definitionis particu-
lam, differentiæ loco positam, (quod circa
παρρη ε φόβους versetur,) explicat.

DE singulis igitur virtutibus disputatio-
nem à capite repetitam ordiamur,
quæ sint, & qualibus in rebus versentur, &
quomodo sint virtutes. Eodem verò nego-
tio, quot sint numero virtutes, planum fiet.
Ac primùm de fortitudine dicamus. Forti-
tudinem igitur esse mediocritatem, quæ in
formidine & fiducia vertitur, iam antea di-
ximus. Timemus autem nimirum ea omnia
quæ exterrent, quæ vno verbo mala sunt.
Itaque & metum definiunt mali expecta-
tionem. Ea igitur metuimus omnia, quæ ma-
la sunt, vt infamiam, paupertatem, morbum,
solitudinem, vitamque sine amicis, mortem.
Non tamen videtur in his omnibus vir fortis
versari. Aliqua enim sunt pertimescenda, ea-
que & pertimescere honestum, & contem-
nere turpe est, vt infamiam. Nam qui cam
metuit, is & probus est, & pudens, qui verò
nō metuit, impudēs. Sed is à nōnullis fortis
appellatur, ex quadam trāslatione sermonis,
quoniā quiddā habet forti simile: ob omni enim
metu liber & solutus est etiā vir fortis.
Paupertatē verò pertimescere fortasse nō o-
portet, neq; morbū, neq; ea omnia, vt semel
dicā, quæ neq; à vitio nascūtur, neq; culpa no-
stra cōtrahūtur. Sed neq; is qui in his se à me-
tu vacuū præstiterit, fortis est dicēdus. Fortē
tamen hunc quoq; ex similitudine dicimus.
Nōnulli. n. cū in belli periculis timidi sint,
atq; ignaui, liberales sunt tamē, & in pecunia
amittēda fidēti ac præsentī sūt animo. Neq;
verò si quis contumeliā in liberos & vxorem
extimescit, vel inuidiā, vel aliquid eius gene-
ris, timidus est: neq; fortis, qui animo confidit
tū cū se flagellis verberatū iri videat. Quibus
ergo in rebus formidolosis vir fortis cerni-
tur? Nōne in maximis? Nec enim quisquā
res horribileis & asperas patiētius tolerat. O-
mniū autē rerum nihil horribilius morte est.
Nā omniū rerū est extremū: nihilq; reliquū
esse mortuo videtur, neq; bonū, neq; malum.
Sed nō in omni mortis genere vir fortis cer-
nitur, vt si quis in mari naufragio pereat,
vel morbis cōficiatur. In quonā igitur? Nōne
in eo quod pulcherrimū est? At tale est id
quod in bello appetitur. In maximo enim &
pulcherrimo periculo mors appetitur. Te-
stātur & cōprobāt hæc, quæ dicimus, hono-
res ij qui & in liberis ciuitatibus, & apud re-
ges eis qui in bello ceciderūt, decernuntur.
Quocirca fortis propriè dici possit is qui nec
morte honesta, nec iis impendentibus atque
instātibus quæ mortē afferūt, perterretur: cuiusmodi sunt ea maximè, quæ in bello accidūt.

Aλλ' ὅτι ἐφ' ἡμῖν ἰω, οὕτως ἢ μὴ οὕτως
χρησαομαι, ἀλλ' τῶν ἐκούσιοι.

ΚΕΦΑΛ. 9.

Περὶ ἐκάστης ἀρετῆς χωρὶς σκεψόμενος, ἀρ-
χόμενος ἀπὸ τῆς ΑΝΔΡΙΑΣ, καὶ
περὶ ποῖα αὐτῆ.

Aναλαμβάνοντες δὴ περὶ ἐκάστης, εἴπω-
μεν τίνες εἰσὶ, * καὶ περὶ ποῖα, ἕκαστος.
ἀλλ' ὅτι ἐστὶν ἀρετὴ καὶ πόσις εἰσὶ καὶ περὶ
τὸν περὶ ἀνδρίας. Ὅτι μὲν οὖν μεσοῦς ὅστις
περὶ φόβους καὶ παρρη, ἤδη καὶ περὶ τῶν * εἰ-
ρησίων. φοβούμεθα ὅτι, δηλονότι τὰ φοβερά.
ταῦτα δ' ὅτι, ὡς ἀπλάως εἰπεῖν, κακὰ.
ἀλλ' καὶ τὸν φόβον οὐκ εἰζόνται πρὸς δουκίαν κα-
κοῦ. φοβούμεθα οὖν πρῶτα τὰ κακὰ. οἷον ἀ-
δουξίαν, πενίαν, νόσον, ἀφιλίαν, θάνατον.
ἀλλ' οὐ περὶ πρῶτα δοκεῖ ὁ ἀνδρῆς εἶναι. ἔ-
νια γὰρ * ἕκαστος φοβέσθαι, ἕκαστον. ὅ δὲ
μη, ἀγροῦν, οἷον ἀδουξίαν. ὁ μὲν γὰρ φοβού-
μενος, ἐπιθήκης, καὶ ἀδύμην. ὁ δὲ μὴ φο-
βούμενος, ἀπαύσματος. λέγεται ὅτι ἰσχυ-
ρων ἀνδρῆς, καὶ μεταφορῶν. ἔχει γὰρ ὁμοίον
καὶ τὰ ἀνδρείω. ἀφοβος γὰρ τις καὶ ἀνδρῆς.
πενίαν δ' ἴσως καὶ δὲ φοβέσθαι, ὅσπερ νόσον,
καὶ ὅλως ὅσα μὴ ἀπὸ κακίας, μηδὲ δι-
αυτῶν. ἀλλ' ὅτι ὁ περὶ ταῦτα ἀφοβος, ἀν-
δρῆς. λέγεται ὅτι καὶ τῶν κατ' ὁμοιότητα.
ἐνίοι γὰρ ἐν τοῖς πολεμικοῖς κινδύοις ἀφελ-
όντες, ἐλάττωτοί εἰσι, καὶ πρὸς χρημῶν
ἀποβολῆν ὁθαρσῶς ἔχουσιν. ὅσπερ δὴ εἴ τις
ὑβριν περὶ παιδας καὶ γυναῖκα φοβέσθαι,
ἢ φθόνον, ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀφελός ἐστιν.
καὶ εἰ παρρη, μνήων μασιγυρῶν, ἀνδρῆς.
περὶ ποῖα οὖν τῶν φοβερῶν ὁ ἀνδρῆς; ἢ
περὶ τὰ μέγιστα; ὅστις γὰρ ἰσχυρομελικώ-
τερος τῶν ἀνῶν φοβερώτατον δ' ὁ θάνα-
τος: πέρας γὰρ καὶ ὅσπερ ἐπὶ τὰ τεθνεώτη
δοκεῖ, ὅτε ἀγαθόν, ὅτε κακόν εἶναι. ἀδουξίαν
δ' ἀπὸ ὅσπερ περὶ θάνατον τὸν ἐν πρῶτῳ ὁ ἀν-
δρῆς εἶναι. οἷον, εἰ ἐν θαλάττῃ, ἢ ἐν νόσοις.
ἐν τῶν οὖν; ἢ ἐν τοῖς καλλίστοις; τοιοῦτοι
δὲ οἱ ἐν πολέμοις ἐν μέγιστῳ γὰρ ἕκαστος καλλί-
στῳ κινδύω. ὁ μὲν γὰρ ὅτι τοῖς εἰσὶ ἕκαστος ἀν-
μαρτῆς ἐν ταῖς πόλεσι, ἕκαστος τοῖς μονάρ-
χοις. κυρίως δὲ λέγεται ἀνδρῆς, ὁ περὶ τὸ
καλὸν θάνατον ἀδείης, καὶ ὅσα θάνατον ὅτι-
φέρῃ ἰσχυρῶμα ὄντα. ταῦτα δὲ μάλιστα περὶ

γὰρ καὶ ποῖα
καὶ πῶς
γὰρ εἰρησίων
φοβέσθαι γὰρ
μηδύμην φ.
Supra 2.
c. 7. Ma-
gnorum,
I. c. 21.
Eudem. I.
3. c. 1.

Εἰ δὲ ἐν τῶν πολέμοις ἐν μέγιστῳ γὰρ ἕκαστος καλλί-
στῳ κινδύω. ὁ μὲν γὰρ ὅτι τοῖς εἰσὶ ἕκαστος ἀν-
μαρτῆς ἐν ταῖς πόλεσι, ἕκαστος τοῖς μονάρ-
χοις. κυρίως δὲ λέγεται ἀνδρῆς, ὁ περὶ τὸ
καλὸν θάνατον ἀδείης, καὶ ὅσα θάνατον ὅτι-
φέρῃ ἰσχυρῶμα ὄντα. ταῦτα δὲ μάλιστα περὶ

κτ' πολέμων. οὐ μὲν γὰρ ἐν θαλάττῃ
 ἐν νήσοις ἀδελῆς ὁ ἀνδρῆος· οὐχ οὐ-
 τῶν ὅς οἱ θαλάττιοι· οἱ μὲν γὰρ ἀπειρω-
 χασί τινὲ σωτηρίας, ἐπὶ τὸν θάνατον τὸν
 τοιοῦτον διεσχεραίνουσιν· οἱ δὲ, ἀέλπιδες εἰ-
 σὶ τὴν πλὴν ἐμπειρίας· ἀμα δὲ καὶ ἀνδρί-
 ζοισιν, ἐν οἷς ἔστιν ἡ ἀλκὴ, ἢ καλὸν ὅ ἀ-
 ποθανῆν· ἐν ταῖς τοιαύταις ἢ φθοραῖς ὁσέ-
 περι ἕως ἀρχῆ.

Κ Ε Φ Α Λ. Ι.

Πῶς μεσότης ἢ ἀνδρία.

ΤΟ δὲ φοβερόν, οὐ πᾶσι μὲν ὅ ἀν-
 τὸ λέγεται, ἀλλὰ καὶ ἕως ἀνδρῶν
 ποιν. τῆτο μὲν οὖν ἐπισημῶν φοβερόν τῶν νομῶν
 ἔχοντι· τὰ ἢ κατ' ἀνδρῶν, ὁσφὲρ μέ-
 γεθ, καὶ τῶν μᾶλλον καὶ τῶν ἡπιοῦ ὁμοίως ἢ
 καὶ τὰ θάρραλέα. ὁ ἢ ἀνδρῆος, ἀνέκ πληκ-
 τος, ὡς ἀνδρῶν. φοβήσεται μὲν οὖν καὶ
 τὰ τοιαῦτα· ὡς δὲ ἢ, ἐπὶ ὡς ὁ λόγος ἕως
 μὲν, τῆ καλῶν ἔνεκα· τῆτο γὰρ τέλος τῆς
 φρενῆς. ἔστι ἢ μᾶλλον καὶ ἡπιοῦ τῶν φοβῆ-
 σθαι· ἐπὶ τὰ μὴ φοβερά, ὡς τοιαῦτα
 φοβῆσθαι. γὰρ δὲ τῆ ἀμύδιαν ἢ μὲν, ὅτι
 ἔδῃ· ἢ ἢ, ὅτι ἔχ ὡς δῃ· ἢ ἢ, ὅτι ἔχ ὅτε,
 ἢ πὶ τὸ τοιοῦτων· ὁμοίως δὲ ἐπὶ τὰ θάρ-
 ραλέα. ὁ μὲν οὖν ἀ δῃ, ἐπὶ ἔνεκα, ἕως
 μὲν καὶ φοβούμενος, ἐπὶ ὡς δῃ, καὶ ὅτε· ὁ-
 μοίως δὲ ἐπὶ θάρραλ, ἀνδρῆος. * κατ' ἀξίαν
 γὰρ, ἐπὶ ὡς ἀνδρῶν, πᾶσι δὲ ἕως τῆς ὁ
 ἀνδρῆος. τέλος ἢ πᾶσις ἐνεργείας ἔστι ὅ κτ'
 τινὲ ἔστιν. καὶ τῶν ἀνδρείων ἢ, ἢ ἀνδρία, κα-
 λόν. τοιοῦτον δὲ ἐπὶ τέλος· οὐρίζεται γὰρ ἔ-
 κασον ὅ τῆ καλῶν * δῃ ἔνεκα ὁ ἀνδρῆος
 ἕως μὲν δὲ ἕως τῆς τῶν ἀνδρίων.
 τῆ ἢ ἕως βαλλόντων, ὁ μὲν τῆ ἀφοβία,
 ἀνώνυμος· εἰρησθαι δὲ ἢ μὲν ἐν τοῖς ἕως τε-
 ρον, ὅτι πολλὰ ἔστιν ἀνώνυμα· εἴη δὲ ἀνδρῶν
 μαγνόμενος ἢ ἀνάλγητος, εἰ μὴ τὸν φοβοῖτο,
 μήτε ὁσφὲρ, μήτε τὰ κύματα, κατὰ τῶν
 φασὶ τοῖς Κελτοῖς. ὁ ἢ τῶν θάρραλ ἕως
 βάλων τῶν τὰ φοβερά, θρασύς. δοκεῖ ἢ
 ἐπὶ ἀλαζών εἶ) ὁ θρασύς ἐπὶ ἕως ποιητικῆς
 ἀνδρίας. ὡς οὖν ἐκείνος τῶν τὰ φοβερά ἔ-
 χῃ, οὕτως ἕως βέλεται φαίνεσθαι. ἐν οἷς
 οὖν δυνάται, μιμῆσθαι. δῃ καὶ εἰσιν οἱ πολ-
 λοὶ ἀντῶν θρασύδελτοι· ἐπὶ τοῖς γὰρ θρα-
 σινοῖμοι, τὰ φοβερά ἔχ ἕως μὲν οἰσιν.

π. κατ' ἔστι
 π. δ

A Veruntamen tum in mari, tum in mor-
 bis vir fortis vacuus est ille quidem à
 metu: sed non ut nautæ. Fortes enim cum
 de salute sua desperant, tum genus hoc mor-
 tis ægrè ferunt: nautas usus & experientia
 confirmavit, benèq; sperare docuit. Simúl-
 que illi fortem animum præstant iis in rebus,
 in quibus aut viribus opus est, aut excedere
 de vita est honestum: quorum neutrum in
 his generibus interitus reperitur.

CAPVT X.

*Particulam in Fortitudinis definitione generis
 loco positam, quod scilicet μεσότης sit, eluci-
 dat, & vera mediocritatis rationem docet.*

B

Horribile autem non omnibus vnum &
 idem est: estque aliquid, quod hominis
 cōstantiam superat, quod omnib. qui sanæ
 mentis sunt, terrorem iniicit. Quæ autē ho-
 mini tolerabilia sunt, ea magnitudine diffe-
 runt, eoque quòd alia aliis terribiora sunt,
 alia leuiora. Eodémq; sese habent modo ea
 quæ fiduciam afferunt. Vir autem fortis im-
 perterritus atq; impavidus est, ut homo. Pro-
 inde hæc talia quoque pertimescet: sed ita ut
 oportet, & ut ratio postulat, subibit ac per-
 feret honesti causa. Hic enim virtutis finis
 est. Fieri autem potest, ut hæc quis & magis,
 & minùs, quàm debet, extimescat, & præterea
 ut quæ nō sunt formidolosa, perinde ac si ta-
 lia sint, metuat: peccata autē cōmittūtur, alia
 quòd id agitur, quod non oportet: alia quod
 nōnt oportet: alia, quod nō quo tēpore opor-
 tet, aut aliquid huiusmodi. Idē & de iis quæ
 fiduciã afferunt, sentiendū. Qui igitur ea quæ
 oportet, & cuius rei causa oportet, & ut o-
 portet, perfert & metuit, fortis est: itémq; &
 qui confidit. Nā pro rei dignitate, & quo tē-
 pore par est, & ut ratio postulat, patitur & a-
 git vir fortis. Omnis autē actionis finis est id
 quod habitui cōuenit. At viro forti fortitu-
 do honestū quiddã est. Talis igitur est & fi-
 nis. Suo enim quidq; fine definitur ac termi-
 natur. honesti igitur causa vir fortis & suffert
 & agit omnia quæ fortitudini consentanea
 sūt. Ex iis autē, qui modū superat, is qui me-
 tus vacuitate superat, caret nomine: esse au-
 tem multa quib. imposita nomina nō esēt,
 suprã diximus. Sed appellari poterit vel insa-
 nus quiddã, vel doloris omnis expers, si nihil
 metuat, neq; terræmotū, neq; procellas, qua-
 leis aiunt esse Gallos. Qui autē in eo modum
 superat, quòd in rebus formidolosis præfi-
 dat, audax est. Atq; audax etiã arrogãs esse,
 sibiq; fortitudinis laudē sumere videtur. Ita-
 que quo ille animo est in reb. formidolosis,
 eodē vult hîc videri. quibuscūq; igitur rebus
 potest, eū imitatur. Ita fit etiã, ut pleriq; eorū
 timiditatē habeāt eū audacia coniunctã. Nā
 cū in his se iactēt, audaciãq; ostētent, res for-
 midolosas tamē nō perferūt. At qui metuē

C

D

E

do modū superat, is ignauus timidusq; nominatur. Nam & quæ metuenda non sunt, & quemadmodum non sunt, metuit: omniaq; eiusdem generis eum comitantur. confidendo quoque modum deserit. Sed cū in doloribus ac molestiis modum superat, magis sese indicat ac prodit. Ab omni igitur ferè spe derelictus est ignauus: omnia enim peritimescit. Fortis verò contrà. hominis est enim bona spe freti, benèq; sperantis, confidere. In iisdem igitur rebus timidus, audax, & fortis vesantur: sed non eodem modo in eas affecti sunt. Illi enim modum transeunt, ac deserunt: hic mediocritatem seruat, sefèque in his ita, vt debet, gerit. Atque audaces sanè præproperi sunt, ac præcipites, periculūque antequam in periculo versentur, adire volunt: in ipso autem periculo sunt tardiores, & à sententia desistunt. At viri fortes in factis ipsis acres sunt, & celeres: ante facta, sedati & quieti.

CAPVT XI.

Non vera Mediocritatis, quæ ipsa tamen Fortitudinem emulatur, species recenset.

Quemadmodum igitur diximus, Fortitudo mediocritas est, quæ versatur cū in eis quæ fiducia complent animos, tum in iis quæ terrorem afferunt, non omnibus, sed iis quæ supra diximus: eaq; sumit ac perfert, vel quia perferre, honestum, vel quia non perferre, turpe est. Mori autem, fugientem vel paupertatem, vel amorem, vel ægritudinem aliquam, non est viri fortis, sed ignaui potius. Mollis enim animi est, res ærumnosa & laboriosa fugere. At ille non ob id quòd honestum sit, sed quòd malum fugere studeat, mortē subit ac perfert. Ac fortitudo quidem talis quædam res est. Eius autem & alij quinque modi feruntur. Quorum primus est eius quæ ciuilis appellatur. Ad illam enim, quæ verè & propriè fortitudo est, proximè videtur accedere. Videntur enim ciues pericula subire, cū legitimis pœnis atque ignominiiis compulsū, tum honoribus ac præmiis inuitati. Atque ob eam causam apud eos maximè viri fortissimi reperiuntur, apud quos & infamia notantur ignaui, & honore afficiuntur viri fortes. Ac talis quidem facit Homerus, verbj gratia, Diomedem & Hectorem:

Primus Polydamas turpi me labe notabit.

Et Diomedes,

Namque Hector Troiana inter sic agmina dicet,

Tydides à me.---

Hæc autem similis videtur ei quæ primo loco à nobis posita est; quoniam eius effectrix virtus est. Pudor enim, & honesti appetitio,

A ο δὲ τὰς φοβῶσθαι ὑπερβάλλων, δειλός· καὶ γὰρ ἂ μὴ δῆ, καὶ ὡς ἔδει, καὶ πᾶντα τὰ τοιαῦτα ἀκολουθεῖ αὐτῶν· ἐλλείπει δὲ καὶ τὰς θάρρῶν· ἀλλ' ἐν ταῖς λύπαις ὑπερβήλων, μᾶλλον καταφανής ἐστὶ. δύσελπις δὲ ἦ τις, ὁ δειλός. πᾶντα γὰρ φοβῶται· ὁ δὲ ἀδράκτος, ἐναπίος· ὁ γὰρ θάρρῶν, ἐέλπιδος· * περὶ ταῦτα μὴ οὖν ἐστὶν ὁ, τε δειλός, καὶ ὁ δραστής, καὶ ὁ ἀδράκτος· ἀσφόδρος δ' ἐχρῆστοι πρὸς αὐτὰ· οἱ μὲν γὰρ, ὑπερβάλλουσι ἔλλείποισιν· ὁ δὲ μέσως ἐχρῆ, καὶ ὡς δεῖ· καὶ οἱ μὲν δραστής, παρπετεῖς, καὶ βουλόμυροι πρὸς τῶν κινδύων, ἐν αὐτοῖς ἀφίστανται· οἱ δὲ ἀδράκτοι, ἐν τοῖς ἐργαῖς ὄξῆς· παρπετεροὶ δ', ἡσύχοι.

Κ Ε Φ Α Λ. ΙΑ.

Οτι πολλοὶ ἔσποι τῆς δοκούσης μὲν, ὅσα ἔσσης δὲ ἀδράκτου, οἷς πολιτικὴ ἀδράκτου, ἐμπειρία, θυμὸς, ἐέλπιδία, ἀγνοία.

Κ Α Θ Α Π Ε Ρ οὖν εἴρηται, ἡ ἀδράκτου μεσότης ἐστὶ περὶ θάρραλέα καὶ φοβερὰ, ἐν οἷς εἴρηται, καὶ ὅτι καλὸν ἀγρῶν καὶ ὑπομῶν· ἢ ὅτι ἀγρῶν ὁ μὴ ὁ δὲ ἀποθνήσκων, * φθύνοντα πενίας, ἢ ἔρωτα, ἢ ἡ λυπηρὸν, ὅσα ἀδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλῶν· μαλακία γὰρ ὁ φθύνοντα τὰ ἐπιποια· καὶ ἔχ' ὅτι καλὸν, ὑπομῶν, ἀλλὰ φθύνων κακόν· ἐστὶ μὲν οὖν ἡ ἀδράκτου τοιοῦτον τι. Λέγονται δὲ καὶ ἕτεροι καὶ πέντε ἔσποι· παρῶν μὲν, ἡ πολιτικὴ· μαλακία γὰρ ἔοικε· δοκούσι γὰρ ὑπομῶν τοῖς κινδύνοις οἱ πολιτικοί, ἀλλὰ τὰ ἐκ τῶν νόμων ἐπιτήμια, καὶ τὰ ὀνειδῆ, καὶ ἀλλὰ τὰς τιμαῖς· καὶ ἀλλὰ τὸ ἀδράκτου δοκούσιν ἐστὶ, πρὸ οἷς οἱ δειλοὶ ἀπίμοι, οἱ δὲ ἀδράκτοι ἐντίμοι. τοιοῦτοι δὲ καὶ Ομηροῦ ποιῆ, οἷς τὸν Διομήδην, καὶ τὸν Ἐκτορα.

Πουλυδάμας μοι παρῶτος ἐλεγχείην δῖα θυῶσθ.

καὶ Διομήδης,

Ἐκτωρ γὰρ ποτε φήσθ' ἐνὶ Τρώεσσ' ἀγροῦν,

Τυδείδης ὑπὸ ἐμείῳ.

ὁμοίωται δ' αὐτῇ μάλιστ' ἐν παρῶτερον εἰρημότη, ὅτι δι' ἀρετῆν γὰρ δι' αἰδῶ γὰρ, καὶ ἀλλὰ καλῶν ὀρεξίν· τιμῆς γὰρ· καὶ φυ-

καὶ παρῶν κινδύων, ἐν αὐτοῖς ἀφίστανται, οἱ δὲ ἀδράκτοι, ἐν τοῖς ἐργαῖς ὄξῆς.

Theognis Χρηστίου φθύνοντα εἰς μαλακίαν παρῶν. Ρίπιδος, καὶ Κύριος, κατ' ἡλικίαν.

Ἰλιάδ. β.

Ἰλιάδ. β.

Ἰλιάδ. β.

Ἰλιάδ. β.

ζῶν ὀνειδέεις, αἰσχροῦ ὄντος. Τάξαι δὲ αὐτοὺς
καὶ τοὺς ὑπὸ τῆν δρχόντων ἀναγκαζόμε-
νοις εἰς αὐτὸ χεῖρας δὲ, ἔσω ἔδὲ αἰδῶ,
ἀλλὰ ἀπὸ φόβου αὐτὸ δρῶσι, καὶ φθίνου-
τες, ἔδὲ αἰσχρὸν, ἀλλὰ δὲ λυπηρὸν ἀναγ-

Ιλιάδ. β. α.
Ιλιάδ. β.
vide Zuin-
gerum.

καζοῖσι γὰρ οἱ χεῖροι, ὡς ἔσθ' * ὁ Ἐκτωρ,
* Ὀν δὲ κ' ἐγὼν ἀπομόλυθε μάχης πῖωσ-
σοντα νοήσῃ,

Οὐ οἱ δρχιον ἐσείλασθε φυγῆν κύναις.---

γρ. πρὸ τῆν
πῖωσ,

καὶ οἱ * πρὸ τῆν ἴοντες, καὶ ἀναχωρῶσι,
τύπτοντες. δὲ αὐτὸ δρῶσι, ἔδὲ οἱ πρὸ τῆν

γρ. πρὸ τῆν
πῖωσ.

τάφρων καὶ τῆν τοιούτων * πρὸ τῆν ἴοντες.
πρῶτες γὰρ ἀναγκαζοῖσι. δὲ δὲ, ἔδὲ αἰδῶ,
κίω ἀνδρῶν εἶ), ἀλλ' ὅτι καλόν. δοκεῖ δὲ
καὶ ἐμπειρία ἢ πρὸ ἐκαστα, ἀνδρία ἡς
εἶ). ὅθεν ἔδὲ ὁ Σωκράτης ᾤθη ἔπισημῶν
εἶναι πῖω ἀνδρίας. τοιοῦτοι δὲ, ἄλλοι μὲν,
ἐν ἄλλοις. ἐν τοῖς πολεμικοῖς δὲ, οἱ φρα-
ζῶνται. δοκεῖ γὰρ εἶ) πολλὰ κενὰ τῆ πολέ-
μου, ἀ μάλιστα σὺν βεράκασιν οὗτοι. φά-
νονται δὲ ἀνδρῶν, ὅτι οὐκ ἴσασι οἱ ἄλλοι
οἷά ἐστιν. εἶτα ποιῆσαι καὶ μὴ παθεῖν μάλι-
στα διώδυσθαι ἐκ τῆς ἐμπειρίας, ἔδὲ φυλά-
ξασθαι, ἔδὲ πατάξαι, διωάμνοι χεῖναι
τοῖς ὀπλοῖς. καὶ τοιαῦτα ἔχοντες, ὅποια δὲ
εἶη καὶ πρὸς τὸ ποιῆσαι, καὶ πρὸς τὸ μὴ πα-
θεῖν χεῖναι. ὡς ἔσθ' οὖν ἀόπλοισ ὀπλισ-
μένοι μάχονται, καὶ ἀθλητῶν ἰδιώταις. καὶ
γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀγῶσιν οὐχ οἱ ἀνδρῶντα-
τοι μαχίμῶτα οἶσι, ἀλλ' οἱ μάλιστα ἰ-
σχυρόντες, ἔδὲ τὰ σώματα δρχῖσα ἔχοντες. οἱ
φραζῶνται δὲ, δὲλοι γίνονται, ὅταν ὑπὸ
τῆν ὀκίνδυνος, καὶ λείπωνται τοῖς πλή-
θεσι ἔδὲ πῖω πρὸ τῆν ἀσκήσας. πρὸ τῆν γὰρ φθί-
νουσι. τὰ δὲ πολιτικὰ μόνοντα ἀποθνήσκου-
σιν. ὅταν καπὶ * τῆν Ἐρμῆα σὺν βεβη. τοῖς μὲν
γὰρ, αἰσχρὸν δὲ φθίνου. καὶ ὁ θάνατος τῆς
τοιαύτης ἄσπείρας ἀρετῶτερος. οἱ δὲ, καὶ ἔδὲ
δρχῖς ἐκινδυνῶν, ὡς κρείττους ὄντες.
γνοῖτες δὲ, φθίνουσι, τὸν θάνατον μᾶλλον
τῆ αἰσχροῦ φοβούμενοι. ὁ δὲ ἀνδρῶν, οὐ
τοιοῦτος. καὶ τὸν θυμὸν δὲ ἔπι πῖω ἀνδρίας
ἔπι φέρεσιν. ἀνδρῶν γὰρ εἶ) δοκεῖσι καὶ οἱ
ἀπὸ θυμὸν, ὡς ἔσθ' τὰ θηρία, ἔπι τοῖς
πρῶτον φερόμενοι, ὅτι καὶ οἱ ἀνδρῶν θυ-
μῶδες. * ἰτητικώτατος γὰρ ὁ θυμὸς πρὸς
τοῖς κινδυνῶν. ὅθεν καὶ Ὀμηρος,

γρ. τῆν Ἐρ-
μῆα πῖ
Κορώνη πῖ
Βοιωτίας
σιν. glossa
Eufr.

γρ. ἰσχυρότα-
τος, & sic
apud Eu-
str. sed
vulgata
lectio ma-
gis Atti-
ca. reli-
quæ le-
ctiones
omnes
falsæ sūt.
Ιλιάδ. π.
Ιλιάδ. ε.
Ὀδυσ. α.
vide Eu-
str. &
Zuing.

--θένος ἔμβαλε θυμῶ. καὶ,
--μῆος καὶ θυμὸν ἔλαρε. καὶ,
Δειμὸν δὲ ἀπὸ πῖνας μῆος. καὶ,

A videlicet honoris; & dedecoris, quod turpe est, fuga, eam efficiunt. Eundem autem in numerum referre licet eos qui ab iis, quorum sub imperio sunt, fortes esse coguntur. Sed hi eo sunt illis deteriores, quod non pudore adducti, sed metu coacti id faciunt: nec eo quod turpitudinem, sed quod dolorem fugiant. Cogunt enim ij penes quos est potestas: ut Hector.

Quem procul à pugna sese subducere cernam, Non tamen hic animum atque canum minus escaia cecit.

B Cogunt etiam ij qui in primo ordine locant, & si retrocedant illi, verberant. Idē faciunt & qui ante fossas, & alias huius generis munitiones, disponunt. Namque omnes hi cogunt. Sed par est, honesto excitatum fortem esse, non vi aut necessitate coactum. Atque etiam vsus in quaque re nomen sibi fortitudinis vendicat. Ex quo & Socrates, fortitudinem scientiam esse putabat. Atque vsu periti & exercitati alij quidem sunt aliis in rebus, sed in bellicis milites. Nam multi videntur esse belli terrores inanes, quos hi experiendo maximè per spectro habent & cognitos.

C Quocirca fortes propterea habentur, quod alij quales sint terrores illi, non intelligunt. Deinde cum aduersarios damnis afficere, nulloque detrimento affici, vsu & consuetudine maximè possint, tum ictus vitare, & hostem ferire in primis sciunt: quippe qui & armis expeditissimè possunt vti, & huiusmodi armis instructi sunt, quæ ad damnum hosti inferendum, & à se propulsandum, maximè valent. Quocirca fit, ut cum inermibus armati, & ut athletæ cum luctandi imperitis, decertent. Namque etiam in talibus certaminibus non fortissimus quisque pugnacissimus est, sed qui plurimum viribus valet, corporèque est præstantissimo. At vero milites tum ignavi fiunt, cum & periculum maius est, quàm ut possint obistere, & copiis atque apparatu sunt inferiores. primi enim terga vertunt. ciuiles autem copiarum pugnantes occidunt. Id quod in Hermæo contigit. Nam & fuga ciuibus turpis, & mors tali salute optabilior est. Illi vero initio pugnae sese periculis offerunt, perinde ac si meliores sunt: ac cognito periculo, salutem fuga petunt, mortem peius turpitudine pertimescentes. Talis autem vir fortis esse non solet. Porro autem iram quoque fortitudini adscribunt. Fortes enim videntur esse etiam ij qui ira concitati, tanquam belluarum, in eos iruunt qui vulnerarunt: quoniam fortes, sunt etiam iracundi. Maximum enim ad pericula adeunda calcar ira admouet. Ex quo & Homerus:

D

E

--vireis addidit ira. & illud,
--bilem conciuuit & iram. &
Acris per nareis subiit furor.-- &

...τοτο feruebat corpore sanguis. &

Hec enim omnia celeritatem atque impetum animi concitati significare videntur. Fortes igitur honesti causa reis omnibus gerunt, eosque ira adiuuat; bestia autem dolore affecta. Nam vel quod ista fuerunt, vel quod metuunt. Nam si sint in sylua, aut palude, neminem aggrediuntur. Non igitur eo fortes dicenda sunt, quod dolore & ira incitate in periculum ruunt, nihil eorum quae periculosa sunt, prouidentes. Nam isto quidem modo asinos, fortes dicere licebit, cum esuriunt, quonia ne verberibus quidem a pastu dimouentur: & adulteri cupiditate inflammati, multa faciunt audacius. Non igitur fortia sunt ea quae dolore vel ira elata, sese in discrimen offerunt. Videtur autem ea fortitudo maximè naturalis esse, quam ira excitauit: & si consilium, idque cuius causa res fit, assumpserit, verè fortitudo poterit appellari. Praeterea homines cum irascuntur, dolore: cum iniuriam acceptam vlciscuntur, voluptate afficiuntur. At qui his causis impulsus periculum ad eunt, pugnae illi quidem, sed non fortes appellandi sunt. Non enim propter honestum, neque ita, ut ratio monet, id faciunt, sed perurbatione concitati: verum simile quiddam habent. Sed nec ij qui bona spe freti sunt, fortes sunt habendi. Nam propterea quod & sapientius, & multos vicerunt, in periculis fidunt. Eo autem sunt similes, quod utrique fiducia praediti sunt. Veruntamen fortes propter eas causas, quas diximus, fidunt: hi, quia animum induxerunt se viribus esse omnium praestantissimos, nihilque incommodi vicissim accepturos. Ac tale quiddam faciunt etiam ij qui ebrii facti sunt. Nam bona spe eriguntur. Cum verò alia, quam sperauerunt, eis euenerint, diffugiunt. Erat autem viri fortis, quae formidolosa homini & sunt, & videntur, ea ob eam causam perferre, quia & perferre, honestum sit, & non perferre, turpe. Itaque viri fortioris esse videtur, in repentinis terroribus sese imperterritum, minimèque perturbatum praebere, quam in prouisis: vel quia haec animi constantia magis ab animi habitu proficiscitur, vel etiam quia minus praeparationis habet. Nam quae multo ante prospecta sunt, in iis quibus animi agitatione consilium ceperit: at in repentinis, habitu. Fortes porro videntur ij quoque qui periculum ignorant: nec longè absunt ab iis qui bona spe ad audendum prouehuntur. Hoc quidem certè sunt deteriores, quod nihil splendoris, nihilque dignitatis in his elucet: in illis verò plurimum. Itaque illi aliquantulum temporis permanent in incepto: hi autem decepti, & in errorem inducti, statim, ut aliud esse, quam putauerint, cognouerunt, fugiunt: quod Argiuis accidit, qui in Lacedaemonios pro Sicyoniis inciderunt. Ac verè fortes quidem, & ij qui similitudinem fortium habent, quales sint, diximus.

A -- ἐξέσειν αἷμα. ἔξ, πρῶτα γὰρ τὰ τριαῦτα εἰσὶν σημεῖον πρὸς τὸ θυμὸν ἔχειν, καὶ ὁρμῆν. οἱ μὲν οὖν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὸ καλὸν προσήτοιον· ὁ δὲ θυμὸς, συνεργεῖ αὐτοῖς τὰ θηρία δὲ, ἀλλὰ λύπην ἀλλὰ γὰρ τὸ πληγῶναι ἢ φοβέσθαι· ἐπεὶ αὐτὰ γὰρ ἐστὶν ἕλ[η] ἢ ἐ[λ] [ἢ] ἢ, ἢ προσέρχονται· ἢ δὲ ἔστιν * ἀνδρία, ἢ ἀληθῆδος καὶ θυμὸν ἔξελαμύματα πρὸς τὸν κίνδυνον ὁρμῶν, ἢ ἔστιν τῶν ἀνδρῶν προσορῶνται· ἐπεὶ ἔτι γὰρ, καὶ οἱ ὄνοι ἀνδρῶν δὲ εἶεν πειθαίνοντες τυπτόμενοι γὰρ οὐκ ἀφίστανται τῆς νομῆς καὶ οἱ μισοῦσι δὲ καὶ ἀλλὰ πρὸς ἐπιθυμίας πολυμερῶς πολλὰ δρῶσιν. * ἢ δὲ ἔστιν ἀνδρία, τὰ δὲ ἀληθῆδος ἢ θυμὸν ἔξελαμύματα πρὸς τὸν κίνδυνον. φρικωπάτη δὲ εἰσὶν ἢ ἀλλὰ τὸν θυμὸν ἔξ, καὶ προσλαβοῦσα προσήτοιον, καὶ τὸ ἔνεκα ἀνδρία εἶ. ἢ οἱ ἀνδρῶν δὲ, ὁρμῆς ὁρμῶν μὲν, ἀληθῶς ἢ μισοῦσιν ἢ, ἢ δὲ οἱ δὲ ἀλλὰ ταῦτα, μάχιστοι μὲν, οὐκ ἀνδρῶν δὲ· ἢ γὰρ ἀλλὰ τὸ καλὸν, οὐδὲ ὡς ὁ λόγος, ἀλλὰ ἀλλὰ τὸ πάθος· τῶν πλησίον δὲ * ἢ χρισί π. * ἢ δὲ οἱ βέλπιδες ὄντες, ἀνδρῶν ἀλλὰ γὰρ τὸ πολλὰ καὶ πολλὰ γενικηκέναι, θάρρους ἐν τοῖς κινδύνοις. παρῶν μισοῖ δὲ, ὅτι ἀμφω θάρρα λέοι. ἀλλὰ οἱ μὲν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὰ προσήτοιον θάρρα λέοι· οἱ δὲ, ἀλλὰ τὸ οἶεσθαι * κρείττους εἶ, καὶ μηδὲν αὐτὴ παθεῖν. τοιοῦτον δὲ ποιοῦσι καὶ οἱ μεθυσθέντες βέλπιδες γὰρ γίνονται. ὅταν δὲ αὐτοῖς μὴ συμβῆ τριαῦτα, φθύνουσιν ἀνδρείου δὲ ἢ, τὰ φοβέσθαι ἀνδρῶν ὄντα καὶ φαιρόμενα, ἢ προσήτοιον, ὅτι καλὸν ἢ ἀλλὰ τὸ μὴ δὲ καὶ * ἀνδρῶν τέρου δοκεῖ εἶ, ὅτι τὸ τὸ ἀφροσύνη δὲ οἱ φοβῶν καὶ ἀλλὰ τὸ ἔστιν, ἢ τὸ τὸ προσήτοιον. ἀπὸ ἐξέως γὰρ μὴ ἔστιν, ἢ ἢ ὅτι ἢ τὸν * οὐκ ἀλλὰ τὸ τὸ τὸ προσήτοιον μὲν γὰρ, καὶ οὐκ ἔστιν ἔστιν καὶ λόγους προσήτοιον τὰ δὲ ἔξ ἀφροσύνης, καὶ πρὸς ἐξίν. ἀνδρῶν δὲ φαίνονται καὶ οἱ ἀγνοοῦντες, καὶ εἶσιν οὐ πόρρω τῶν βέλπιδων. χεῖρας δὲ, ὅσα ἀξίωμα οὐδὲν ἔχουσιν· οὐκ ἔστιν δὲ δὲ καὶ μὲν οἱ ἵνα χεῖρον· οἱ δὲ ἢ πατημένοι, ἐὰν γινώσκουσιν ὅτι ἔτερον, ἢ ἢ τὸ τὸ φθύνουσιν· ὅσα οἱ Ἀργεῖοι ἔπαγον πρὸς πεσόντες τοῖς Λάκωσιν, ὡς Σικωνίοις. οἱ τὸ δὲ ἀνδρῶν εἶσιν τὰ πρὸς ἵνες, καὶ οἱ δοκοῦντες ἀνδρῶν.

Ὅτι ἡ ἀνδρεία πρὸς τὰ φόβους οὕσα, μάλλον ἔστι πρὸς τὰ φοβερά· καὶ ὅτι οὐχ ἡδέως ἐνεργεῖ ὁ ἀνδρῆς, πλὴν ἐφ' ὅσον τῶν τέλους ἐφάπτεται.

Accidentia Fortitudinis contraria, ex obiecto & fine eiusdem deducit.

ΠΕΡΙ τῆς ἀνδρείας καὶ τῶν φόβων ἡ ἀνδρεία οὕσα, ἔχει ὁμοίως πρὸς ἀμφω ἔστιν, ἀλλὰ μάλλον πρὸς τὰ φοβερά· ὁ γὰρ ἐν B
 ταῦτοις ἀτάραχος, καὶ πρὸς ταῦτα ὡς δεῖ ἔχων, ἀνδρῆς μάλλον, ἢ ὁ πρὸς τὰ θάρραλέα. τὰ δὲ τὰ λυπηρὰ ὑπομνήσκειν, ὡς εἴρηται, ἀνδρῆς λέγεται· διὸ καὶ ἐπιλυπὸν ἡ ἀνδρεία, καὶ δικαίως ἐπαίσιται· χαλεπώτερον γὰρ τὰ λυπηρὰ ὑπομνήσκειν, ἢ τῶν ἡδέων ἀπέχεσθαι· ἔτι μὲν ἀλλὰ δόξεν ἀπὸ εἰ) ὅτι καὶ τὴν ἀνδρείαν τέλος ἡδύ· ὑπὸ τῶν κύκλων δ', ἀφαιρίζεται· οἷον καὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις ἀγῶσι γ'· τοῖς γὰρ πύκταις ὁ μὲν τέλος ἡδύ, ἔνεκα, ὁ σέφαιρος καὶ αἰ C
 γρ. ἀφαιρῶν, ἡμῶν· ὁ δὲ τὴν ἀνδρείαν, ἀλγῆνον, εἴωφ * ἄρῃνοι, καὶ λυπηρὸν. Ἐπὶ πᾶσι ὁ πόνος· διὸ δὲ ὁ πολλὰ ταῦτα εἰ), μικρὸν ὅν ὁ δ' ἔνεκα, ὡς δὲν ἡδύ φαίνεται ἔχειν. εἰ δὲ τοιοῦτον ἔστι ἔτι πρὸς τὴν ἀνδρείαν, ὁ μὲν θάνατος καὶ τὰ τραύματα, λυπηρὰ τὰ ἀνδρείῳ, καὶ ἀκοντὶ ἔστι· * ὑπομνήσκειν δ' αὐτὰ, ὅτι χαλὸν, ἢ ὅτι αἰσχρὸν ὁ μὴ. καὶ ὅσα δὲ μάλλον τὴν ἀνδρείαν ἔχει πᾶσιν, καὶ βιδαμονέστερος ἢ, μάλλον ἔστι τὰ θανάτω * λυπηρὸν ἔστιται. τὰ τοιοῦτα γὰρ μάλιστα ζῆν ἀξίον, καὶ εἰ μὲν μεγάλων ἀγαθῶν ἀποστρέφεται εἰδώς· λυπηρὸν δ' ἐστὶν ἀλλ' ἔστιν ἢ τὸν ἀνδρῆς ἴσως· καὶ μάλλον, ὅτι ὁ ἐν τῷ πολέμῳ χαλὸν αὐτὸ ἐκείνων αἰσχύεται. ὡς δὲ δὴ ἐν ἀπάσασιν ταῖς ἀρεταῖς ὁ ἡδέως ἐνεργεῖν ὑπαρῆ, πλὴν ἐφ' ὅσον τέλους ἐφάπτεται· φραζώμεθα δ' οὐδὲν ἴσως καλὴ μὴ τοῖς τοιοῦτοις κερπίστοις εἰ) ἀλλὰ, τοῖς ἢ τὸν μὲν ἀνδρείοις, ἄλλο δ' ἀγαθὸν μηδὲν ἔχοντες· ἐπιμοι γὰρ ἔστι τῶν κερπύων κινδύοις, καὶ τὸν βίον τῶν μικρῶν κέρδη κερταλάττονται. περὶ μὲν οὖν ἀνδρείας, ὅτι τοιοῦτον εἰρηάτω· τί δ' ἔστιν, ἔχει χαλεπὸν τύπον, καὶ πρὸς τὰ ἐκ τῶν εἰρημνῶν.

Sed cum in fiducia metúque versetur fortitudo, non tamen peræquè in utroque: sed in reb. formidolosis magis cernitur. Nam qui in his omni animi motu ac perturbatione vacat, quique in eis ita affectus est animo, ut decet, is fortior eo est, qui in iis rebus, quæ fiduciam afferunt, constantiam retinet. Ex eo igitur fortes appellantur, ut supra à nobis dictum est, quòd res molestas atque asperas fortiter ferant. Itaque etiam doloris & molestiæ plena res est fortitudo, eaque iure laudatur. Difficilius enim est res molestas toleranter pati, quam sese à iucundis abstinere. Veruntamen fortitudinis finis possit videri iucundus, sed ab iis rebus, quæ circumstant, obscurari ac penè deleri: cuiusmodi quiddam in ludis gymnics accidit. Pugilibus enim finis ipse, cuius causa decertant, iucundus est, ut corona, & honores: at plagæ & verbera, omnis denique labor, cum ex carne consistit, dolore molestiæque eos afficit: quoniam autem multa sunt laboriosa & molesta, finis, qui tenuis & exiguus est, nihil iucunditatis in se inclusum habere videtur. Quòd si talis quoque est fortitudinis ratio & natura, mors & vulnera forti viro molestiam etiam inuito sunt allatura: ea tamen omnia subibit ac perferet, quia & perferre, honestum, & non perferre, turpe est. Atque idem quo virtutibus omnibus instructior fuerit, & quo beator, eo molestius mortem feret. Nam cum vir talis vita sit dignissimus, tum sciens ac prudens maximis bonis spoliatur. At hoc molestum. Nihilominus tamen sese virum fortem præstat: atque eo fortasse magis, quòd illis omnibus id quod in bello honestum est, anteponit. Neque verò hoc in omnibus virtutibus inest, ut earum muneribus liceat iucundè perfungi, nisi quoad finem attingunt. Nihil autem prohibet fortasse, minùs præstantes esse milites eos qui verò fortes sunt, iis qui & minùs fortes sunt, & nihil aliud boni habent. Hi enim ad pericula subeunda parati sunt, vitamque cum paruo quæstu paciscuntur & commutant. Ac de fortitudine quidem hæctenus. Quid sit autem, non est difficile, ex iis quæ dicta sunt, rudi quadam forma descripta atque adumbrata cognoscere.

γρ. ἀφαιρῶν

γρ. ἐπιμνήσκειν

γρ. λυπηρὸν ἔστιται

B

C

D

E

CAPVT XIII.

A

ΚΕΦΑΛ. 17.

Temperantia definitionem affert. Definitionis particulas duas, differentiam constituentes, quod scilicet circa Voluptates atque Dolores versetur, explicat.

SEquitur iam, vt de temperantia differamus. Hæ namque virtutes earum animi partium videntur esse, quæ sunt rationis expertes. Temperantiam igitur mediocritatem esse, quæ versatur in voluptatibus, iam à nobis dictū est. Minus enim, nec eodem modo in doloribus versatur. In his autē intemperantia quoque vertitur. Nunc igitur quibus in voluptatibus versetur, facta earum distinctione, explicemus. Ac primū constitutatur hæc voluptatum partitio, vt aliæ sint animi, aliæ corporis. Vt honoris cupiditas, & discendi studium: vterque enim horum eo delectatur, cuius amore & studio tenetur, cū corpus nihil afficiatur, sed vis cogitandi potius. Qui autē huiusmodi voluptatibus dediti sunt, nec temperantes, nec intemperantes nominantur. Itēmq; neque ij, qui in aliis occupati sunt, quæ ad corpus non pertinent. Nam qui fabellarum cupiditate, studiōq; rerum narrandarum ducuntur, & qui in rebus, quas casus obtulerit, totos dies cōterunt, eos loquacis, nugacis, & non intemperantibus dicere solemus. Nec eos quidem, qui ex pecuniarum iactura, vel amicorum obitu, maiorem dolorem capiunt. In corporis autem voluptatibus intemperantia vertatur necesse est: sed ne in his quidē omnibus. Nam qui delectantur iis rebus, quæ aspectu sentiuntur, vt coloribus, figuris, pictura, nec temperantes appellantur, nec intemperantes. Atqui fieri posse videtur, vt etiam his rebus & ita vt oportet, & supra atque infra modum delectemur. Idēmq; de iis quæ ad auditum pertinent, sentiendum. Neque enim quisquam eos qui supra modum cantilenis, vel histrionum gestu lætantur, intemperantibus; aut eos qui intra modum, temperantibus appellat. Nec eos qui iis rebus quæ sub odoratum cadunt, delectantur; nisi ex euentu. Non enim eos qui malorum, aut rosarum, aut suffimentorum capiuntur odoribus, intemperantibus dicimus: sed eos potius, qui vnguentorum & obsoniorum. his enim gaudent intemperantes, propterea quod eis hæc ipsa earum rerum, quas concupiscere solent, memoriam refricant. Cernere autem licet etiam alios, cū esuriunt, ex ciborum odore capere voluptatem. Talibus autem rebus delectari, hominis est intemperantis. Nam intemperans hæc concupiscere solet. Iam verò his ipsis sensibus ne cætera quidem animalia percipiunt voluptatem, nisi ex euentu. Nam neque leporum odore delectantur canes, sed cibo: sensum porro odor commouit, atque excitauit.

Tom. III.

Περὶ ὀφροσύνης καὶ ἀκολασίας. Ὅτι τῶν σωματικῶν εἰσὶν ἡδοναὶ ὅσας ὅσας, ἀλλὰ τῶν τοιαύτων, ὧν ἐπὶ λοιπὰ ζῶα κοινῶς, ἀφ' ἑνὸς δηλαδὴ, ἐστίν.

META ὅ τούτων, τῶν ὀφροσύνης λέγουμεν. δοκοῦσι γὰρ τῶν ἀλόγων μερῶν αὐτῶν εἶναι ἀξιώματα. Ὅτι μὲν οὖν μεσότης ἐστὶ τῶν ἡδονῶν ἢ ὀφροσύνη, εἰρηστική μὲν ἢ ποιοῦσα γὰρ καὶ ἔχουσα ὁμοίως ἐστὶ τῶν λόπων. ἐν τούτοις δὲ καὶ ἐστὶ ἀκολασία φαίνεται. τῶν ποίας οὖν τῶν ἡδονῶν, νικῶ ἀφορίστων. διηρησμένων ὅ τῶν ψυχικῶν καὶ αἰσθητικῶν ὅτι, φιλοτιμία, φιλομαθία, ἐκείτων γὰρ τούτων χαίρει, οὐ φιλητικῶς ἐστίν, ἔστι πάθος τοῦ σώματος, ἀλλὰ μάλλον τῆς ἀφροσύνης: οἱ δὲ περὶ τῶν τοιαύτων ἡδονῶν, οὔτε σώφρονες, οὔτε ἀκόλαστοι λέγονται ὁμοίως δὲ, οὐδ' οἱ περὶ τῶν ἄλλων, ὅσα μὴ σωματικῶν εἰσὶ. τοῖς γὰρ φιλομάτοις, καὶ διηρητικῶν, καὶ περὶ τῶν τυχόντων κατὰ τῆς ἡμέρας, ἀδολέχοις, ἀκόλαστοι δ' ἔστι λέγουμεν. ἐστὶ τῶν λυπουμένων. ἐπὶ χεῖμασιν ἢ φιλίαις. περὶ δὲ τῶν σωματικῶν εἶναι δὲ τῶν ὀφροσύνης οὐ πάσας ὅσας οὐδὲ τούτων: οἱ γὰρ χαίροντες τοῖς ἀφροσύνης ὅσας, ὅτι χεῖμασιν, καὶ χεῖμασιν, ἐστὶ φησὶ, οὔτε σώφρονες, οὔτε ἀκόλαστοι λέγονται. καίτοι δι' ἑνὸς εἶναι, καὶ ὡς δὲ χαίρει καὶ τούτοις, καὶ κατὰ τῶν βολῶν καὶ ἐλλείψεων ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀκοίω. τοῖς γὰρ τῶν βολῶν χαίροντες μὴ εἰσὶν ἢ ὑποκρίσθαι, ἐστὶ ἀκόλαστοι λέγει. ἐστὶ τοῖς ὡς εἶ, σώφρονες. ἐστὶ τῶν περὶ τῶν ὀσμῶν, πλὴν καὶ συμβεβηκός. τοῖς γὰρ χαίροντες μὴ εἰσὶν, ἢ ῥόδων, ἢ θυμιαμάτων ὀσμῶν, οὐ λέγουμεν ἀκόλαστοι: ἀλλὰ μάλλον τοῖς μύρων καὶ ὀσμών. χαίροντες γὰρ τούτοις οἱ ἀκόλαστοι, ὅτι ἀφροσύνην ἀφροσύνης γὰρ αὐτοῖς τῶν ὀσμών ἐστὶ θυμιατῶν. ἴδοι δ' αὖτ' αὐτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις ὅταν πεινάσθαι χαίροντες τῶν βρωμάτων ὀσμῶν. ὅ δὲ τοιούτοις χαίρειν, ἀκόλαστοι. τούτων γὰρ ὅτι θυμιατῶν ταῦτα: τὸ ἐστὶ δὲ ἐστὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις καὶ ταῦτα τῶν ἀφροσύνης ἡδονῶν, πλὴν καὶ συμβεβηκός. ἐστὶ γὰρ ταῖς ὀσμῶν τῶν λαγῶν αἰ κύνες χαίροντες, ἀλλὰ τῶν βρωμάτων πλὴν δὲ ἀφροσύνην ἢ ὀσμῶν ἐποίησαν.

Magnorum, l. i. c. 22. Eudem. l. 3. c. 2.

Eudem. l. 3. c. 2. γρ. διηρημα- πκοις

γρ. χεῖμασι καὶ χεῖμασι. Eustr.

γρ. ὀσμών

γρ. ὀσμών

γρ. τούτων γὰρ ὀσμών

ὡς δὲ ὁ λέων τῆ φωνῆ βοῶς, ἀλλὰ τῆ ἐδωδῆ. ὅτι δὲ ἐγγύς ἐστι, ἀλλὰ τῆς φωνῆς ἠαυτοῦ· καὶ χαίρειν δὴ ταύτῃ φαίνεται. ὁμοίως δὲ οὐδὲ ἰδῶν ἢ ἀρῶν ἔλαφον, ἢ ἀγριὸν αἶγα, ἀλλ' ὅτι βορῆν ἔξῃ· ὡς τὰς τοιαύτας δὲ ἠδονὰς ἐσωφροσύνη, καὶ ἡ ἀκρῆσια ἐστίν· ὧν καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα κοινωνοῦν. ὅθεν ἀνδραποδάδης καὶ θηριώδης φαίνονται αὐταὶ δὲ εἰσὶν ἀφῆ καὶ γάσις· φαίνονται δὲ καὶ τῆ γάσις ἐπὶ μικρὸν ἢ ὡς εἰν χερῶν τῆς γὰ γάσιος ἐστὶν ἡ κείσις τῶν χυλῶν· ὅσῃ ποιοῦσιν οἱ τοῖς οἴνοις δοκιμάζοντες, καὶ τὰ ὄψα ζῆτῶντες. ἔπειτα δὲ χαίρεισι τοῦτοις, ἢ οὐχ οἴγε ἀκρῆσοι, ἀλλὰ τῆ ἀπολαύσεως, ἢ γὰ πᾶσα δι' ἀφῆς καὶ ἐν τοῖς σιτίοις, καὶ ἐν ποτοῖς, ἔπειτα τοῖς ἀφροδισίοις λεγόμενοι. δὲ καὶ ἡ ἕξαστό τις * Φιλόξενος ὁ Ερύξιος] ὁλοφάγος ὧν, τὸν φάρυγγα αἰτῆ μακρότερον γαστρίου ἡμέαται, ὡς ἠδύμηνος * τῆ ἀφῆ, κοινωτάτη δὲ τῶν ἀμειψέων· κατὰ τὴν ἢ ἀκρῆσια· ἔδωξεν αὐτὸν διχῶς ἐπὶ νείδιστος ἐστίν, ὅτι ἔχῃ ἢ ἀνδραποδοῖ ἐσμεν, ἢ ἀκρῆσι, ἀλλ' ἢ ζῶα. ὅθεν τοιοῦτοι χαίρειν καὶ μέγιστα ἀγαπᾶν, θηριώδης· καὶ γὰρ αἱ ἐλαττωτέρω τῶν ἀφῆ τῆς ἀφῆς ἠδονῶν, ἀφῆριωται, οἷον, αἱ ἐν τοῖς γυμνασίοις ἀφῆ * πείψως ἔστι τῆς θερμασίας γινόμενα· οὐ γὰρ ὡς πᾶν τὸ σῶμα ἢ τὸ ἀκρῆσου ἀφῆ, ἀλλὰ ὡς ἕνα μέρος. Τῶν δὲ ἐπιθυμιῶν, αἱ μὲν, κοινὰ δοκοῦσιν εἶναι· αἱ δὲ, ἰδίαι καὶ ἐπιτετοῖ· οἷον, ἐν μὲν τῆς ἔσφης, φισικῆ· πᾶς γὰρ ἐπιθυμῆ, ὅσῃ ἐνδεῆς ἢ, ζῆτος ἢ ὑγῆς ἔσφης· ὅτε δὲ, ἀμφοῖν, ἔπειτα, φισικῆ * Ομηρος, ὁ νέος καὶ ἀκμαζών· ὅθεν τοιαῦτα, ἢ τοιαῦτα, ὅσα ἐπὶ πᾶσι, ὡς τῶν αἰσῶν. δὲ φαίνεται ἡμέτερον εἶναι. οὐ μὲν ἀλλ' ἔχῃ γὰρ καὶ φισικόν· ἔπειτα γὰρ ἔτερος ἐστὶν ἡδία· * καὶ ἐν ἡδονῆσι τὸ τυχόντων. ἐν μὲν οἷον τῆς φισικῆς ἐπιθυμίας, ὀλίγοι ἀμειψέμοιοι, ἔπειτα ἐν, ἐπὶ τὸ πλεον· ὅθεν ἔαδῆν τὰ τυχόντα, ἢ πίνειν, ἔως αὐτὸν ὑπερπλησθῆ, ὑπερπλησθῆν ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν τὰ πλήρη· ἀναπλήρωσις γὰρ τῆς ἐνδεῆς, ἢ φισικῆ ἐπιθυμία· δὲ λέγεται ἔπειτα γαστρίμαρτοι, ὡς παρὰ τὸ δεινὸν πληροῦντες αὐτῶν· τοιοῦτοι γὰρ γίνονται οἱ λίαν ἀνδραποδάδης· ὡς τῆς ἰδίας τῆς ἠδονῶν, πολλοὶ καὶ πολλὰ ὡς ἀμειψέμοιοι· τὸ γὰρ φιλοποιεῖται λεγόμενον, ἢ χαίρειν οἷς μὴ δῆ, ἢ ὡς μὴ δῆ, ἢ ὡς οἱ πολλοὶ, ἢ μὴ ὡς δῆ,

A Neque leo bouis voce, sed esca: ex voce autē eum propinquum esse sensit: quo fit, vt hac delectari videatur. Similiter autem, nec ceruo viso, capreave reperta lætatur, sed quia senatum esse videt, quod edat. Vertuntur igitur temperantia & intemperantia in huiusmodi voluptatibus omnib. quæ nobis sunt etiam cū reliquis animantibus communes. Ex quo seruileis eas & belluinas esse iudicare licet. Hæ autem sunt tactus & gustatus voluptates. Ac videtur sanè etiam gustatu parum admodum, aut profus nihil, intemperantes vti. De saporibus enim propriè suòque iure gustatus iudicat: quod faciunt ij qui vina explorant, & obsonia condiunt. Non admodū autem, aut nihil planè saporib. delectantur intemperantes, sed ipsa perceptione alimenti: quam profectò totā tactus efficit, cū in esculentis & poculentis, tum in iis rebus, quæ veneræ appellantur. Quapropter & collum sibi quidā, obsoniorū gurges atq; helluo, gruis collo lōgius optauit, vt qui tactu maximā capiebat voluptatem. Omnium sensuum maximè communis est is sensus, in quo sita intemperantia est. meritòq; vt turpis & flagitiosa, maledicti loco obiicienda videatur, propterea quia inest in nobis, non quæ homines, sed quæ animalia sumus. His igitur talibus delectari, eaq; vehementius amare, belluarū est. Nam exceptæ sanè sunt omnium quæ tactu percipiuntur, liberalissime voluptates: cuiusmodi sunt ea quæ in gymnasiis fricatione & calefactione gignuntur. Non enim intemperantis hominis tactus per totū corpus pertinet, sed quibusdam partibus circumscribitur. Cupiditatum autē aliæ communes esse videntur, aliæ propriæ & ascitæ: vt cibi cupiditas, naturalis est. Omnes enim, cū indigent, alimentum vel siccum vel humidum appetūt, aliquādo vtrumq; lectūmq; iugalē (vt ait Homerus) adolecens, & qui floret ætate. At hoc vel illud alimentū, non iā omnes, neq; eadem omnes desiderant. Itaq; hoc propriè nostrum videtur esse. Veruntamē habet quiddā etiam à natura insitum. Alij enim aliis delectantur, & quosdam ex iis quæ offeruntur, quædā magis delectant. In naturalibus igitur cupiditatibus offendunt. & labuntur pauci, atq; in vno, nempe in eo quod nimium est. Nam esse aut bibere quæ fors obtulerit, quoad plenior sis quàm nature necessitas postulat, nihil aliud est quàm modum nature conuenientem copia superare. Naturalis enim cupiditas est, id quod deest, explere velle. Itaque appellantur hi γαστρίμαργοι, id est, ventri vsque ad infaniam indulgentes, tanquam eum præter modum implentes. Ac tales quidem euadunt ij qui seruili admodum ingenio præditi sunt. At verò in propriis voluptatibus complures & multis modis peccant. Nam cū huius aut illius rei amantes eo dicantur, vel quòd iis rebus delectentur, vel quòd ita vt vulgus, vel quòd non ita vt oportet,

Eudem. l. 3. c. 2.
 γρ. τῆ ἀφῆ, ἢ τῆ ἀφῆ κοινοτάτη δὲ, etiam apud Eust.

Probl. sect. 37. 3. & 6.

Ιναδ. ω. Vict. Var. lect. li. 18. cap. 11.

γρ. καὶ εἶνα πασι ἢ. Eustr.

B

C

D

vel quòd non qua parte oportet; intemperantes omnibus in rebus modum superant. Nam & quibus rebus non oportet, quæ scilicet odio dignæ sunt, delectantur: & si maximè quibusdam talibus reb. delectari oporteat, magis tamen quàm oportet, & ita vt multitudo, delectantur. Id ergo nimium, quod in voluptatibus vertitur, esse intemperantiam, ob eamque causam vituperabile, perspicuū est. In doloribus autem non, vt vir fortis, sic temperans, eo quòd dolores perferat: nec intemperans, eo quòd non perferat, appellatur. Sed eo intemperans dicitur, quòd egrius quàm debet, ferat, nullam se corporis percipere voluptatem. Et verò ei dolorē affert voluptas. Temperans autem dicitur, cum se carere voluptatibus non molestè ferat, tum quòd aspernetur & prætermittat id quod iucundum est.

A ἢ μὴ ὦ δὲ· καὶ πρῶτα δὲ οἱ ἀκόλαστοι ὑπερβάλλουσι· ἔτι γὰρ χαίρουσιν ἐπίοις οἷς οὐ δεῖ μισσητὰ γάρ· * καὶ εἴ τις δεῖ χαίρειν καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων, μάλλον ἢ δεῖ, * καὶ ὡς οἱ πολλοὶ χαίρουσιν. ἢ μὴ οὖν περὶ τῆς ἡδονᾶς ὑπερβολὴ, ὅτι ἀκόλαστια, καὶ ψεκτόν, δὴλον. περὶ δὲ τῆς λύπης, οὐχ ὡς περὶ ἐπὶ τῆς αἰσθητικῆς, τὰ ὑπερβολὴν λέγουσι σώφρων· * οὐδὲ ἀκόλαστος, τὰ μὴ ἀλλ' ὁ μὴ ἀκόλαστος, τὰ λυπεῖσθαι μάλλον ἢ δεῖ, ὅτι τῶν ἡδέων οὐ τυγχάνει καὶ πλεὺν λύπην ἢ ποιεῖ αὐτῶν ἢ ἡδονῆ· ὅ ἢ σώφρων, τὰ μὴ λυπεῖσθαι τῆ ἀπουσίᾳ, ἔτι τὰ ἀπέχεσθαι τῆ ἡδέως.

CAPVT XIV.

Tertiam particulam, quæ Genus Temperantia continet, Mediocritatem scilicet, enarrat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ.

C Οτι ὁ μὴ ἀκόλαστος ἐπιθυμεῖ ἀπὸ πρῶτων τῶν ἡδέων· ἐλλείπει δὲ περὶ τῆς ἡδονᾶς ὁ ἀναίσθητος, εἴ τις ἄρα τοιούτος· ὁ δὲ σώφρων, μέσως περὶ τῶν ἡδέων ἔχει.

Intemperās igitur omnia quæ iucunda sūt, concupiscit, aut certè quæ iucundissima: atque à cupiditate trahitur, vt hæc cæteris habeat potiora: Quapropter dolore angitur, & cum voluptatibus potiri non potest, & cum eas concupiscit. Semper enim cū dolore cupiditas cōiuncta est: tametsi absurdum videatur, propter voluptatem dolore affici. Iam qui in expetendis voluptatibus modum deserant, minúsque quā oportet, iis delectentur, rarò existunt. Non est enim humanus huiusmodi stupor, omni penè sensu hominem spolians. Nam cætera quoque animalia pabulū à pabulo discernunt, hisque delectantur, illis non item. Quòd si cui nihil sit iucundū, nihilque inter hoc & illud intersit, is profectò ab humanitate fuerit remotissimus. Quoniam igitur qui talis sit, nō admodum reperitur, suo nomine non est appellatus. Temperans autē in his rebus mediocriter & moderatè affectus est. Nā neque iis delectatur, quibus maximè intemperans, sed offenditur potius: neque omnino, quibus ex reb. capienda voluptas non est, ex iis capit voluptatē: neque vlla re tali vehementer delectatur: neque si eæ res absint, discruciat, neque eas concupiscit, aut certè moderatè, neque magis quàm debet, neque quo tēpore non debet, neque omnino quicquā tale. Quæcunque autem ita iucunda sunt, vt eadē ad bonā valetudinē, vel optimum corporis habitū pertineāt, ea modicè, & vt debet, concupiscit, cæteraque quæ his nō sunt impedimēto, aut quæ ab honesto nō abhorrent, aut quibus res familiaris nō exhauritur. Nā qui ita animo affectus est, is vehemētius quā par sit, talis voluptates amplectitur. At tēperās talis nō est, sed rectæ rationi paret, atque obtemperat.

D Ο Μὲν οὖν ἀκόλαστος, ἐπιθυμεῖ τῶν ἡδέων πρῶτων, ἢ τῶν μάλιστα, ἔτι ἄλλων ὑπερβολῶς αἰσθητικῆς· ὡς τε αἰτὶ τῶν ἄλλων τῶν αἰσθητικῶν δὲ * καὶ λυπεῖσθαι, ἢ ἀποτυγχάνειν, ἔτι ἐπιθυμῶν· μὴ λυπεῖσθαι γὰρ ἢ ἐπιθυμία· ἀτόπω δὲ εἶοικε τὸ δι' ἡδονῶν λυπεῖσθαι. ἐλλείποντες ἢ περὶ τῆς ἡδονᾶς, καὶ ἢ τῶν ἢ δεῖ χαίροντες, οὐ πρῶτον γίνονται· οὐ γὰρ αἰσθητικῆς ὅστιν ἢ τοιαύτη αἰσθητικῆς. ἔτι γὰρ τὰ λοιπὰ ζῶα, ἀφαιρῶντα τὰ βρώματα καὶ τοῖς μὴ χαίρειν τοῖς δὲ, ἔτι. εἰ δὲ τῶ μὴ δέν ὅστιν ἡδύ, μὴ δὲ ἀφαιρῶντα ἔτερον ἔτερον, πόρρω ἀεὶ τῆ ἀσθητικῆς εἶναι. ἔτι τε τυχεῖ ὁ τοιούτος ὀνόματος· ἀφαιρῶντα μὴ πρῶτον γίνονται· ὁ δὲ σώφρων, μέσως περὶ τῶν ἡδέων ἔχει· ἔτι γὰρ ἡδέων, οἷς μάλιστα ὁ ἀκόλαστος· ἀλλὰ μάλλον δυσχεραίνει· οὐτε ὅλως οἷς μὴ δεῖ, οὐτε σφόδρα τοιούτων ὅστιν· ἔτι ἀπόντων λυπεῖσθαι· οὐδὲ ἐπιθυμεῖ, ἢ μετεῖως ὅστιν μάλλον ἢ δεῖ· ἔτι ὅτε μὴ δεῖ, οὐδὲ ὅλως τῶν τοιούτων ὅστιν· ὅσα ἢ πρὸς ὑμῶν ὅστιν, ἢ πρὸς ἀλλοῦ, ἡδέων ὄντων, τούτων * ὀρέσθαι μετεῖως ἔως δεῖ καὶ τῶν ἄλλων ἡδέων, μὴ ἐμποδίων τούτοις ὄντων, ἢ πρὸς τὸ καλόν, ἢ ὑπερ πλεὺν οὐσίας· ὁ γὰρ ἔτι ἔχων, μάλλον ἀγαπᾷ τὰς τοιαύτας ἡδονὰς τῆς ἀξίας· ὁ ἢ σώφρων οὐ τοιούτος, ἀλλ' ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος.

E iij

Quaestiones duae explicantur; altera de Intemperantis Natura; altera de eiusdem Nomine.

Ποείματα β. α. Οτι έκοισίω μάλλον έοικεν η άκορασία της δελίας. β. Οτι δ όνομα τ άκορασίας χυ έπι ται παιδικας άμψτίας φέρομυ, όθεν χυ μετιωέρθη.

ΕΚΟΥΣΙΩΙ ΩΙ' ο μάλλον έοικεν η άκορασία της δελίας. η μω γδ δι ηδονή, λι δε δελύπυν ών, δ μω άρετον, δ' ο, φουκτόν. ε η μω λύπη εξίσησι χυ φηί- B ρή πλώ τδ έχοντος φύσιν. λι δε ηδονή, οσδέν τιοούτον ποιή μάλλον ο, έκούσιον. δ' ο χυ έπο- νηδισότερον. ε γδ έπαθλώαι ράον πωρής αυ- τά. πολλά γδ εν ται βίω ται τιοαύτα. χυ οι έ- ηισμοι, άκίνδυνοι. έπι τω φοβεράν δι' αυά- παλιν. δδξέτ' αυ' οχ' ομοίως έχούσιον η δελία εί) τois κατ' έκασον. αυτη μω γδ άλυ- πος. τωτα ο δελύπυν εξίσησιν. ώστε καί ται όπλα ρίπην, χυ ται άλλα άρημονήν. δ' ο χυ δουκεί βίαμα εί). ται δι' άκορασία, αυάπα- λιν, ται μω κατ' έκασα, έχούσια. έπιθυ- C μωυτι γδ χυ όρεζομωφ. δ' ο, όλον, η ήον. οσδεις γδ έπιθυμει άκορατος εί). δ' ο, όνο- μα της άκορασίας ε έπι ται παιδικας ά- μψτίας φέρομυ. έχοισι γάρ υνα ομοίότη- τα. ποτέρον ο από ποτέρου κελήται, οσδέν πωρής ται τω δελύπυ. δηλον δι, ότι δ' υσε- ρον από τ' πωρτέρου. ε κακώς δι' έοικε με- τενωέρθη. κεχραόω γδ δδ' ο τ' άρετων όρε- γόμενον ε πολλω άύξησιν έχον. τιοούτον ο μάλισα λι έπιθυμία, χυ ό πωις. κατ' έπιθυ- D μίας γδ ζώσι χυ ται παιδια. χυ μάλισα εν τούτοις η τδ ηδέος όρεζις. εί οτω μη' έσαι ά- πειθές χυ από τ' άρχον, έπι πολυ ηξή. άπλητος γδ η τδ ηδέος όρεζις, χυ πδρυαχό- ρην ται άμωήτω. χυ η της έπιθυμίας ενέργθα αυξή τ' συλήρες, καν μεγάλαι χυ σφοδραί ωσι. ε τον λογισμόν εκκερούοισι. δ' ο δδ' με- E τείας αυται εί) ε ολίγας, ε ται λόγω μη- δέν εναιπόδεται. δ' ο τιοούτον, άπειθές λέ- γωμυ ε κεχραομένον. ώστω γδ τον παιδα δδ' χτ' ο πωρής ται ται παιδικα γωρδ ζην, έτω ε τ' έπιθυμητήχεν χτ' τον λόγον. δ' ο δει τδ σάφρονος τ' έπιθυμητήχεν συμφωνήν ται λόγω. σκαπός γδ άμφοίν τ' κελόν. χυ έπιθυ- μει ο σάφρων ών δει, ε ως δει, ε ότε. ούτω δ' ε ται ται ε ο λόγος. τωτ' οτω ημιν ειρήθεω πειλωφροσιύης.

Videtur autem intemperantia magis quā timiditas, sponte ac volūtate suscipi. Illa enim propter voluptatem, haec propter dolorē: quorum alterum optabile est, alterum fugiendū. Ac dolor quidem naturam eius, qui angitur, de statu deturbat, & interimit: voluptas autem nihil tale facit. A voluntate igitur magis pēdet. Eaque propter probrosior ac flagitiosior est. Nam & facilius est rerum iucundarum mediocritati seruandae assue fieri: multa enim huiusmodi in vita quotidiana occurrunt: & assuescendi exercitatio ac meditatio periculo vacat. In rebus autem formidolosis contra euenit. Sed aliter timiditas sponte contrahitur, aliter res singulareis sponte nostra extimescimus. Illa enim expers doloris est: haec doloris magnitudine homines exterrent, & ne sint ipsi apud se, efficiunt, aded vt arma abiiciant, aliaque suae personae indecora faciant. Itaque videntur esse violentae. Contra fit in intemperante. Res enim singulares sponte ab eo suscipiuntur, nempe concupiscente atque appetente: vniuersum verò genus, minus: intemperās enim esse cupit nemo. Nomen autē intemperantiae etiam ad errata puerilia transferimus. Inest enim in his quaedā similitudo. Vtrum autem ab utro sit appellatū, ad institutum nostrum nihil refert. Perspicuū illud quidem est, à priore posterior esse nominatum. Nec malè sanè translatio videtur esse facta. Id enim castigandum & coercēdum est, quod turpia concupiscit, & quod impunitate amplificatur & prorogatur. Quales sunt maximè cupiditas, & puer. Nam etiam pueri cupiditatem tanquam vitae suae sequuntur ducē, maximèque in his rerum iucundarum appetitio dominatur. Itaque si non parebit rationi, neque sub eius erit imperio, serpet & manabit latius. Nam cum sit inexplibilis rerum iucundarū appetitio, maximèque in stulto & amente: tum cupiditatis vsus vireis eius, quod cognatū est, amplificat, aded, vt si magnae sint & vehementes cupiditates, mentem ac rationem de sua sede detrudere ac deturbare possint. Danda igitur opera est, vt mediocres sint & modicae, neque quicquam rationi aduersentur. Atque hoc ipsum est, quod obediens & castigatū dicimus. Vt enim puer è custodis & magistri pre- scriptione viuere: sic & vis concupiscendi obtemperare rationi debet. Quocirca debet in viro temperante cū ratione concinere ea pars animi, quae ad concupiscendum valet. Vtrique enim propositum honestum est: appetitque temperans quae oportet omnia, & quemadmodū, & quo tempore oportet: quae quidem est etiam rationis lex atque institutio. Ac de temperantia quidem haec tenus.

A

ARISTOTELIS ETHICORVM
NICOMACHEORVM
LIBER IV.

CAPVT I.

*Liberalitatem definit. Mox primam definitionis
particulam, quae differentiæ loco adhibita fuit
(περὶ χρημάτων scilicet) explicat.*

DE INCEPS de Liberalita-
te dicamus. Videtur autem
esse mediocritas in pecu-
niis occupata. Nam laudē
inuenit homo liberalis, non
in rebus bellicis, neque in
quibus temperās, neq; rur-

sus in iudiciis: sed in donatione & acceptione pecuniae: verumtamen magis in donatione. Pecunias autem appellamus omnia quorum estimationem metitur nummus. Iam verò afortia (hoc est, profusio aut luxuria) & illiberalitas, sunt in pecunia nimium & parum. Atque illiberalitatē quidem semper iis adscribimus, qui nimio pecuniarum studio tenentur. Afortiam autem attribuimus interdum hominibus intemperantibus, profusionem cum libidine contextentes. Incontinentes enim & eos qui in libidinem atque intemperatiam sumptus imensos faciunt, afortos (hoc est, prodigos, vel profusos, vel luxuriosos) appellamus. Quare & improbissimi videntur esse: nam multis simul vitiis cooperti sunt. Non igitur proprio nomine appellantur. Afortus enim propriè is videtur esse, qui vno vitio affectus est, nimirū eo quod rem familiarem perdat & consumat. Nam qui per se suaque opera perit, is est afortus. Videtur porro exitium quoddam sui ipsius esse etiam facultatum interitio, quasi ex his tota viuendi ratio pendeat. Profusionem igitur hoc modo accipimus. Quarum autem rerū vsus aliquis est, iis & rectè & perperā vti liberum ac solutū est. At diuitiæ in bonis vtilibus numerantur. Iam qui propria cuiusque rei virtute præditus est, is ea re optimè vititur. Optimè igitur & diuitiis vitetur is qui virtutē eam, quæ ad pecuniarum vsum pertinet, consecutus erit. Atque hic est liberalis. Videtur autem pecuniarum vsus esse, sumptus & donatio. Acceptio verò, custodia quærentis est potius, quā vtentis. Itaq; hominis liberalis est magis, quib. largiendum est, largiri, quam & à quibus accipiendū est, accipere, & à quibus accipiendum non est, nō accipere. virtutis. n. propriū magis est bene mereri, quā beneficiū accipere: & res honestas ac præclaras gerere, magis quā turpitudinē nō admittere. Minimè autē illud quidē obscurū aut dubiū est, quin & donationē, beneficiū cōferre; resq; honestas agere; & acceptionē, beneficio affici, aut se à turpib. actioni-

Tom. III.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΗΘΙΚΩΝ
Νικομαχείων β Δ.

ΚΕΦΑΛ. α.

Περὶ ἐλευθεριότητος καὶ ἀελευθερίας, καὶ
ἀσωτίας, καὶ χρησέως ὀρθῆς τῶν δὲ
τῶν ὀνομαζέμενων.

ΔΕ ΓΩΜΕΝ δὲ ἐξ ἧς
περὶ ἐλευθεριότητος
δοκεῖ ὅτι περὶ χρη-
ματα μεσότης. ἐπαμψύ-
ται γὰρ ὁ ἐλευθεριος, οὐκ
ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ὅτι
ἐν οἷς ὁ σῶφρων, οὐδὲ αὖ ἐν ταῖς κείστοις,
ἀλλὰ περὶ δόσιν χρημάτων καὶ λήψιν μᾶλλον
δὲ ἐν τῇ δόσει. χρηματα δὲ λέγουμεν πρῶτα
ὅσων ἡ ἀξία νομισματὶ μετρεῖται. * ἐστὶ δὲ καὶ
ἡ ἀσωτία ἢ ἡ ἀελευθερία περὶ χρηματα
ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις. καὶ πρῶτον ἀελευ-
θερίας προσάπορον αἰεὶ τοῖς μᾶλλον ἢ δὲ
περὶ χρηματα ἀπουδάξοισι. πρῶτον δὲ ἀσω-
τίας ὅτι φέρομεν ἐπίσταν συμπλέκοντες τοῖς
ἀκολούτοις.] τοῖς γὰρ ἀκρατεῖς καὶ εἰς ἀκρα-
σίας δαπάνησι, ἀσώτοις καλεσμένοι. δὲ
καὶ φαυλότατοι δοκοῦσιν εἶναι. πολλὰς γὰρ ἀμα-
κατίας ἐχούσιν. οὐδὲ οἰκείως προσεγγερόν-
ται. βούλεται γὰρ ἀσώτος εἶναι, ὁ ἐν τῇ κακῶν
ἔχων, * ὁ φθείρων πρῶτον οὐσίας. ἀσώτος γὰρ ὁ
δὲ αὐτὸν ἀπολλύμενος. δοκεῖ δὲ ἀπώλετα ἡ
αὐτῶν εἶναι ἢ τῆς οὐσίας φθορὰ, ὡς τῶν ζῶν
ἀφ' αὐτῶν ὄντος. ὅτι πρῶτον ἀσωτίας ἐκ-
δεχόμενα. ὧν δὲ ἔστι χρεία τις, ἐστὶ τούτοις
χρησάται καὶ δὲ, ἢ κακῶς. ὁ πλούσιος δὲ ἔστι
τῶν χρησίμων. ἐκάστῳ δὲ ἄριστα χρῆται, ὁ
ἔχων πρῶτον περὶ ἕκαστον ἄρετιν. καὶ πλού-
τῳ δὲ χρῆσθαι ἄριστα, ὁ ἔχων πρῶτον περὶ τὰ
χρηματα ἄρετιν. ἔστι δὲ ὅστιν ὁ ἐλευθε-
ριος. χρῆσις δὲ εἶναι δοκεῖ χρημάτων δαπάνη
καὶ δόσις. ἢ δὲ λήψις, καὶ ἡ φυλακὴ, κατῆσις
μᾶλλον. δὲ μᾶλλον ἔστι τῶν ἐλευθερίου ὁ
διδόναι οἷς δεῖ, ἢ λαμβάνειν ὅθεν δεῖ, καὶ μὴ
λαμβάνειν ὅθεν ἔδει. τῆς ἄρετις γὰρ μᾶλλον
ὁ δὲ ποιῆν, ἢ ὁ δὲ πάσχειν, καὶ τὰ κα-
τὰ ἄρετιν μᾶλλον, ἢ τὰ ἀκατὰ μὴ
κατὰ ἄρετιν. οὐκ ἀδηλον δὲ, ὅτι τῇ μὲν δό-
σει ἔπειται ὁ δὲ ποιῆν, καὶ ὁ κατὰ ἄρετιν
τείν τῇ δὲ λήψι, ὁ δὲ πάσχειν, ἢ μὴ

Magno-
rum, l. i. c.
Eudem. l.
3. c. 4.

Infrà, c. 3.

κατὰ φθείροι

E iiii

γρ. αἰχρῶ
πρωτῶν
γρ. διδοῖται

* αἰχροποιεῖν. ἔτι χάρις τὰς διδοῦσιν, οὐ τὰς
μὴ λαμβάνοντι. ἔο' ἐπαμνος δὲ μᾶλλον. καὶ
ῥᾶον δὲ ὅ μὴ λαμβάνειν, τῷ * δοῦναι. ὅ
γὰρ οἰκειὸν ἦπρον παρτίενται μᾶλλον, ἢ * οὐ
λαμβάνουσι ὅ ἄλλοτερον. ἔ' ἐλευθερίοι δὲ
λέγονται οἱ διδόντες. οἱ δὲ μὴ λαμβάνοντες,
ὅσκι εἰς ἐλευθεριότητα ἐπαμνοῦνται. ἀλλ' ἔχ
ἦπρον εἰς δικαιοσύνην. οἱ ὅ λαμβάνοντες
ὅσκι ἐπαμνοῦνται πρῶτον. φιλοῦνται δὲ ἄλλοι
μάλιστα οἱ ἐλευθερίοι τῶν ἀπ' ἀρετῆς. ὠφέ-
λιμοι γὰρ. τῷ δὲ ἐν τῇ δόσει.

Κ Ε Φ Α Λ. Β.

Τίς ὁ ἐλευθερίος, καὶ τίνας αἰ κατ' ἐλευθε-
ριότητα παρτίξῃς.

γρ. τῶν ἀμνοῦ

ΑΙ δὲ κατ' ἀρετῶν παρτίξῃς κα-
λαί, καὶ τῷ καλῷ ἔνεκα. καὶ ὁ ἐλευ-
θερίος οὗτω δόσει τῷ καλῷ ἔνεκα καὶ ὀρ-
θῶς. οἷς γὰρ δῆ, ἔ' ὅσα, καὶ ὅτε, ἔ' * ἔλ-
λα ὅσα ἐπέτα τῇ ὀρθῇ δόσει. καὶ ταῦτα ἦ-
δέως ἢ ἀλύπως. ὅ γὰρ κατ' ἀρετῶν ἦδὲ
ἢ ἀλυπον, ἢ κίσα ὅ λυπηρόν. ὅ ὅ διδοῖς οἷς
μὴ δῆ, ἢ μὴ τῷ καλῷ ἔνεκα, ἀλλὰ δῆ
ἵνα ἄλλω αἰτίῳ, ὅσκι ἐλευθερίος, ἀλ-
λα ἄλλός τις ῥηθῆσεται. ἔσκι ὁ λυπηρῶς.
μᾶλλον γὰρ ἔλπει δὲ τὰ χεῖματα τῆς
καλῆς παρτίξῃς. τῷ δ' ὅσκι ἐλευθε-
ρίου. ὅσκι λήψεται δὲ, ὅθεν μὴ δῆ. ὅσκι
γὰρ ὅσκι τῷ μὴ ἱμῶντος τὰ χεῖματα ἔ-
ποιούτη λήψις. ὅσκι δὲ εἴη ἔτ' αἰτητικῶς. ἔ
γὰρ ὅσκι τῷ ἄποιοῦτος ὀυχερῶς ὀυεργατεῖ-
σθαι. ὅθεν δὲ δεῖ, λήψεται. οἷς ἀπὸ τῶν ἰ-
δίων κτημῶν, ἔχως καλόν, ἀλλ' ὡς αἰαλ-
χῶν, ὅπως ἔχη διδοῦναι. ὅσκι ἀμυγῆς τῶν
ιδίων, βυλῶνός γε δῆ τῶν τούτων τίσιν ἐπῶ-
κεῖν. ὅσκι τοῖς τυχεροῖσι δόσει, ἵνα εἴχη διδο-
ναι οἷς δεῖ καὶ ὅτε, καὶ ἔ καλόν. ἐλευθερίου δὲ
ὅσκι σφόδρα καὶ ὅ ὀυφβάλλειν ἐν τῇ δό-
σει, ὡς τε καταλείπειν ἑαυτῶν ἐλάττω. ὅ γὰρ
μὴ ὀυφβάλλειν ἐφ' ἑαυτὸν, ἐλευθερίου. καὶ
τῶν ὀυσιῶν δ' ἢ ἐλευθεριότης λέγεται. οὐ
γὰρ ἐν τῷ πλήθῃ τῶν διδομένων ὅ ἐ-
λευθερίον, ἀλλ' ἐν τῇ τῷ διδοῦτος ἐξεί.

γρ. ὅσκι ἐν τῷ
αὐτῷ

αὐτῇ δὲ κατ' ὀυσίῳ δίδωσιν. * ἔθεν δὲ
καλῶς ἐλευθεριώτερον εἶ) τὸν τὰ ἐλάτ-
τω διδόντα, ἐὰν ἀπὸ ἐλατῶνων διδῶν.
ἐλευθεριώτεροι δὲ εἶ) δοχῶσιν οἱ μὴ κτη-
σαίμενοι, ἀλλὰ παρτίξῃσθαι τῶν ὀυσίῳ.
sc, qui suas facultates non quæsiuerunt, sed ab aliis partas acceperunt. Egesta-

Abus abstinere, comitetur. Præterea ei qui do-
nat, habetur gratia, non ei qui non accipit: po-
tiusque laus illi quâ huic tribuitur. Tum faci-
lius est, non accipere, quàm dare. Suum enim
quisq; minùs libenter profundere vult, quàm
non accipere alienum. Deinde liberales di-
cuntur ij qui largiuntur: qui non accipiunt au-
tem, non liberalitatis, sed iustitiæ potiùs nomi-
ne laudantur. At qui accipiunt, non admodû
fanè laudantur. Iam verò omnium hominum,
qui virtutis nomine cari sunt, maximè diligun-
tur liberales: nam profunt aliis: hoc autem in
donatione situm est.

CAPVT II.

Alteram definitionis particulam (quòd Liberalitas
minime sit) explicat, eiusque rationem
docet.

Actiones autem ex virtute, & honestæ
sunt, & honesti gratia suscipiuntur. Da-
bit igitur liberalis honesti causa, & rectè dabit.
Nam & quibus dandum est, & quantum, &
quo tempore, & cætera omnia adhibebit, quæ
rectam dandi rationem consequuntur: eaq; li-
benter & iucundè præstabit, aut certè non
grauatè. Nam quod virtuti conuenienter ge-
ritur, aut iucundum est, aut à molestia vacuû:
molestum autem minimè. At qui dat vel qui-
bus dandum non est, vel honesti gratia, sed ali-
qua alia causa impulsus, hic non est liberalis,
sed aliquo alio nomine appellabitur. Atque a-
dè ne is quidem, qui grauatè dat. Hic enim
pecuniâ honestis actionibus anteponet: quod
minimè conuenit liberali. Nec verò vnde
non oportet, accipiet liberalis. Nam hoc ac-
cipiendi genus non est eius qui pecuniam
nihil æstimat. Nec erit in poscendo procax.
Non enim hominis est benefici, facilè bene-
ficiû accipere. Accipiet tamen vnde de-
bet: verbi gratia, de suis bonis & fructi-
bus: non quòd honestum sit, sed quòd ne-
cessarium, vt habeat dandi facultatem. Nec
suam rem familiarem negliget: quippe qui
velit ex hac aliquibus commodare, eisque
suppeditare, quæ desiderant. Neque qui-
buslibet largietur, vt suppetat ei quòd lar-
giri possit, quibus oportet, & quo tempo-
re, & vbi honestum est. Magnopere autem
E proprium est hominis liberalis, ita in dando
modum superare, vt sibi pauciora relin-
quat. Nam sui rationem non habere, libe-
ralis est. Iam verò ex facultatibus & pen-
ditur & appellatur liberalitas. Non enim
in multitudine eorum quæ dantur, sed in
habitu eius qui dat, sita vis est liberalita-
tis. Hic autem dat pro facultatibus. Ni-
hil ergo prohibet eum esse liberaliorem,
qui pauciora donet, si modo ex pauciori-
bus donet. Videntur porò liberaliores es-
se,

tis enim incommodum non sunt experti. Præterea sua cuique facta sunt cariora, vt parentibus & poetis. Difficile est autem, liberalem, diuitem esse: quippe qui nec ad accipiendum sit attentus, nec ad custodiendum pertinax, sed ad profundendum facilis ac paratus, & pecuniam, non sua sed beneficij conferendi causa, magni æstimans. Idcirco & vulgus criminari fortunam solet, quòd minimè omnium diuites sunt, qui diuitiis & copiis rei familiaris sunt dignissimi. Sed hoc non temere contingit. Neque enim fieri potest, vt pecuniis abundet is qui nullam diligentiam, vt pecuniosus sit, adhibet: quemadmodum neque quicquam aliud sine studio ac diligentia comparatur. Non tamen aut quibus non debet, aut quo tempore non debet, aut cæteris id genus honesti formulis neglectis, dabit. Non enim iam liberalitati conuenienter ageret: & si sumptum in hæc faceret, vnde impenderet in ea que sumptum desiderat, nõ haberet. Est enim is liberalis (vt diximus) qui & pro facultatib. & quas in res oportet, sumptu facit: qui autem modum transit, afortus. Itaque reges afortos dicere non solemus. Rerum enim quas possident, vim & copiam, non videtur esse facile donationibus & sumptibus superare. Quoniam igitur liberalitas, mediocritas est, quæ in dandis & accipiendis pecuniis vertitur; largietur & impendet liberalis in eas res, in quas debet, & quantum debet, aliter in paruis quàm in magnis: atque hæc faciet libenter & iucundè: præterea vnde & quantum accipere debet, accipiet. Nam cum virtus hæc mediocritas sit ad vtrunque pertinens; vtrunque, quemadmodum debet, administrabit. Bonam enim donationem similis consequitur acceptio: quæ autem similis non est, contraria est. Quæ igitur se mutuo consequuntur, simul in eodem inesse possunt: contrarias in eodem inesse non posse perspicuum est. Quod si ei euenerit, vt contra atque oporteat, aut præter honestum, sumptum faciat, ægrè feret ille quidem, sed modicè, & quemadmodum debet. Virtutis est enim, & quibus rebus, & quomodo lætandum & dolendum est, lætari ac dolere. In societate autem rei pecuniariæ facilem se ac commodum præbet liberalis. Quoniam igitur pecuniam contemnit; ad accipiendum iniuriam expositus est. Magis tamen grauatur, se, cum res postularet, sumptum non fecisse, quàm, cum facere non oportet, fecisse, molestè fert: neque ei probatur Simonides.

CAPVT III.

Vitia duo extrema, liberalitati opposita, explanat, Afortiam & Illiberalitatem.

Prodigus autem etiam in his offendit. Nam neque gaudet, neque dolet quibus aut quomodo debet: quod ex iis quæ posteriùs di-

A ἀπειροί τε γὰρ τῆς ἐνδείας ἐπιθυνοῦντες ἀγαπῶσι μᾶλλον τὰ αὐτῶν ἔργα, ὡς ἄν οἱ γενῆς ἐοικότες. πλουτεῖν δὲ ἔρᾳ δὴ τὸν ἐλευθερίον, μήτε ληστικὸν ὄντα, μήτε φυλακτικόν. ἀποθευμένον δὲ, καὶ μὴ ἡμιθῆτα* δι' αὐτὰ καὶ δι' αὐτῶν τὰ χεῖματα, ἀλλ' ἐνεκα τῆς δόσεως. δὲ εἰ κελεύσῃ* τῆ τύχη, ὅτι οἱ μάλιστα ἀξιοὶ ὄντες, ἥκιστα πλουτεῖσι. συμβαίνει δὲ ὅσα ἀλόγως τῶν. ἔγδ' οἱ τὰ χεῖματα ἔχον, μὴ ὅτι μελοῦμενον, ὅπως ἔχον, ὡς ἄν ὅσα ἐπὶ τῶν ἄλλων.* ἔ μὲν δὴ ὅσα οἷς ἔδῃ, ἔδῃ ὅτε μὴ δῆ, ἔδῃ ὅσα ἄλλα τῶν αὐτῶν. ἔ γὰρ ἀνέτι ἀποθευμένοι τὴν ἐλευθεριότητα καὶ εἰς τῶντα ἀναλώσας, ὅσα δὲ ἔχει εἰς ἀδεῖ ἀναλίσκεν. ὡς ἄν γὰρ εἰρησῆ, ἐλευθεριότης ὅσα τῶν ἔσῃαι διαπορῶν, ἐ εἰς ἀδεῖ ὅσα ἔσῃαι ἑλλων, ἀσωτος. δὲ τῶν τυραννῶν ἔ λέγει μὲν ἀσωτος. ὅ γὰρ πλῆθος τῆς κτήσεως οὐ δοκεῖ ῥᾶ δὴν εἶναι τῶν δόσεων καὶ τῶν διαπορῶν

C ἑλλων. τῆς ἐλευθεριότητος δὲ μεσοτήτος οὐσης ἀεὶ χεῖματι δόσιν καὶ λῆψιν. ὅ ἐλευθεριότης καὶ δόσιν καὶ διαπορῶν εἰς ἀδεῖ, καὶ ὅσα δεῖ, ὁμοίως ἐν μικροῖς ἐ μεγάλοις. καὶ τῶντα ἠδέως καὶ λῆψῃ ὅσα δεῖ, καὶ ὅσα δεῖ. τῆς ἀρετῆς γὰρ ἀμφοῦ ἔσῃαι μεσοτήτος, ποιήσῃ ἀμφοτέρω ὡς δεῖ. ἔπεσῃ γὰρ τῆ ἐπιχειροῦ δόσιν εἰ τῶντα λῆψῃ. εἰ δὲ μὴ τῶντα, ἐνδρατῆ ὅσα. αἱ μὲν οὖν ἐπόρῃαι γίγνονται ἀμα ἐν τῶν αὐτῶν. αἱ δὲ ἐναίτια, δὴ λῶν ὡς ἔ. εἰ δὲ τῶντα ὅσα δεῖ, καὶ ὅσα καλῶς ἔχον συμβαίνει αὐτῶν ἀναλίσκεν,* λυπηθῆσῃ. μετρίως δὲ, καὶ ὡς δεῖ. τῆς ἀρετῆς γὰρ ἐ ἠδεσθῃ καὶ λυπηθῆσῃ ἐφ' οἷς δεῖ, ἐ ὡς δεῖ. ἐ δὲ κωνόνητος δὲ ὅσα ὅ ἐλευθεριότης εἰς χεῖματα. δὴ ἔσῃαι γὰρ ἀδικεῖσθ, μὴ ἡμιθῆτα τὰ χεῖματα. καὶ μᾶλλον ἀρῶμενος, εἴτε δέον μὴ ἀναλώσῃ, ἢ λυπούμενος, εἰ μὴ δέον ἀναλώσῃ. ἐ τῶν Σιμωνίδου ὅσα ἀρεσῶμενος.

Lamb. ἢ πρ.

πρ. ἔ μὲν

πρ. λυπηθῃ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Τῆς ἀσώτου καὶ τῆς ἀελευθερίας καὶ πίνεσῃ κατ' ἀφῆσῃ ἐ ἀελευθεριότητα ἀποθευθῆσῃ.

Ο Δ' ἀσωτος ἐ ἐ τῶντα ἀφῆσῃ. καὶ ἔπε γὰρ ἠδεσθῃ ἐφ' οἷς δεῖ, ἔπε ὡς δεῖ. ἔπε λυπηθῃ. ἔσῃαι δὲ ἀποθευθῆσῃ φαμερῶ-

autem cura & diligentia nixus, ad mediocritatem, & ad id quod oportet, perueniat. Illiberalitas autem atque auaritia, insanabilis est. Videtur enim senectus & omnis imbecillitas illiberalis efficere: eaque magis in hominibus innascitur, quam profusio. Nam plerique omnes pecuniae studio ducuntur potius, quam ad largiendum prompti sunt. Tum etiam latissimè manat, & est multiplex. Multa enim genera, multique modi auaritiae videntur esse. Cum enim in duabus rebus vertatur, & in dando infra modum, & in supra modum accipiendo, haud quaquam integra inest in omnibus, sed interdum diuellitur, ac seiungitur, alique reperiuntur, qui accipiendo modum superant, alii qui dando deserunt. Nam in quos quadrant tales appellationes, verbi gratia, parci, tenaces, sordidi; omnes hi in largiendo modum deserunt. Sed aliena nec appetunt, nec accipere volunt, alij quidem aequitate & bonitate quadam, rerumque turpium cauendarum studio adducti. Videntur enim nonnulli, aut certe dicunt, se idcirco sua seruare ac tenere, vt ne quid aliquando turpe admittere cogantur. Horum in numero est & cuminifector, & quisquitalis est, qui ex eo nomen traxit, quod supra modum à dando abhorreat. Alij autem metu deterriti se à rebus alienis abstinent: perinde quasi non sit facile, cum, qui aliena tollat, sua ab aliis intacta retinere. Placet igitur eis, neque ab aliis accipere, neque aliis dare. Alij rursus in accipiendo sunt nimij, quia vndique & quidlibet accipiunt: quales sunt ij, qui illiberalis operas praestant, sordidasque artes exercent, & lenones, & omnes huius notae homines, & foeneratores, & ij, quibus exiguum lucrum magna mercede constat. Hi enim omnes à quibus non debent, & quantum non debent, auferunt. Communis autem eorum videtur esse lucri turpitudine. Omnes enim propter quæstum, eumque exiguum, turpitudinem ac dedecus subeunt. Nam qui magna, & à quibus, & quæ non debent, auferunt, quales sunt tyranni, qui vrbeis euertunt, templaque expilant: eos non auaros, sed improbos potius, & impios, & iniustos dicimus. Iam aleator, & grassator, qui obuios spoliat, & latro, in numero illiberalium sunt habendi. nam turpem quæstum consecretantur. Quæstus enim causa vtrique in negotio versantur, & dedecora ignominiasque perferunt. Atqui hi quidem lucri gratia in maximis periculis versantur: illi ab amicis, quibus donare debebant, lucrum faciunt. Vtrique igitur quoniam ab iis, à quibus non debent, lucrum captant, turpis quæstus studiosi dicendi sunt: omnesque tales accipiendi rationes & viae sunt illiberales. Merito autem illiberalitas liberalitati contraria esse dicitur. Nam cum malum sit profusione maius,

A ἡ ἐπιθυμία, εἰς τὸ μέσον, καὶ τὸ δῖον ἀφίκοιτ' αὖ. ἡ δὲ ἀνελευθερία, αἰατὸς ἔστι. δοκεῖ γὰρ τῶν ἡρώων καὶ πᾶσα ἀδυναμία ἀνελευθερίας ποιῆν, ἔσφυερον τοῖς ἀνθρώποις τῆς ἀσωτίας. οἱ γὰρ πολλοὶ φιλοχρήματοι μᾶλλον, ἢ δούλοιοι. καὶ ἀφαινεῖ δὲ ἐπιπολύ, καὶ πολυδέδες ἔστι. πολλοὶ γὰρ ἔσφυερον τῆς ἀνελευθερίας εἶναι. οἱ δὲ οὐσα, τῆ τε ἐλλείψει τῆς δόσεως, καὶ τῆ ὑπερβολῆ τῆς λήψεως, οὐ πᾶσιν ὀλοκλήρος ἰσχυρῶν, ἀλλ' ἐπίστε χρεῖζεσθαι. καὶ οἱ μὲν τῆ λήψῃ ὑπερβάλλουσιν, οἱ δὲ τῆ δόσῃ ἐλλείπουσιν. οἱ μὲν γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις περιστάσεσσι, οἷον φηδωλοῖ, γλίγχοι, * κίμβοιχοι, πύρτες τῆ δόσῃ ἐλλείπουσιν. τῶν δὲ ἀλλοτριῶν οὐκ ἐφίενται, ὥστε βούλονται λαμβάνειν. οἱ μὲν ἀφαινεῖ ἵνα ἐπιείκειαν καὶ ἀγαθότητα τῶν ἀγαθῶν. δοκεῖσι γὰρ ἐνίοι, ἢ φασὶ γὰρ ἀφαινεῖ τὸ φυλάττειν, ἵνα μὴ ποτε ἀναγκασθῶσιν ἀγαθὸν τι σπείξαι. τούτων δὲ καὶ ὁ κυμνοπέτης, καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος. ὠνόμασται δὲ ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς τῆ μηθὲν ἀδιδῶναι. οἱ δ' αὖ, ἀφαινεῖ φόβον ἀπέχουσι τῶν ἀλλοτριῶν, ὡς οὐ ράδην τὸν αὐτὸν μὲν τὰ ἐτέρων λαμβάνειν, τὰ δὲ αὐτῶν ἐτέρους μὴ. ἀρεσκὴ οὖν αὐτοῖς, τὸ μὴτε λαμβάνειν, μὴτε δίδουσι. οἱ δ' αὖ καὶ πᾶσι λήψῃ ὑπερβάλλουσι τὰ πύρτες λαμβάνειν καὶ πύρ. οἷον οἱ τὰς ἀνελευθερίας ἐργασίας ἐργαζόμενοι, καὶ πορνόδοχοι, καὶ πύρτες οἱ τοιοῦτοι, ἔσφυερον, καὶ τὰ μικρὰ ἐπιπολύ. πύρτες γὰρ ἔστι ὅθεν οὐδὲ λαμβάνουσι, καὶ ὅποσον ἔδωκεν. κρινὸν δ' ἐπ' αὐτοῖς ἢ ἀγαθὸν κέρδη φαίνεσθαι. πύρτες γὰρ ἐνεκα κέρδους, καὶ τούτου μικροῦ, ὀνειδῆ ὑπομύουσι. τῶν γὰρ τὰ μεγάλα μὴ ὅθεν δεῖ, λαμβάνοντας, μηδὲ ἀδεῖ, * ὥστε λέγουσιν ἀνελευθερίας. οἷον τῶν τυράννων, πόλεις πορνοποιῶν καὶ ἱερά συλλάβοντας. ἀλλὰ πορνόδοχοι μᾶλλον καὶ ἀσεβεῖς, ἔσφυερον. ὁ μὲν τοι κυβέτης, καὶ ὁ λωποδύτης, καὶ ὁ ληστής, τῶ ἀνελευθέρων εἰσίν. ἀγαθοκέρδεις γὰρ. κέρδους γὰρ ἐνεκα ἀμφοτέροι περιματεύονται, καὶ ὀνειδῆ ὑπομύουσι. ἔσφυερον οἱ μὲν κινδύνοισι τῶ μεγίστοις, ἐνεκα τῆ λήψεως. οἱ δ' ἀπὸ τῶ φίλων κερδαίνουσιν, οἷς δεῖ δίδουσι. ἀμφοτέροι δὲ ὅθεν ἔδεῖ, κερδαίνουσι βουλόδοχοι, ἀγαθοκέρδεις. καὶ πᾶσαι δὲ αἱ τοιαύται λήψεως ἀνελευθερίας. εἰχότως ἢ τῆ ἐλευθεριότητι ἀνελευθερία ἐνδύπτον λέγεσθαι. μείζον τε γὰρ ἔστι κακὸν τῆς ἀσωτίας, καὶ

Magn. l. i. c. 25.

γρ. ἢ λέγ.

μᾶλλον ὅτι ταῦτιν ἀμφοτέρωσιν, ἢ χεῖρ
λεγειτο ἀσωτίας. περὶ μὲν οὖν ἐλευθε-
ριότητος ἢ αἰτίκει μῶν κακῶν, ἴσαυτ'
εἰρήστω.

Κ Ε Φ Α Λ. Δ.

Περὶ μεγαλοπρεπείας, ἔπει δὲ φέρουσι
ὁ, τε ἐλευθεριος, καὶ ὁ μεγαλοπρεπής.

Magnor.
l. i. c. 27.
Eud. l. 3.
c. 9.

Δ Οξεία δὲ ἀκρόαυτον εἶ) ἔπει με-
γαλοπρεπείας διελθεῖν. δοκεῖ γὰρ καὶ
αὐτὴ περὶ χεῖματῶν ἡς δρετὴ εἶ). ἔχ ὡς-
αὖ δὲ ἡ ἐλευθεριότης δρετίνδ περὶ πάσας
ταῖς ἐν χεῖμασι πρεξίξας, ἀλλὰ περὶ ταῖς
δαπνηρῶς μόνον. ἐν ταύταις δὲ ἡ ἀρετὴ
ἐλευθεριότητος μεγέθη. κατὰ αὖ γὰρ ταύτο-
μα αὐτὸ ἡ ἀρετὴ μόνον, ἐν μεγέθη ἀρετῶν
δαπνηρῶν ἐστὶ. ὅ ἢ μέγεθος πρεξίξας. ἔ γὰρ ὅ
αὐτὸ δαπνηρῶν τειροφάρχω καὶ δρχηγεώρω.
ἔ ἀρετῶν δὲ πρεξίξας αὐτὸν, ἔ ἐν αὖ, * καὶ αὖ. ὁ
ἢ ἐν μικροῖς ἢ ἐν μετείοις κατ' ἀξίαν δα-
πνηρῶν, ἔ λέγεται μεγαλοπρεπής. οἷ) ὅ,

χ. ε. πει. α.

Οδυσ. τ. v.
79.

-- πολλὰ καὶ δύσχευ ἀλήτη.
ἀλλ' ὁ ἐν μεγάλοις, ἔπει. ὁ μὲν γὰρ μεγαλο-
πρεπής, ἐλευθεριος. ὁ ἢ ἐλευθεριος, ἔθεν
μᾶλλον μεγαλοπρεπής. τῆς ταύτης δὲ ἐ-
ξεως, ἢ μὲν ἑλλείψας, μικροπρεπεία κα-
λεῖται ἢ δὲ ἡ ἀρετὴ, βδουασία καὶ ἀπει-
ροκαλία, ἔ ὅσα ταυταῖς ἔχ ἡ ἀρετῶν
σταυρὸν μεγέθη περὶ αὖ δὲ, ἀλλ' ἐν οἷς ἔδδ, καὶ
ὡς ἔδδ, λαμπροφάρχω. ἔτερον ἢ περὶ
αὐτῶν ἐλευθεριος. ὁ ἢ μεγαλοπρεπής, ἔπει-
μονι εἰοικε. ὅ ἀρετῶν γὰρ δυνάται θεωρῆσαι,
καὶ δαπνηρῶν μεγάλα ἐμμελῶς. ὡς αὖ γὰρ
ἐν δρχηγεῖσιν, ἢ ἐξίς ταῖς ἐνεργείαις οἰ-
ζεταί, καὶ ὡν ἐστίν. αἰ ἢ τῶ μεγαλοπρεπῶν
δαπνηρῶν, μεγάλα καὶ ἀρετῶν. ταυτα δὲ
ἔ ταῖς ἔργα. ἔτω γὰρ ἔσαι μέγα δαπνηρῶν καὶ
ἀρετῶν ταῖς ἔργα. ὡς τε ὅ μὲν ἔργον, τὶ δα-
πνηρῶν ἀξίον δὲ εἶ). τῶ ἢ δαπνηρῶν, τῶ ἔρ-
γου, ἢ καὶ ἡ ἀρετῶν δαπνηρῶν * δὲ ταυτα.
τα ὁ μεγαλοπρεπής ἔ καλεῖ ἔνεκα. κρινόν
γὰρ τῶ ταῖς δρετῶν. ἔ ἐπὶ ἡδέως καὶ πρεξί-
ξας. ἢ γὰρ ἀκροβολογία, μικροπρεπής. ἔ
πῶς ἀλλίον καὶ ἀρετῶν δρετῶν, σκέψατ'

χ. πῶς ἢ
πῶς ἐλάχι-
στον. minus
recte.

αὖ μᾶλλον, ἢ * πόσας, ἔ πῶς ἐλαχίστου.
ἀναγκῶν δὲ καὶ ἐλευθεριον τὸν μεγαλο-
πρεπῆ εἶ). καὶ γὰρ ὁ ἐλευθεριος δαπνηρῶν
αὖ δὲ, καὶ ὡς δὲ. ἐν ταύταις ἢ ὅ μέγα τῶ με-
γαλοπρεπῶν, οἷ) μέγεθος. * περὶ ταυτα
τῆς ἐλευθεριότητος ἔσης, ἔ * ἀπὸ τῆς ἴσης δα-
πνηρῶν, ἔ ἔργον ποιήσας μεγαλοπρεπῆσιν.

γρ. πει. ταυ-
τα ἢ πῶς
γρ. ἀπὸ πῶς
καὶ τῆς

A tum facilius ac saepius in hac quam in illa
quam diximus, profusione homines offen-
dunt. Ac de liberalitate quidem, iisque vitiis
quae cum ea pugnant, haecenus.

LIBER IV.

Magnificentiae definitionem affert: eiusque duas
particulas, ἢ ἀρετῶν scilicet ἢ ἢ μέγεθος enarrat.

S Equitur ut & de magnificentia differamus.
N am ea quoque virtus quaedam videtur
esse in pecuniis occupata. Verum non, ut libe-
ralitas, ad omnes pecuniarias actiones, sed ad
B sumptuarias dumtaxat pertinet. In his autem
liberalitatem magnitudine superat. Nam ut
nomē ipsum subindicat, sumptus est in rebus
amplis & magnis decorus. Magnitudo autem
ad aliquid refertur. Neque enim sumptus idē
trierarchum decet, & spectaculorum praefe-
ctum. Decorum igitur & personae, quae impē-
dit, & pecuniae quae impenditur, spectatur.
Qui autem sumptus facit in res parvas, vel
mediocres, pro earum rerum dignitate, is nō
dicitur magnificus: ut qui dicebat,

-- mendicōque vago dare saepe solebam.

C sed is demum, qui in res magnas. Nam qui
magnificus est, idem est liberalis: sed qui libe-
ralis est, non continuo est magnificus. Huius
autem talis habitus, id quod est parum, inde-
cora parcimonia appellatur: nimium, opera-
ria quaedam in sumptu faciendo insolentia, &
elegantiae inscientia; & quotquot sunt tales vi-
tiorum appellationes, quae modum superant,
non magnitudine sumptus quem faciunt, sed
quod in iis rebus splendorem ostendant, in
quibus & quomodo non oportet. Verum de
D iis posterius dicemus. Magnificus autem ho-
mini scienti similis est. Et decorum enim ani-
mo cernere, & magnos sumptus concinne fa-
cere potest. Namque (ut initio diximus) om-
nis habitus actionibus, iisque rebus, quarū est
habitus, terminatur. Sumptus autem viri ma-
gnifici, magni sunt & decori. Talia quoque
sunt eius opera. Sic enim sumptus magnus e-
rit, si ad opus accommodatus ac decorus fue-
rit: ita ut & opus sumptus dignum sit, & o-
perae sumptus, aut etiam superior. Haec e-
E tiam talia vir magnificus impendet honesti
gratia. Hoc enim omnium virtutum commu-
ne. Et praeterea iucundē ac prolixē. Nam sub-
tilius rationes subducere, & omnia ad calcu-
lum reuocare, hominis est parcimoniam inde-
coram confectantis. Atque etiam quo modo
opus quā pulcherrimum, & quā maximē
decorum potius, quā quanti, & qua ratione
minimo efficiatur, cogitabit. Necessariō quo-
que liberalis erit vir magnificus. Impendet e-
nim etiam liberalis & quae oportet, & ut oportet.
Sed in his quicquid magnifici proprium
est, veluti magnitudo liberalitatis circa haec
versantis. Quin etiam pari impēsa o-
pus efficiet, quod magnificentia praestet.

non

Non enim eadem possessionis atque operis virtus est. Nā possessionis virtus est, vt sit plurimi aestimanda, pretiosissima & charissima, vt aurum: operis autem, magnitudine præstet, & pulchritudine excellat. Eius enim operis, quod tale est, spectatio, admiratione spectatores afficit. Quod autem magnificentum est, id mirabile est. Operis igitur virtus ac præstantia est, magnificentia quæ in magnitudine consistit.

CAPVT V.

Tertiam particulam in definitione Magnificentia positam, τὴν δαπάνην videlicet, exponit.

Sumptus autem quidam sunt, quos amplios & honoratos dicimus; verbi gratia, dona quæ suspenduntur in templis, diisque dicantur: & constructiones templorum, & sacrificia: itēque ea omnia quæ in id quodcumque diuinum est, impenduntur: & quæcumque in reip. honestæ laudis studio cōferuntur: vt sicubi ludos se splendidè facere, aut triremium præfecturam de suo administrare, aut epulum præbere ciuitati putent oportere. In omnibus autem, vt dictū est, eius qui agit, habenda ratio est, qui sit, & quæ sint eius facultates. Sumptus enim digni facultatibus esse debēt, neque opus solū, sed etiam eum, qui facit, decere. Quocirca nemo pauper, magnificus esse queat, quia non habet vnde sumptus conuenienter & decorè facere possit: & qui conetur, stultus sit habendus; quoniam & præter dignitatem, & præter id quod fieri oporteat, conetur. Quicquid autem rectè fit, id omne ex virtute fit. Decet porro magnificè facere cum eos quibus res huiusmodi vel ipforū labore & virtute partæ sunt, vel à maioribus, aut iis, quibuscū aliqua necessitudine coniuncti sunt, relictæ: tum honesto loco natos, tum claros viros: eos denique qui tali aliqua laude antecellūt. Inest enim in his omnibus amplitudo quedam, & dignitas. Talis igitur est maximè vir magnificus: & in huius generis sumptibus magnificentia, vt diximus, elucet. Maximi sunt enim & honore dignissimi. In priuatis autē sumptibus ii, qui semel fiunt, etiā locū habēt: quales sunt nuptiæ, & si quid eius generis est: & si qua in re vel tota ciuitas studiosè occupata est, vel ij qui dignitate præstant. In recipiendorū quoque hospitū & dimittendorū officio, in donis & remunerationibus. Nō enim in seipsum sumptuosus est vir magnificus, sed in rem cōmunem & publicā. Dona autem simile quiddam iis rebus habēt, quæ diis consecrantur, & ante eorum simulacra suspendūtur. Est etiam viri magnifici domum ita exadificare, vt eius species diuitiis conueniat; (aliquid enim ex hac quoque ornamenti comparatur;) & in ea opera potius pecuniā impēdere, quæ diuturna sunt futura,

Tom. III.

Α οὐ γὰρ ἔστι αὐτὴ ἀρετὴ κτήματος ἢ ἔργου. κτήμα μὲν γὰρ ὁ πλείστου ἀξίον ἢ τιμώτατον, οἷον χρυσός· ἔργον δὲ, ὁ μέγα ἢ καλόν. τὸ γὰρ τοιοῦτον ἔστι θεωρία θαυμαστή· ὁ δὲ μεγαλοπρεπὴς, θαυμαστόν. καὶ ἔστι * ἀρετὴ ἔργου, μεγαλοπρέπεια ἐν μεγάλῃ.

ΚΕΦΑΛ. Ε΄.

Τίνες αἱ καὶ μεγαλοπρέπεια καὶ ἀξία.

ΕΣΤΙ δὲ τῶν δαπάνημάτων, οἷα λέγεται τὰ τιμὰ οἷον, τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ἀναθήματα, καὶ κατασκευαί, καὶ θυσιά· ὁμοίως δὲ ἢ ὅσα πρὸς τὸ δαμόνιον, καὶ ὅσα πρὸς τὸ κρινόν θύφιλοτήμητα ἔστιν οἷον, εἴπου χρηθεῖν οἰόντα δεῖν λαμπερῶς, καὶ τεληραρχεῖν, καὶ ἐστῆν τῶν πόλιν. ἐν ἀπασι δ', ὡς ἄρ' εἴρηται, καὶ πρὸς τὸν πρῶτοντα ἀναφέρεται ὁ τίς ὢν καὶ ἡλικίαν ἡλικίαν. ἀξία γὰρ δεῖ τούτων εἶναι, καὶ μὴ μόνον τὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ τὰ ποιουῦντι πρέπειν. δεῖ γὰρ πένης μὲν εἶναι ἀφ' ὧν πολλὰ δαπάνησιν ἀφροντῶν. ὁ δ' ὀλιγαρχῶν, ἡλίθιος. παρὰ τῶν ἀξίων γὰρ, καὶ ὁ δεόν· κατ' ἀρετῶν δὲ ὁ ὀρθῶς. πρέπει δὲ καὶ οἷς τὰ τοιαῦτα πρῶτοντι δι' αὐτῶν, καὶ τῶν πρῶτοντων, καὶ ὧν ἀλλοῖς μέτεσι· καὶ τοῖς θύμῃσι, καὶ τοῖς ἐνδοξοῖς, καὶ ὅσα τοιαῦτα. πρῶτα γὰρ ταῦτα μέγιστος ἔχει καὶ ἀξίωμα. μάλιστα μὲν οὖν τοιοῦτος ὁ μεγαλοπρεπὴς, καὶ ἐν τοῖς τοιοῦτοις δαπάνημασιν ἔστι μεγαλοπρέπεια, ὡς ἄρ' εἴρηται· μέγιστα γὰρ καὶ ἐντιμώτατα· τῶν δὲ ἰδίων, ὅσα εἰσάπαξ γίνονται οἷον γάμος, καὶ εἴ τι τοιοῦτον, καὶ εἰ πρὸς τὴν πόλιν ἢ πόλις ἀποδοῖ, ἢ οἱ ἐν ἀξιώματι· καὶ πρὸς ξένων δὲ ἡποδοχάς, καὶ ἀποδοχάς, καὶ δωρεάς καὶ ἀντιδωρεάς· οὐ γὰρ εἰς ἑαυτὸν δαπάνησιν ὁ μεγαλοπρεπὴς, ἀλλ' εἰς τὰ κοινὰ· τὰ δὲ δωρεὰς τοῖς ἀναθήμασιν ἔχει τῶν ὁμοίων. μεγαλοπρεπὴς δὲ καὶ οἶκον κατασκευάσασθαι ἀφροντῶν τῶν πλούτων· κέρως γὰρ τίς καὶ οὐκ· καὶ πρὸς ταῦτα μέγιστον δαπάνησιν, ὅσα πολυχρόνια τῶν ἔργων.

F

καλλίστα γὰρ ταῦτα· καὶ εἰ ἐκάστοις ὁ ὑπερ-
 πον. οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ ἀρμόζει θεοῖς καὶ ἀν-
 θρώποις, οὐδ' ἐν ἱεροῖς καὶ ταφῶν· καὶ ὅτι
 τῶν δαπάνημάτων ἐκάστον μέγα ἐν ταῖς γέ-
 νει· καὶ μεγαλοπρεπέστατον μὲν ὁ ἐν μεγά-
 λα μέγα· ἐν ταῖς δὲ ὁ ἐν ταῖς ταῖς μέγα. καὶ
 ἀφ' ἑτέρου ὁ ἐν ταῖς ἔργων μέγα, τῶν ἐν ταῖς
 δαπάνηματι. σφαιρα μὲν γὰρ ἡ λήκυθος ἡ
 καλλίστη, ἔχει μεγαλοπρεπείαν παιδικῶν δώ-
 ρων· ἡ δὲ τοῦτου τίμη, μικρὸν καὶ ἀνελεύθε-
 ρον. ἀφ' ἑτέρου ὅτι τῶν μεγαλοπρεπέων ἐν ᾧ
 ἀν' ποιῆ γὰρ ἐστὶ, μεγαλοπρεπῶς ποιῆν. ὁ γὰρ
 τοιοῦτον εἶναι δύσκολον, καὶ ἔχον κατ' ἀ-
 ξίαν τῶν δαπάνηματος. τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ
 μεγαλοπρεπής.

ΚΕΦΑΛ. ε'.

Περὶ τῆς βδυσσῆς καὶ τῆς μικροπρεπείας.

Ο Δ' ὑπερβάλλων καὶ βδυσσῆς, τὰς
 ὡσαύτ' εἶρηται. ἐν γὰρ τοῖς μικροῖς τῶν δα-
 πάνημάτων, πολλὰ ἀναλίσκει, καὶ λαμ-
 πρῶνεται ὡσαύτ' μέλος· οἷον ἐρασιμαί γαμι-
 κῶς ἐστῶν, καὶ κωμῶδῶν χορηγῶν, ἐν τῇ πα-
 ρόδῳ πορφύραν εἰσφέρων, ὡσαύτ' οἱ Μεγα-
 ρῆς· καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ποιῆσαι, ἐστὶ κα-
 λῶς ἐνεκα, ἀλλὰ τὸν πλοῦτον ὅτι δεικνύ-
 μαι, καὶ ἀφ' ἑτέρου ταῦτα οἰοῦμαι θαυμάζε-
 σθαι· καὶ οὐ μὲν δεῖ πολλὰ ἀναλίσκειν, ὀλί-
 γα δαπάνων· οὐ δ' ὀλίγα, πολλὰ. ὁ δὲ μι-
 κροπρεπής, ὡσαύτ' ἐλλείπει, καὶ τὰ μέγα
 ἀναλώσας ἐν μικρῶν ὁ καλὸν ἀπολαύ-
 σαι· καὶ ὅ, τί αὐτὸ ποιῆ μνησίων, καὶ σκεπῶν πῶς
 αὐτὸν ἐλάττω ἀναλώσας· καὶ ταῦτ' ὁδυρό-
 μαι, καὶ πάντα οἰοῦμαι μείζων ποιῆν, ἡ
 δεῖ. εἰσὶ μὲν οὖν αἱ ἕξ αὐτῶν, κακίαι· οὐ
 μὲν ὀνειδῆ γὰρ ὅτι φέρονται, ἀφ' ἑτέρου μὴτε
 καὶ πῶς βλαβεραὶ * τὰς πέρας εἶ), μὴτε λίαν ἀ-
 χήμονες.

ΚΕΦΑΛ. ζ'.

Περὶ μεγαλοψυχίας, ὅτι ὡσαύτ' ἴμας ὅτι μάλα.

Magn. I. I. c. 26. Eudem. I. 3 c. 5.

Η ΔΕ μεγαλοψυχία, ὡσαύτ' ἐν μεγά-
 λα μὲν καὶ ἐκ τῶν ὀνόματος ἔοικεν εἶ). πε-
 εἰ πῶς δ' ὅτι, ὡσαύτ' ὅτι λαβῶν μὲν. ἀφ' ἑτέρου δ'

A (sunt enim hæc pulcherrima;) & in vnoquo-
 que decorum seruare. Non enim eadem diis
 atque hominibus conueniunt, neque eodem
 sumptu fanum & sepulchrum ædificandum
 est. Ac sumptus quidem suo quisque in gene-
 re magnus. Et cum sit illud magnificentissi-
 mum, quod in magno magnum est; tum hic
 sumptus qui in his rebus magnus est. Interest
 enim inter id quod est in opere magnum, & id
 quod est in sumptu. Nam pila vel ampulla
 pulcherrima doni puerilis magnificentiam il-
 la quidem obtinet, sed huius pretium exi-
 guum & illiberale est. Itaque magnifici est,
 cuiuscumque generis opus efficiat, magnificè
B facere. Nam nec id quod erit eiusmodi, facile
 superari poterit; & sumptus magnitudini res-
 pondebit. Talis igitur est vir magnificus.

CAPVT VI.

Extrema duo vitia Magnificentie op-
posita declarat.

Q Vi autem modum superat, & is, quem me-
 chanicè in sumptu faciendo insolentem
 diximus, eo superat, quod secus ac debet, im-
 pendit. In res enim paruas, & quæ paruum
 sumptum desiderant, multam pecuniã insu-
 mit; splendorẽque ac magnificentiam ostē-
 tat inconcinnè, atque inuenustè: exempli gra-
 tia, nuptiali apparatu eos accipit, qui symbo-
 lam in cænâ dederunt: & comædis dux chori
 præpositus, ad chori ingressum exornandum
 purpuram confert, quæ admodum facere con-
 sueuerunt Megarenses. Atque huiusmodi om-
 nia faciet, non honesti, sed ostentandarum di-
 uitiarum causa, & quod se his rebus homines
 admiratione affecturum sperat. Et quas in res
 multa impendere debet, in iis sumptum exi-
 guum faciet: vbi parua impensa desideratur,
 ibi largus & profusus erit. Homo autem inde-
 corè parcus, in omni re modum deseret, ma-
 ximãque pecunia consumpta in paruo, hone-
 stum omne perdet, atque extinguet: quicquid
 facturum est, procrastinans, & cunctabundus
 efficiet, & qua ratione quàm minimo sumptu
 id conficere possit, considerabit, & in his la-
 mentabitur, & ingemiscet, omniãque se effi-
 cere maiora, quàm oporteat, arbitrabitur. Sūt
 igitur hi habitus, vitia: nullam tamẽ turpitu-
 dinis aut dedecoris notam inurunt, quia nec
 alteri damnum inferunt, nec admodum sunt
 deformes.

CAPVT VII.

De Magnanimitatis natura & essentia agit.

M Agnitude animi autem magnis in re-
 bus, vt & nomen ipsum declarat, elu-
 cere videtur. Ac primum sanè quales sint
 hæc res, intelligamus. Nihil porro interest,

verum ipsum animi habitum, an eum, qui eo sit praeditus, consideremus. Magno autem animo habendus videtur is, qui magna se mereri existimat; idque suo merito. Qui enim praeter meritum ac dignitatem id facit, stolidus est. At eorum qui virtutem colunt, nemo stolidus est, nemo mente captus. Est igitur magno is animo, quem descripsimus. Qui enim seipsum, cum paruis rebus atque honoribus dignus sit, paruis quoque dignum iudicat, hic modestus habendus est, non magnanimus. Animi enim magnitudo in magnitudine sita est: quemadmodum & in magno corpore, pulchritudo. Brevis autem staturae homines, venusti ac lepidi sunt quidem illi, aptaque membrorum conuenientia & proportione praediti, sed pulchri non item. Qui vero magna se meritum esse putat, immerito tamen, elatus ac superbus est. Quisquis autem maiora sibi deberi, quam quibus dignus sit, arbitratur, non continuo superbus est. Verum qui se minoribus dignum, quam mereatur, existimat, is angusto & humili animo est, siue magnis, siue mediocribus, siue paruis dignus etiam minora sibi tribui putet oportere: maxime vero si qui magnis dignus est, iis se indignum putet. Quid enim cum facturum putemus, si hisce non esset dignus? Magnanimus igitur magnitudine est ille quidem summus: sed eo, quod ita ut oportet, de suis meritis iudicat, medius. Iis enim, quae ipsius dignitati meritisque respondent, seipsum dignum iudicat: alii modum superant & deserunt. Ergo si se magnis esse dignum merito existimat, & maxime, si maximis: in vna re potissimum sane versabitur. Quanam igitur sit huiusmodi res, ex dignitate intelligamus. Iam dignitatis nomen ad externa bona refertur. Hoc autem maximum locare debeamus, quod & diis immortalibus tribuimus, & ij omnes, qui in existimatione magna habentur, expectant: quod est denique rerum pulcherrime gestarum praemium. At honos tale quiddam est. Hoc enim est externorum bonorum maximum. In honore igitur & infamia sic se gerit ut oportet, vir magni animi. Neque vero verbis aut ratione opus est ad docendum, viros magnanimos in honore versari. Honore enim maxime magni viri se dignos esse existimant: sed pro eo ac merentur. At qui demisso & humili animo est, is modum deserit, siue ipsius persona, siue magnanimi existimatio spectetur. Superbus autem, si eius personam spectes, superat: non, si eum cum viro magnanimo conferas. Quod si magnanimus maximis sit honoribus dignus, ille profecto sit vir optimus ac praestantissimus. Nam quo quisque melior est, eo maiore praemio atque honore dignus est, & quidem optimus quisque maximo. Verum igitur magnanimus, vir bonus sit, necesse est. Atque etiam quod in quaque virtute magnum & amplum est, viri magnanimi esse videatur. Neque conueniat magnanimo dimissis manibus fugere, neque iniuriam cuiquam facere.

A ὅθεν πλεῖν ἔξιν, ἢ τὸν χεῖρ πλεῖν ἔξιν, σχεπεῖν. δο-
 κεί ἢ μεγαλόψυχος εἶ) ὁ μεγάλων αὐτὸν ἀ-
 ξιῶν, ἀξίος ὢν. ὁ γὰρ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸν
 ποιεῖν, ἠλίθιος. τῷ δὲ κατ' ἀρετῶν ὁδοῖς
 ἠλίθιος, ὅθεν ἀνόητος. μεγαλόψυχος μὲν οὖν
 ὁ εἰρημικός. * ὁ γὰρ μικρῶν ἀξίος, καὶ τῶν κα-
 ' ἀξιῶν ἑαυτὸν, σώφρων, μεγαλόψυχος δ'
 οὐ. ὅς ἐστι μέγας γὰρ ἡ μεγαλοψυχία, ὡς ἴσως
 ὁ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι. οἱ μικροὶ δ'
 ἀειεῖοι καὶ σύμμετροι, καλοὶ δ' ἔσονται. ὁ δὲ μεγά-
 λων αὐτὸν ἀξιῶν, ἀνάξιος ὢν, ἡσῶνος. ὁ δὲ
 μετρίων ἢ ἀξίος, οὐ πᾶς ἡσῶνος. ὁ δ' ἐλατ-
 τῶν ἢ ἀξίος, μικρόψυχος, ἑαυτὸν τε μεγά-
 λων, ἑαυτὸν τε μετρίων, ἑαυτὸν τε καὶ μικρῶν ἀ-
 ξίος ὢν, ἐπὶ ἐλαττόνων ἑαυτὸν ἀξιοῖ, ἔμ-
 λιστα δὲ δόξεν ὁ μεγάλων ἀξίος. τί γὰρ αὐ-
 τοῖσι, εἰ μὴ * τοιούτων ἢ ἀξίος; ἐστὶ δὲ
 ὁ μεγαλόψυχος, τῷ μὲν μεγέθει ἀκρος. τῷ
 δὲ, ὡς δεῖ, μέσος. τῷ γὰρ κατ' ἀξίαν ἑαυτὸν
 ἀξιοῖ. οἱ δ' ὑπερβάλλουσι καὶ ἐλλείπουσι.
 εἰ δὲ δὴ μεγάλων ἑαυτὸν ἀξιοῖ, ἀξίος ὢν,
 καὶ μάλιστα τῷ μεγίστων, ὡς ἐν μάλιστα
 αὐτὸν εἶη. [πίσω τῶν ἐστὶν, ἐκ τῆς ἀξίας λη-
 πτέον.] ἢ ἢ ἀξία λέγεται πρὸς τὰ ἐκτὸς
 ἀγαθὰ. μέγιστον δὲ τῶν ἀγαθῶν, ὁ τοῖς
 θεοῖς ἀπονέμεται, καὶ οὐ μάλιστα ἐφίεν-
 ται οἱ ἐν ἀξιώματι, καὶ ὁ ὅτι τις καλ-
 λίστος ἀθλοῦ. τοιοῦτον δὲ ἢ τὴν τιμὴν. μέγιστον
 γὰρ δὴ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν. ὡς πρὸς
 μᾶλλον δὲ καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλόψυχος ἔστιν,
 ὡς δεῖ. καὶ ἀπὸ τοῦ λόγου φαίνεται οἱ με-
 γαλόψυχοι ὡς πρὸς ἑαυτὸν εἶη). ἡμῶν γὰρ
 μάλιστα οἱ μεγάλοι ἀξιοῦσιν ἑαυτοῦς.
 κατ' ἀξίαν δὲ. ὁ γὰρ μικρόψυχος ἐλλείπει
 καὶ πρὸς αὐτὸν, καὶ πρὸς ὁ τῶν μεγαλο-
 ψύχου ἀξίωμα. ὁ δὲ ἡσῶνος, πρὸς ἑαυ-
 τὸν μὲν ὑπερβάλλει. οὐ μὲν τὸν γε με-
 γαλόψυχον. ὁ δὲ μεγαλόψυχος, εἴσως τῷ
 μεγίστων ἀξίος, ἀειεῖος αὐτὸν εἶη. μείζονος
 γὰρ αἰεὶ ὁ βελτίων ἀξίος, καὶ μεγίστων ὁ
 ἀειεῖος. τὸν ὡς ἀληθῶς ἀρετῆ μεγαλόψυ-
 χον, δεῖ ἀγαθὸν εἶη). καὶ δόξειε δ' αὐτὸν εἶ-
 ναι μεγαλόψυχον, ὅς ἐν ἐκάστῃ ἀρετῇ
 μέγα. οὐδαμῶς τ' αὐτὸν ἀρμόδιοι μεγαλο-
 ψύχῳ φθῶν * ὑπερβασισταί, ὅθεν ἀδικεῖν.
 καὶ ὁ δὲ κατ' ἀξίαν ἑαυτὸν ἀξιοῖ, ἀξίος ὢν,
 καὶ μάλιστα τῷ μεγίστων, ὡς ἐν μάλιστα
 αὐτὸν εἶη. [πίσω τῶν ἐστὶν, ἐκ τῆς ἀξίας λη-
 πτέον.] ἢ ἢ ἀξία λέγεται πρὸς τὰ ἐκτὸς
 ἀγαθὰ. μέγιστον δὲ τῶν ἀγαθῶν, ὁ τοῖς
 θεοῖς ἀπονέμεται, καὶ οὐ μάλιστα ἐφίεν-
 ται οἱ ἐν ἀξιώματι, καὶ ὁ ὅτι τις καλ-
 λίστος ἀθλοῦ. τοιοῦτον δὲ ἢ τὴν τιμὴν. μέγιστον
 γὰρ δὴ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν. ὡς πρὸς
 μᾶλλον δὲ καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλόψυχος ἔστιν,
 ὡς δεῖ. καὶ ἀπὸ τοῦ λόγου φαίνεται οἱ με-
 γαλόψυχοι ὡς πρὸς ἑαυτὸν εἶη). ἡμῶν γὰρ
 μάλιστα οἱ μεγάλοι ἀξιοῦσιν ἑαυτοῦς.
 κατ' ἀξίαν δὲ. ὁ γὰρ μικρόψυχος ἐλλείπει
 καὶ πρὸς αὐτὸν, καὶ πρὸς ὁ τῶν μεγαλο-
 ψύχου ἀξίωμα. ὁ δὲ ἡσῶνος, πρὸς ἑαυ-
 τὸν μὲν ὑπερβάλλει. οὐ μὲν τὸν γε με-
 γαλόψυχον. ὁ δὲ μεγαλόψυχος, εἴσως τῷ
 μεγίστων ἀξίος, ἀειεῖος αὐτὸν εἶη. μείζονος
 γὰρ αἰεὶ ὁ βελτίων ἀξίος, καὶ μεγίστων ὁ
 ἀειεῖος. τὸν ὡς ἀληθῶς ἀρετῆ μεγαλόψυ-
 χον, δεῖ ἀγαθὸν εἶη). καὶ δόξειε δ' αὐτὸν εἶ-
 ναι μεγαλόψυχον, ὅς ἐν ἐκάστῃ ἀρετῇ
 μέγα. οὐδαμῶς τ' αὐτὸν ἀρμόδιοι μεγαλο-
 ψύχῳ φθῶν * ὑπερβασισταί, ὅθεν ἀδικεῖν.

τίνος γὰρ ἐνεκα παρὰ τὴν αἰσθησίν, ἢ ἔστιν μέ-
 γα; * καὶ ἕκαστα δ' ὀπισθοποιοῦν τὴν παρ-
 ῶν γελοῖος φαίνοιτ' ἀπὸ τοῦ μεγάλου ψυχος, μὴ
 ἀγαθὸς ὢν. οὐκ εἴη δ' ἀπὸ τοῦ ἐπιμήνους ἀξίος,
 φαῦλος ὢν. τῆς δ' ἀρετῆς γὰρ ἀθλοῦν ἐπιμήνους,
 ἔστι δ' ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν. * εἴοικε μὲν οὖν
 ἐπιμήνους, οἷον κέρως τις εἴη τῆς ἀρε-
 τῆς. μείζους γὰρ αὐτὰς ποιεῖ, καὶ ἔστι γὰρ ἀπὸ
 ἐκείνων. ἀλλὰ τὸ χαλεπὸν τῆς ἀληθείας
 μεγάλου ψυχον εἴη. ἔστι γὰρ οἷον πρὸς ἀνὸν καλο-
 κέρως. μάλιστα μὲν οὖν πρὸς τῆς ἀρετῆς καὶ
 ἀπηνίας ὁ μεγάλου ψυχός ἐστι. ἔστι δ' ὅτι μὲν ταῖς
 μεγάλας, * καὶ ὑπὸ τῆς ἀποδοχῆς με-
 τείως ἠαυθῆσεται, ὡς τῆς οἰκείων τυγχάνων,
 ἐπιμήνους καὶ ἐλαττοῦν. ἀρετῆς γὰρ πρὸς τοῖς οὐκ
 ἀπὸ τοῦ ἀξίου ἐπιμήνους. ἔστι μὲν δ' ἀπὸ τοῦ
 ἐπιμήνους γὰρ, τὰ μὴ ἔχον αὐτοῖς μείζον αὐτῶν
 ἀπηνίας. τῆς δ' ἐπιμήνους τῶν τυχόντων καὶ
 ὅτι μικροῖς, πάντοτε ὀλιγοῦσιν. οὐ γὰρ
 τούτων ἀξίος. ὁμοίως δὲ καὶ ἀπηνίας. οὐ γὰρ
 ἐπιμήνους δικαίως πρὸς * αὐτῶν. μάλιστα μὲν οὖν
 ἐπιμήνους, ὡς πρὸς εἴρηται, ὁ μεγάλου ψυχός πρὸς τῆς
 ἀρετῆς. ἔστι μὲν δ' ἀλλὰ καὶ πρὸς πλούτων καὶ δυ-
 νατείαν, καὶ πᾶσιν ἐπιμήνους ἐπιμήνους καὶ ἀτυχίαν
 μετέως ἐπιμήνους, ὅπως ἀπὸ τῆς ἀρετῆς. καὶ ἔστι δ' ἐπιμήνους
 ἀτυχῶν πρὸς τῆς ἀρετῆς ἐπιμήνους, ἔστι ἀτυχῶν πρὸς
 ἀτυχίαν. οὐδὲ γὰρ πρὸς τῆς ἀρετῆς ἐπιμήνους, ὡς
 μέγιστον ὢν. αἱ γὰρ δυνατεῖαι καὶ ὁ πλοῦτος ἐπιμήνους
 πρὸς τῆς ἀρετῆς ἐπιμήνους. οἱ γὰρ ἐπιμήνους αὐ-
 τὰ, ἐπιμήνους δὲ αὐτῶν βύλλονται. ἔστι δὲ καὶ ἐπιμήνους
 ἐπιμήνους μικρόν ἐπιμήνους, τούτων καὶ τᾶλλα.

A Quid est enim cur turpe aliquid admittat, cui nihil sit magnum? Atque ei quidē, qui res si-
 gillatim inspiciat, prorsus ridiculus esse vi-
 deatur magnanimus, si non sit idem vir bo-
 nus. Quin ne honore quidem dignus erit, si sit malus & nequam. Præmium enim virtutis est honos, & tribuitur viris bonis. Quocirca videtur animi magnitudo quasi quoddam virtutum omnium esse ornamentum. Nam & maiores eas amplioresque facit, & sine illis constare nullo modo potest. Atq; ob hanc causam qui reapse magno sit animo, non facile reperit: quippe qui sine eximia quadam bonitate talis esse non possit. In honoribus igitur & ignominiiis vir magni animi maximè cernitur. Ac magnis quidem honoribus, & iis qui à viris bonis deferentur, modicè delectabitur: tanquam suos sibi que accommodatos, aut etiam sua virtute minores & inferiores consecutus. Virtuti enim omnibus suis numeris perfectæ & absolutæ non facile par ullus honos reperiri queat. Verumtamen eos æquo animo accipiet vel ob hanc causam, quod illi non possint ei tribuere maiora. Eum autem honorem, qui & à quibuslibet, & ob res parvas tribuetur, prorsus negliget, atque aspernabitur: hos enim non meretur. Itémq; ignominiam atque infamiam contemnet, quia in eum iure cadere non poterunt. Maximè igitur & potissimum in honoribus versatur vir magnanimus. Verumtamen in diuitiis quoque & principatu, in omni denique secunda atq; aduersa fortuna quicquid acciderit, in eo se moderatum præbebit: neque in rebus secundis lætitia efferetur, neque in aduersis mœrore contrahetur. Nam ne in honorem quidem sic animatus est: qui tamen quàm maxima res est. Principatus enim & diuitiæ propter honorem sunt optabilia. Nam qui hæc bona consecuti sunt, his ipsis honore affici volunt. Cui igitur honos in rebus paruis numeratur, huic ne cætera quidem magna erunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ η'.

CAPVT VIII.

Magnanimitatis accidentia describit.

Τίνες αἱ κατὰ μεγαλοψυχίαν παρὰ τὴν αἰσθησίν.

ΔΙΟ καὶ ὑποφάνοιαι δοκοῦσιν εἶη. δὲ
 καὶ δὲ καὶ τὰ ἀτυχήματα συμβάλλου-
 σαι πρὸς μεγαλοψυχίαν. οἱ γὰρ ἐπιμή-
 νους ἀξιοῦσιν ἐπιμήνους. καὶ οἱ δυνατοῦσιν ἐπιμήνους,
 ἐπιμήνους οἱ πλοῦτοι. ἐπιμήνους γὰρ. ἔστι
 δ' ἀγαθῶν πρὸς τῆς ἀρετῆς, ἐπιμήνους. ἔστι
 καὶ τὰ τῶν ἀγαθῶν μεγαλοψυχότεροι ποιεῖ.
 ἐπιμήνους γὰρ ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν. κατὰ ἀλήθειαν
 δὲ ὁ ἀγαθὸς μόνος * ἐπιμήνους. ἔστι δ' ἀμ-
 φω ὑποφάνοιαι, μάλιστα ἀξιοῦσιν ἐπιμήνους.

OB idipsum verò magnanimi etiam a-
 liorum contemptores videntur esse. Vi-
 dentur autem res secundæ ad animi magni-
 tudinem conferre. Nam & honesto summò-
 que loco nati, honore digni putantur: &
 ij qui principatum obtinent, aut opulenti,
 quoniam cæteris antecellunt. Quo quic-
 que porrò bono aliquo magis excellit, eo honoratius est. Itaque etiam his talibus ho-
 mines animi maioris efficiuntur: à nonnul-
 lis enim honorem consequuntur. Sed si ve-
 rum quærimus, solus vir bonus afficiendus honore est. Cuius autem virtuti coniun-
 cta fortuna est, is honore dignior habetur.

κατὰ τὴν αἰσθησίν
 κατὰ τὴν αἰσθησίν
 κατὰ τὴν αἰσθησίν

κατὰ τὴν αἰσθησίν.

Quibus verò sine virtute talia bona contigerunt, hi neque se ipsos magnis honoribus dignos merito existimant, neque rectè magnanimi appellatur. Hæc enim sine virtute integra, atque vndiq; perfecta, constare nullo modo possunt. Sed aliorum contemptores ac superbi & cõtumeliosi euadunt ij qui talibus copiis circumfluunt. Difficile est enim sine virtute res secundas cõpositè concinnèq; ferre. Cùm porrò ferre non possint, seseq; cæteris præstare existimèt, tum illos cõtēpnunt, tũ ipsi quicquid fors tulerit, agunt. Virum magnanimum enim imitantur, cùm sint ei dissimiles. Quibuscumque autè in rebus possunt, hoc faciunt. Nec ea igitur quæ virtuti consentanea sunt, agere studèt, & alios tamen fastidiosè despiciunt. Magnanimus autè non iniuria despicit. De rebus enim verè opinatur & iudicat. At vulgus quomodocumq; fors tulerit, opinatur. Iam verò neq; sese offert ad casus paruorum periculorum, neque periculi adeundi cupidus est: quoniam pauca sunt quæ magni faciat. Magnis autè periculis sese obicit: & cùm in discrimine versatur, vitæ non parcat, perinde quasi planè indignum sit, eum in vita manere. Et cùm eo sit animo, vt libenter beneficium in alios conferat, tum si accipiat, erubescit. Illud enim præstantis & excellentis hominis est; hoc, inferioris. Idem beneficium maiore mensura quàm accepit, remetiri consuevit. Sic enim is, qui de eo prior bene meritus est, etiam ei debebit, & beneficio deuinctus erit. Præterea videntur magnanimi meminisse, quos beneficium affecerint: à quibus autem acceperint, non item. Est enim is qui beneficium accepit, eo, qui dedit, inferior. At vult magnanimus excellere. Atq; illa quidem audit libentissimè ac iucundissimè: hæc grauatè. Itaque neque Thetis Ioui sua in eum beneficia commemorat: neque Lacedæmonii Atheniensibus, sed quæ ab illis acceperunt. Est etiam magnanimi, neminem, aut vix, quæquam rogare, & libenter alteri operam dare atque inferuire. Atque in eos quidem, qui aliqua dignitate præditi sunt, quorumque res valde sunt secundæ, magnum se atque excelsum: in eos verò, quorum mediocris fortuna est, modestum ac moderatum præbere. Illis enim antecellere difficile & amplum: his facile est: & inter illos gloriari, generosi hominis est: inter humiles autem & infimos, ridiculum atque ineptum est: quemadmodum in imbecillos vires suas expromere atque experiri. Est & eiusdem ad ea non ire, quæ sunt honorata, aut in quibus alii principem locum obtinèt. Præterea cessatorem & cunctatorem esse, nisi vbi aut magnus honor proponatur aut magna res agatur: deinde res gerere, paucas illas quidem, sed magnas, & omnium sermone famaque celebrandas. Iam verò & apertas cum inimicitias gerere, & apertè amare necesse est: timentis est enim, fronte occultare sententiam: Deinde maiore veritatis quàm opinionis curam

A οἱ δ' ἀπὸ δρετῆς τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ ἔχοντες, οὔτε δικαίως ἑαυτοῖς μεγάλων ἀξιώσιν, ἔτε ὀρθῶς μεγαλόψυχοι λέγονται. αὐτὸ γὰρ δρετῆς πρυτελοῦς οὐκ ἔστι τοῦτα. ὑποφύσσει δὲ καὶ ὑβρισταί, καὶ τὰ τοιαῦτα * ἐχθρῶντες, κακῶς ἰγνόνται. ἀπὸ γὰρ δρετῆς ἔραδρον φέρειν ἐμμελῶς τὰ δὲ τυχήματα. ἔδιδυμῶν δὲ φέρειν, καὶ οἰόμενοι τῶν ἄλλων ὑπερέχειν, ἐκείνων μὴ καταφρονῶσιν. αὐτοὶ δὲ ὅ, τι δὴ τύχῃσι, περὶ τοιοῦτοι.

B μιμουῦνται γὰρ τὸν μεγαλόψυχον, οὐχ ὁμοιοὶ ὄντες, τῆτο δὲ δράσιν ἐν οἷς διώκονται τὰ μὴ οἷον κατὰ δρετῆν ἔπερὶ τοιοῦτοι καταφρονῶσι δὲ τῶν ἄλλων. ὁ δὲ μεγαλόψυχος, δικαίως καταφρονῶν. δοξάζει γὰρ ἀληθῶς. οἱ δὲ πολλοὶ, τυχόντως. οὐκ ἔστι δὲ * μικροκίνδυνος, οὐδὲ φιλοκίνδυνος, ἀλλ' ὅλιγα τιμᾶν. μεγαλοκίνδυνος δὲ. καὶ ὅταν κινδυνώβη, ἀφ' ἑδῆς τῆ βίης, ὡς οὐκ ἀξίον ὄν πῶν τῶς ζῶν. καὶ οἷος δὲ ποιεῖν, ἐπεργετούμενος δ' ἀισχύνεται. ὁ μὲν γὰρ ὑπερέχωντος, ὁ δὲ ὑπερβυμῶν καὶ ἀντὶθεργελικὸς πλεόνων. ἔτα γὰρ περὶ σφλήσσει ὁ ὑπαρξίας, καὶ ἔσαι δὲ πεποιθῶς. δοκῶσι δὲ καὶ μνημονώβην, οἷς ἀν ποιήσωσιν δὲ. ὦν δ' ἀν πάθωσιν, ἔ. ἐλάττων γὰρ ὁ παθῶν δὲ, τῆ ποιήσαστος. βάλεται δὲ ὑπερέχων. καὶ τὰ μὴ ἠδέως ἀκούσει, τὰ δ' ἀηδῶς. * δὲ καὶ τῶν θεῶν ἔ λέγειν τὰς ἐπεργεσίας τῶν Διὸς. ἔδ' οἱ Λάκωνες περὶ τοῖς Αθλιωαίοις, ἀλλ' ἀ πεπόνθεσθαι δὲ. μεγα-

D λοψύχου δὲ ἔ ὁ μηθενὸς δεῖσθαι, ἔ μόνος ὑποφρετεῖν δὲ περὶ θυμῶς καὶ περὶ μὴ τοῖς ἐν ἀξιώματι ἔ τυτυχίας, μέγαν εἶ. περὶ δὲ τοῖς μέσοις, μέτερον. τῶν μὲν γὰρ ὑπερέχειν, χαλεπὸν καὶ σεμνόν. τῶν ἔ, ἔραδρον. καὶ ἐπ' ἐκείνοις μὴ σεμνωέσθαι, οὐκ ἀγνῆς. ἐν ἔ τοῖς ταπεινοῖς, φορτικόν, ὡς περὶ εἰς τοῖς ἀδενεῖς ἰχυεῖζεσθαι. ἔ εἰς τὰ ἐντίμα μὴ ἰεναί, ἔ ἔ περὶ τυχοῦσιν ἄλλοι. καὶ δρετῆν εἶ καὶ μελλήτῶν, ἀλλ' ἔ ὅπου τιμῆ μεγάλη ἔ ἔργον. καὶ ὀλίγων

E μὲν περὶ ἀκτικόν, μεγάλων δὲ ἔ ὀνομασῶν. ἀναγκάσιον δὲ ἔ φανερόμισον εἶ καὶ φανερόφιλον. ὁ γὰρ λαυθάνειν, φοβουμέου. καὶ μέλειν τῆς ἀληθείας μάλλον ἔ τῆς δόξης, ἔ λέγειν καὶ περὶ τῆν φανεράς.

κακα

κακα

κακα

μινυφτι-
 rius qui-
 dā ita ha-
 bet, πρῶτον
 σκεπτικῶς
 διὸ κατε-
 φρονητικῶς.
 καταφρονη-
 τικῶς δὲ διὸ
 παρρησιασ-
 τικῶς. Alii,
 παρρησιασ-
 τῶν, διὰ τὸ
 καταφρονη-
 τικῶς εἶναι.
 καταφρονη-
 τικῶς δὲ, διὸ
 παρρησιασ-
 τικῶς.
 Victorious

* καταφρονητικῶν γὰρ, διὸ παρρησιαστικῶς. A
 παρρησιαστικῶν γ', διὸ καταφρονητικῶς ἔα-
 λιθωτικῶς. πλὴν ὅσα μὴ δι' εἰρωνείαν, εἰ-
 ρωνα δὲ πρὸς τοὺς πολλοὺς, καὶ πρὸς ἄλ-
 λων μὴ διώσασθαι ζῆν, ἀλλ' ἐπὶ πρὸς φί-
 λων. δουλικὸν γὰρ. διὸ καὶ πόρτες οἱ κλέα-
 κες, θητικῶι. καὶ οἱ ταπεινοὶ, κόλακες. ἄλλοι
 θυμαστικῶς. οὐδὲν γὰρ μέγα αὐτῶν ἔστιν. ἄ-
 δε μνηστικῶς. οὐ γὰρ μεγαλοψύχου ἔα-
 πομνημονεύειν, ἄλλως τε καὶ κακῶν. ἀλλὰ
 μᾶλλον προσην. ἄλλοι αἰδοσπολόγος. ἔτε B
 γὰρ πρὸς αὐτῶν ἐρεῖ, οὔτε πρὸς ἑτέρου. οὔτε
 γὰρ ἵνα ἐπαμνησθῶν, μή τι αὐτῶν, οὔτι ὅπως
 οἱ ἄλλοι μνησθῶν. οὐδ' αὖ ἐπαμνηστικῶς ἔστι.
 διὸ καὶ ἄλλοι κακολόγος, ἄλλοι τῶν ἐχθρῶν,
 εἰ μὴ δι' ὑβρίν καὶ πρὸς ἀναγκαίων ἐπι-
 κρῶν ἢ κίσα ὀλοφυρτικῶς καὶ δεινικῶς. σπου-
 δάζοντες γὰρ οὕτως ἔχειν πρὸς ταῦτα. καὶ
 οἷος κεκτησθαι μᾶλλον τὰ κατὰ καὶ ἀ-
 καρπα τῶν καρπίμων καὶ ὠφελίμων. αὐ-
 τάρκεις γὰρ μᾶλλον. καὶ κίνησις δὲ βρο- C
 δία τῶν μεγαλοψύχου δοκεῖ εἶναι, καὶ φωνή βα-
 ρύα, καὶ λέξις σάσιμος. ἔτι δ' απευστικῶς, ὁ πε-
 εὶ ὀλίγα σπουδάζων. ἄλλοι σιύπρος, ὁ μη-
 ρὲν μέγα οἰόμενος. ἐπὶ δ' ὀξυφωνία καὶ ἐπὶ
 ταχύτης, ἀπὸ ταύτων. τοῖσδε μὲν οὖν ὁ με-
 γαλοψύχος.

Apertus enim & liber est, quia contemptor a-
 liorum. Contemptor est autem aliorum, quia
 liber & veritatis studiosus: nisi vbi dissimu-
 lanter loquitur. Est autem dissimulator in-
 vulgus. Est & eiusdem, alterius nutu atque ar-
 bitratu vivere non posse, nisi amici. Servile e-
 nim est. Itaque ut assentatores omnes, merce-
 narii quidam sunt: sic humiles & demissi ho-
 mines, assentatores. Neque facile admiratur.
 Nihil enim ei magnum est. Neque meminit
 iniurias. Viri enim magnanimi non est, me-
 morem esse, praesertim verò malorum, sed ea
 potius pro nihilo putare. Neque de homini-
 bus loquitur: quippe qui nec de se, nec de cae-
 teris praedicaturus est. Nam neque ut laude-
 tur, magnopere sollicitus est, neque ut alii vi-
 tuperentur. Nec rursus laudator est: & ob
 eandem causam neque maledicus, ne in ini-
 micos quidem, nisi contumelia accepta. In iis
 autem rebus, quae aut necessariae, aut exiguae
 sunt, minimè queribundus est, neque sup-
 plex. Est enim hominis nimium studium ni-
 miàmque curam in res humanas conferentis,
 sic affectum esse. Atque etiam ita comparatus
 est, ut res pulchras & elegantes, eadèmqe
 steriles, possidere malit, quàm vtilis & fru-
 ctuosas. Hoc enim magis proprium hominis
 est se ipso contenti, & bonorum omnium co-
 pia per se cumulati. Motum etiam magnani-
 mi viri tardum futurum esse credibile est, vo-
 cem grauem, orationem stabilem ac sedatam.
 Neque enim festinare solet is, qui paucis re-
 bus studet: neque vehementer contendit, cui
 nihil magnum esse videtur. Propter has cau-
 sas autem & vox acuta, & celer ingressus esse
 solet.

Κ Ε Φ Α Λ. θ'.

CAPVT IX.

Περὶ τῶν μικροψύχου καὶ τῶν ἁλόνων.

D Vitia Magnanimitati opposita explicat:

Ο Δ' ἐλλείπων, μικροψύχος. ὁ δ' ὑ-
 περβάλλων, ἁλόνος. ἔτι καὶ μὲν οὖν
 δοκοῦσιν εἶναι ἔτι δ' ἔτι. οὐ γὰρ κακοποιοὶ εἰ-
 σιν. ἡμῶν τῶν μὲν δὲ. ὁ μὲν γὰρ μικροψύ-
 χος, ἀξίος ὢν ἀγαθῶν, ἑαυτὸν ἀποστερεῖ
 ὢν ἀξίος ἔστι. καὶ εἴποιε κακὸν ἔχειν π, ὅτι
 τῶ μὴ ἀξίω ἑαυτὸν τῶ ἀγαθῶν, καὶ
 * ἀγνοεῖν δ' ἑαυτὸν. ὠρέγεται γὰρ αὐτὸν ὢν
 ἀξίος ἑαυτὸν ἀγαθῶν γὰρ ὄντων. οὐ μὲν ἐπι-
 λήθιοι γὰρ οἱ τοιοῦτοι δοκοῦσιν εἶναι, ἀλλὰ
 μᾶλλον * ὀκνηροὶ. ἐπιταύτη δὲ δόξα δο-
 κεῖ καὶ χείροισ ποιεῖν. ἕκαστοι γὰρ ἐφίενται
 τῶ κατ' ἀξίαν. ἀφίστανται δὲ καὶ τῶ
 πρὸς ἀξίαν τῶ καλῶν καὶ τῶ ὀπιτηδω-
 μάτων, ὡς ἀνάξιοι ὄντες. ὁμοίως δὲ καὶ
 τῶ ὀκρὸς ἀγαθῶν. οἱ δὲ ἁλόνες, ἡλίθιοι, ἔτι
 ἑαυτοὺς ἀγνοοῦντες, καὶ ταῦτ' ὀπιτηδω-

A C magnanimus quidem talis est. Qui
 autem modum deserit, is angusto par-
 uoque animo dicitur: qui superat, elatus ac su-
 perbus. Qui sanè minimè mali videntur esse:
 (nihil enim maleficium in quemquam admit-
 tunt;) verumtamen peccant. Nam qui de-
 misso paruoque animo est, cum sit bonis di-
 gnus, ipse se iis fraudat, quae meretur. Vide-
 turque mali quiddam in hoc inesse, ex eo
 quod sese bonis indignum esse arbitratur: at-
 que adeò seipsum ignorare. Nam ni ita esset,
 ea expeteret quibus dignus est, cum bona
 sint. Tales homines tamen stulti non viden-
 tur esse, sed pigri potius & segnes. Talis au-
 tem opinio, quam de se ipsis habent, etiam de-
 teriores eos efficere videtur. Ea enim, quae
 meretur, quisque expetere consuevit. Pro-
 inde ab honestis actionibus & studiis, qua-
 si indigni sint, itèmqe à bonis externis
 longè refugiunt. Superbi autè cum stulti sint,
 tum seipfos quoque ignorat, neq; id obscure.

γρ ἀγνοεῖ.
 ἁλόνες.

Nam perinde quasi digni sint, res amplas & honoratas conantur ac suscipiunt: deinde se ipsi, quales sint, indicant, & ab aliis coarguuntur. Tum verò ex vestitu, ex habitu gestuque corporis, & consimilibus aliis ornatum sibi quærunt, suasque res secundas omnibus notas & manifestas esse volunt, & de se ipsi prædicant: quasi ex his honorem consecuturi. Magis autem animi magnitudini aduersatur humilitas & demissio animi, quàm elatio ac superbia. Nam crebrior est, & deterius malum.

CAPVT X.

Virtutem circa paruos honores versantem, cum extremis enarrat.

A Nimi igitur magnitudo in magno honore versatur, quemadmodum ostendimus. Videtur autem etiam in hoc alia quædam virtus esse occupata, vt in superioribus diximus, quæ parem ad animi magnitudinem, rationem habere videatur, atque ad magnificentiam liberalitas. Nam cum ambæ hæ virtutes à magno remotæ sint, tum in rebus mediocribus & paruis nos ita, vt par est, afficiunt. Vt in accipiendis autem & dandis pecuniis locum habent mediocritas, nimium & parum: sic etiam honos, & vehementiùs & minùs quàm oportet, & rursus vnde, & quo modo expetendus est, expeti potest. Nã & ambitiosum vituperamus, tanquàm nimia honoris cupiditate inflammatum, honorémque vnde non oportet, aucupantem: & honoris contemptorem, tãquam ne ex honestis quidem rebus honoris adipiscendi consilium capiëntem. Interdum autem ambitiosum quidem laudamus, vt virum fortem & honestatis studiosum: honoris verò cõtemptorem, tanquam modestum & temperantem, vt etiã supra diximus. Perspicuũ est autem, cũ multis modis quis huius vel illius rei amans dicatur, non respectu eodem sēper φιλοίμου nomen efferri: sed si laudemus, de eo, qui studiosior sit honoris quàm vulgus: sin vituperemus, de eo qui studiosior sit quàm oporteat. Quoniã autem mediocritas vacat nomine, idcirco fit vt extrema de eius possessione, quasi de loco vacuo ac deserto, ambigant & concertent. Cæterũ quibus in rebus nimiũ reperitur, & parũ, in iis etiam mediocritas. At honorẽ homines & nimiũ expetunt, & parũ. Eum igitur quoque expetere licet intra modũ, & vt oportet. Laudatur itaque hic habitus, qui mediocritas est in honore expetendo occupata, non nominata. Videtur autem, si cum ambitione cõparetur, honoris cõtemptio: si cũ honoris cõtemptione, ambitio: sed cum vtraque comparata, vtriusque speciem quodammodo præ se fert. Quod etiã in reliquis virtutibus apparet. Pugnare autẽ hinc videntur inter se extremi: quia ei qui medius est, nomen impositum non est.

Tom. III.

ὡς γὰρ ἀξιοὶ ὄντες, τοῖς ἐπιθέταις ἐπιχειροῦσιν, εἶτα ἐξελέγχονται· καὶ ἐσθῆτι κοσμοῦνται, καὶ ἡμίματι, καὶ τοῖς τοῖσιν· καὶ βύβλονται τὰ βύβλοντα φέρουσι εἰς αὐτῶν, καὶ λέγουσι ὡς αὐτῶν, ὡς ἀφ' ἐούτων τίμηθ' ἴσθ' ἄνθρωποι. ἀντίπεσαι δὲ τῇ μεγαλοψυχίᾳ ἢ μικροψυχία μᾶλλον τῆς ταπεινότητος. Ἐγὼ γίνεταί μᾶλλον, καὶ χειρόν ἐστιν. ἢ μὴ οὖν μεγαλοψυχία, ὡς τίμηθ' ἐστὶ μέγαλιν, ὡς ἄφ' εἶρηται.

ΚΕΦΑΛ. Ι.

Περὶ φιλοτιμίας καὶ ἀφιλοτιμίας, καὶ τῆς ἀνώγειου μεσότητος.

E ΟΙΚΕ δὲ καὶ ὡς τῶντιν ἐστὶν ἀρετῆς, κατὰ τὸ ἐν τοῖς πρώτοις ἐλέγχει, ἢ δὲξεν αὐτὸν ἀπλοσίως ἐχθρὸς τῶν μεγαλοψυχίαν, ὡς περὶ καὶ ἐλδοκροῖότητος πρὸς τῶν μεγαλοφρέπων. ἀμφὼ γὰρ αὐταί, τὸ μὴ μέγαλιν ἀφραῖσι· ὡς δὲ τὰ μέτρια καὶ τὰ μικρὰ ἀφραῖσι ἡμᾶς ὡς δεῖ. ὡς περὶ δὲ ἐν λήξει καὶ δόσει χρημῶν, μεσότης ἐστὶ, καὶ ὑπερβολὴ τε καὶ ἐλλείψις· ἔτω ἔν τῃ τίμῃ ὀρέξεται, ὅ μᾶλλον ἢ δεῖ, καὶ ἡπτόν, καὶ ὅθεν δεῖ, καὶ ὡς δεῖ. τὸν τε γὰρ φιλότιμον φέρουσι, ὡς καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ, καὶ ὅθεν ἔδει, τῆς τίμῃς ἐφιέμενον· τὸν τε ἀφιλοτίμον, ὡς ἔδ' ὅτι τοῖς καλοῖς παραφροῦνον τίμησθαι. ἐστὶ δ' ὅτε τὸν φιλότιμον ἐπαυνοῦμεν, ὡς ἀνδρώδην καὶ φιλόκαλον· τὸν δὲ ἀφιλοτίμον, ὡς μέτριον ἔστω φροῦνον, ὡς περὶ καὶ ἐν * τοῖς πρώτοις εἶπομεν· δῆλον δ' ὅτι * πλεοναχῶς τὸ φιλοτιμίου λεγόμενον, ὅτι ὅτι αὐτὸ ἀεὶ φέρουσι τὸν φιλοτίμον· ἀλλ' ἐπαυνοῦντες μὴ, ὅτι ὅ μᾶλλον ἢ οἱ πολλοὶ φέρουσι δὲ, ὅτι ὅ μᾶλλον ἢ δεῖ. ἀνώγειου δ' ἔστι τῆς μεσότητος, ὡς ἐρήμης, εἰσὶν ἀμφισβητεῖν τὰ ἀκρεῖα· ἐν οἷς δ' ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἐλλείψις, ἔστω μέσον. ὀρέγονται ὅ τιμῆς καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ, ἔστω ἡπτόν. ἐστὶ δὲ καὶ ὡς δεῖ. ἐπαυνοῦνται γὰρ ἢ ἐξὶς αὐτῆς μεσότητος ἔστω ὡς τίμηθ' ἀνώγειου. φαίνεται ὅτι πρὸς μὴ τῶν φιλοτιμίας, ἀφιλοτιμία· πρὸς δὲ τῶν ἀφιλοτιμίας, φιλοτιμία· πρὸς ἀμφοτέρω δὲ, ἀμφοτέρω πως. εἰσὶν δὲ τῶν ἐστὶ καὶ * ὡς τὰς ἄλλας ἀρετάς. ἀντιχεῖσθαι δὲ ἐστὶν οἱ ἀκροὶ φαίνονται, ἀφ' ὅ μὴ ὀνομαζοῦν τὸν μέσον.

Lib 2. c. 7
Vide l. 3.
c. 13. sub
finem.

L. 2. c. 8. 9

F iiii

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'

CAPVT XI.

Περὶ πραότητος, ἔσθ' ἄλλων τῶν πρὸς τὴν ὀργὴν ἕξεων.

Lenitatem, quae in ira moderanda versatur, cum contrariis vitiis declarat.

Πραότης δ' ἐστὶ μὲν μεσότης πρὸς ὀργάν· ἀνώνυμου δ' ὄντος τῆς μέσου, ἡμεδὸν δὲ καὶ τῶν ἄκρων, ὅτι * τὸν μέσον πρὸς πρᾶοτητα φέρουσαν, πρὸς τὴν ἔλλειψιν ἀποκλίνουσαν, ἀνώνυμον οὖσαν· ἡ δ' ὑπερβολὴ, ὀργιλότης τις λέγεται αὐτῆ, ὅτι μὲν γὰρ πάθος ἐστὶν ὀργή· τὰ δ' ἐραποιοῦντα, πολλὰ καὶ ἀφ' ἑσθ' ἔχοντα. ὁ μὲν οὖν ἐφ' οἷς δεῖ ὀργιζομένου, ἐπὶ δὲ καὶ ὡς δεῖ, καὶ ὅτε, καὶ ὅσον χρόνον, ἐπαυνεῖται· πρᾶος δὲ οὗτος αὐτῆ εἶναι, εἴθ' ἢ πρᾶοτης ἐπαυνεῖται· βούλεται γὰρ ὁ πρᾶος, ἀπάραχος εἶναι, καὶ μὴ ἀγέσθαι ὑπὸ τῶν πάθους· ἀλλ' ὡς αὐτῆ ὁ λόγος τάξῃ, οὕτω καὶ ὅτι τούτοις, καὶ ὅτι ποσούτων χρόνον χαλεπαίνειν. ἀμαρτάνειν δὲ δοκεῖ μάλλον ὅτι πρὸς ἔλλειψιν. οὐ γὰρ τιμωρητικὸς ὁ πρᾶος, ἀλλὰ μάλλον συγγνωμονικός. ἡ δ' ἔλλειψις, εἴτ' ἀοργησία τις ἐστὶν, εἴθ' ὅ, τί δὴ ποτε, ψέγεται· οἱ γὰρ μὴ ὀργιζόμενοι ἐφ' οἷς δεῖ, ἠλίθιοι δοκῶσιν εἶναι, καὶ οἱ μὴ ὡς δεῖ, μὴδ' ὅτε, μὴδὲ οἷς δεῖ. δοκεῖ γὰρ οὐκ ἀγέσθαι, ὅσοις λυπεῖσθαι, * μὴ ὀργιζομένου τε, οὐκ εἶναι ἀμειψτικός. ὅ δὲ, πρᾶοτητα κινούμενον ἀγέσθαι, καὶ τοῖς οἰκείοις πειροῦσθαι, ἀνδραποδῶδες. ἡ δ' ὑπερβολὴ καὶ πάντα μὲν γίνεσθαι· καὶ γὰρ οἷς οὐ δεῖ, καὶ ἐφ' οἷς οὐ δεῖ, ἔσθ' ἢ μάλλον ἢ δεῖ, καὶ θάπτην, καὶ πλείω χρόνον· οὐ μὲν ἀπὸ τῶν γε τὰ αὐτὰ ὑπαρχει. οὐ γὰρ αὐτῶν δυνάμει εἶναι· ὅ γὰρ κακὸν * καὶ αὐτὸ ἀπολλύει· καὶ ὁλόκληρον ἢ, ἀφόρητον γὰρ. οἱ μὲν οὖν ὀργίλοι, ταχέως μὲν ὀργίζονται, καὶ οἷς οὐ δεῖ, καὶ ἐφ' οἷς οὐ δεῖ. καὶ μάλλον ἢ δεῖ· παύονται δὲ ταχέως· ὁ καὶ βέλτιστον ἔχει. συμβαίνει δὲ αὐτοῖς τῶν ὅτι ἔκατέχουσι πρὸς ὀργὴν, ἀλλὰ ἀνταποδιδάσιν· ἢ φανεροί εἰσι ἀφ' ἑσθ' πρὸς ὀργίλῳ· εἴτα ἀποπαύονται. ὑπερβολὴ δ' εἰσὶν οἱ ἀκρόχολοι ὅσοις καὶ πρὸς πᾶν ὀργίλοι, καὶ ὅτι πᾶσι· ὅθεν καὶ τοῦτομα. οἱ δὲ πικροὶ, δυσἀφλυτοὶ, καὶ πολὺν χρόνον ὀργίζονται· κατέχουσι γὰρ τὸν θυμὸν. πᾶσα δὲ γὰρ, ὅταν * ἀνταποδιδῶ.

Lenitas autem, mediocritas est, quae in ira versatur. Sed quia medius vacat nomine, ac ferè etiã extremi, medio lenitatem abscribimus, ad id quod est parum, propendentem, quod ipsum nomine vacat. Nimium autem iracúdia dici potest. Perturbatio enim ira est, cuius multæ & variæ causæ sunt efficientes. **B** Atque is quidem, qui, quibus de rebus, quibusq; hominibus oportet, irascitur: præterea verò & quæadmodum, quo tempore, & quandiu oportet, laudatur. Mansuetus igitur ac lenis appellari poterit, si modo lenitas laudabilis est. Ea enim videtur esse mansueti & lenis hominis natura, ut & ab omni animi tumultu sit liber ac solutus, nec se à perturbatione trahi patiatur, sed ut ratio præceperit, ita & his de causis, & tãdiu irascatur, & ægrè ferat. Peccare autem videtur in eam partem, quæ est infra modum. Non enim ad vlciscendum implicatus est homo lenis, sed potiùs ad ignoscendum propensus. **C** Parum autem, siue lentitudinem, siue quo alio nomine placet appellare, vituperatur. Nam cum ij qui non succensent, ob eas causas ob quas succensere debent, stulti videantur: tum ij, qui non quo modo, nec quo tempore, neque quibus debent. Videtur enim hic prorsus sensu carere, neque vñquam condolefcere: cumque non irascatur, non facile ad propulsandam iniuriam excitari. Deinde verò aliorum in se & in suos contumelias perpeti ac negligere, mancipiorum est. Nimium autem in omnibus quidem peccandi modis contrahitur. Nam & quibus, & propter quas causas & irasci nõ debemus, & vehementiùs quàm debemus, & citiùs & diutiùs quàm oportet, irascimur. Non tamen hæc in vno insunt omnia. Fieri enim non possit, ut insint. Nam cum malum omne per se perdat atq; interimat, tum si integrú sit, intolerabile efficitur. **D** **E** ὀργίλοι igitur sunt illi quidẽ irritabiles, celeritéq; irascuntur, & quibus & propter quas causas non oportet & vehementiùs quàm oportet: sed iidem sunt placabiles, irascendiq; finẽ citò faciunt: quod quidem est in illis vel optimum. Atq; hoc eis propterea accidit, quia irã non cõprimunt, neq; cohibet, sed statim iniuriã acceptã referunt; (& hac ratione irã suã produnt;) propter animi concitati celeritatẽ: deinde irasci desinunt. **E** ἀκρόχολοι autem supra modum sunt celeres, & ad omnia, & omnibus de causis iracundia exardescunt: vnde & nomen natum est. At πικροί, siue amari, propemodum sunt implacabiles, diùque in iracundia perseverant. Iram enim continent & cõprimunt: quæ tum quiescit, cum iniuriam vlti fuerint.

γρ. πρᾶοσι.

Magn. l. i. c. 23. Eudem. l. 3 c. 3.

γρ. μὴ ὀργ.

γρ. ἔσθ' ἢ κατ' ἑαυτῶν

γρ. αὐτῶν διδῶσι.

Vltio enim iram sedat, doloris loco voluptatem afferens. Quod si assequi non possint, graui onere premuntur. Iam quia onus eorum non est aliis notum, nemo eis, vt se placabiles præbeât, persuadet. Ad iram autem in se ipso concoquendam tempore opus est. Est quinetiam hoc hominum genus cum sibi ipsi molestissimū, tum amicissimis. χαλεπὸς autem, hoc est, sæuos & asperos, eos appellamus, qui & propter quas causas non debent, & grauius & diutius quàm debent, irascuntur, & qui nunquam placantur, nisi iniuriam vlti sint, vel etiam eos, quibus irati sunt, castigarint. Lenitati autem magis opponimus nimium, quàm parum. Frequentius enim est: quando quidem hominibus vsitatius & solemnius est iniuriam vlscisci. Præterea sæui & asperi homines, ad conuictum, vitæque consuetudinem minùs accommodati sunt. Sed quod etiam supra dictum est, ex iis quoque quæ nunc dicimus, intelligi potest, non esse facile oratione distinguere, quomodo, & quibus hominibus, & quibus de causis, & quandiu sit irascendum, & quousque quis in iracundia perseuerans rectè faciat, aut peccet. Qui enim paulum nimium, siue in quiddam à modo, siue in id quod est parum, degreditur, non vituperatur. Interdum enim eos qui modū deserunt, laudamus, mansuetosque ac lenes appellamus: interdum eos, qui grauius irascuntur, esse animo virili dicimus, tanquam ad imperandum idoneos. Quā longè igitur & quomodo à modo deflectens aliquis sit vituperabilis, non est facile verbis definire. In rebus enim singularibus, & sensu, iudicium huius rei situm est. Sed illud certè perspicuum est, medium habitum esse laudabilem, per quem, & quibus, & propter quas causas, & quomodo oportet, irascitur, cæteraque id genus omnia: nimium autem & parum, vituperabilia, quæ si non longè absunt à medio, leuiter: si longius, grauius: si longissimè, grauissimè sunt vituperanda. Perspicuum igitur est, medium habitum diligenter esse retinendum. Atque ij animi habitus, qui in ira versantur, hæctenus sint à nobis explicati.

CAPVT XII.

Ex tribus virtutibus ὁμιλικαῖς primam nomine carentem explicat: quam Latini Popularitatem, Facilitatem, Familiaritatem, Affabilitatem appellare videntur.

IN congressu autem hominū, & vitæ quotidianæ consuetudine, deniq; in sermonū ac factorum communicatione, alii bladi seu placēdi studiosi vidētur esse: qui vt sint voluptati, laudant omnia, nullaq; in re aduersantur, sed putant, se eos, quibuscum quotidie cōgrediūtur, nullo modo offendere oportere: Alii cōtrà, qui in omni re aduersātur, neq; magnopere laborāt, ne quæ offēdāt, appellātur moroῦ & in cōtrectationibus pugnaces ac peruicaces;

Α ἡ γὰρ ἡμωεία παύει τῆς ὀργῆς, ἡδονὴ δὲ ἀπὸ τῆς λύπης ἐμποιοῦσα. τούτου ὃ μὴ γινώσκουσιν, ὅτι βλάβος ἐγγίσι. ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὴ ἐπιφανὲς εἶναι, ὁδὸς συμπεῖθαι αὐτοῖς ὁδοῖς. ἐν αὐτῶν δὲ πέψαι τὴν ὀργὴν, χεῖρον δέει. εἰσὶ δὲ οἱ τοῖστοι ἑαυτοῖς ὀχληρότατοι, καὶ τοῖς μάλιστα φίλοις. χαλεποὺς δὲ λέγουσιν, τοῖς ἐφ' οἷς τε μὴ δεῖ, χαλεπαίνοντας, ἔτι μάλλον ἢ δεῖ, ἔτι πλείω χεῖρον, ἔτι μὴ ἀλλοτριολογίους ἀπὸ τῆς ἡμωείας * ἢ κολασέως γρ. ἢ ἐκ κολ. τῆς ἀσθένειας ὃ μάλλον τὴν ὑπερβολὴν ἀντιτίθενται. ἔτι γὰρ μάλλον γὰρ ἀνδραπικώτερον γὰρ ὅτι μάλλον ἡμωεύονται. καὶ πρὸς ὅτι συμβιοῦν οἱ χαλεποὶ, χεῖρον. ὃ ὃ καὶ ἐν * τῶν πρὸς ἑῶν εἰρήτην, ἔτι ἐκ τῆς λέγουσιν δὴ δὲ. ἔτι γὰρ ῥάδην ἀφείσαι ὅπως, ἔτι τίσι, ἔτι ἐπὶ ποίοις, ἔτι πόσον χεῖρον ὀργιστέον, καὶ μέγεθρον ὀργῆς ποῖς ἢ ἢ ἀμωεύονται. ὁ μὲν γὰρ μικρὸν πρὸς ἐκβαίνων, ἔτι ψεύεται, ἔτι ὅτι ὅτι μάλλον, ἔτι ὅτι ὅτι ἦτον. εἰσὶ τε γὰρ τοῖς ἐλλείποντας ἐπαμνοῦσιν, ἔτι πρὸς φανῶν. ἔτι τοῖς χαλεπαίνοντας ἀνδραπικῶς, ὡς δυναμῶν ἀρχεῖν. ὁ δὲ πόσον καὶ πῶς πρὸς ἐκβαίνων, ψεκτός, ἔτι ῥάδην τὴν λόγον ἀποδοῦναι. ἐν γὰρ τοῖς κατ' ἑκάστα καὶ τῆς ἀσθένειας ἢ κρίσις. ἀλλὰ τὸ γὰρ * τοσοῦτον δὴ δὲ, ὅτι ἢ μὲν μέση ἔξις, ἐπαμνετή, κατ' ἢ ὡς δεῖ, ὀργιστέον, ἔτι ἐφ' οἷς δεῖ, καὶ ὡς δεῖ, ἔτι πρῶτα τὰ ῥαῦτα. αἱ δὲ ὑπερβολαὶ ἔτι ἐλλείψης, ψεκταὶ καὶ ὅτι μικρὸν μὲν γινώσκουσιν, ἢ ῥεμα. ὅτι πλεον ὃ, μάλλον. ὅτι πολὺ δὲ, σφόδρα. δὴ δὲ ὅτι τῆς μέσης ἔξεως ἀντεκτέον. αἱ μὲν οὖν πρὸς τὴν ὀργὴν ἔξις εἰρήσονται.

ΚΕΦΑΛ. 13.

Περὶ ἀρεσκῶν καὶ δυσκόλων, ἔτι τῶν κατ' ἑῶν μέσῳ ἔξις φίλων.

ΕΝ τῶν ὁμιλίαις ἔτι ὁ συζῶν, καὶ λόγων ἔτι παραμάτων κρινωνῶν, οἱ μὲν ἀρεσχοὶ δοκοῦσιν εἶναι, οἱ πρῶτα πρὸς ἡδονὴν ἐπαμνοῦσιν, καὶ ἔτι ἀντιτίθεντες, ἀλλὰ δὲ οἱ ὀλοῦνται δεῖν ἀλυτοὶ τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι. οἱ δὲ ἔξεναντίας τούτοις πρὸς πρῶτα * καὶ ἀντιτιποκῶντες, ἔτι λυπεῖν ἔτι ὅτι οἱ φρονιζόντες, δυσκόλοι καὶ δυσέριδες κεραιῶνται.

ὅτι μὲν οὖν αἱ εἰρημύαι ἐξῆς, ψεκταί εἰσιν, ὅτι καὶ ἀδελφόν· καὶ ὅτι ἡ μέση τούτων ἐπαμνετή, καὶ ἡ ἰσὺς ἀποδέξεσθαι ἀ δεῖ καὶ ὡς δεῖ ὁμοίως δὲ καὶ δυσχεραίνῃ. ὄνομα δὲ οὗ ἀποδέδοται αὐτῇ τί· εἶοικε δὲ φίλις φιλία. τοιοῦτος γὰρ ὅστις ὁ χεῖ πλὴν μέσῳ ἐξῆς, οἷον βυλομήθα λέγειν τὸν ὄπτιξῃ * φίλον, ὅ τέρψαν παροσλαβόντα. Διαφέρει δὲ τῆς φιλίας, ὅτι ἀνὰ πάσοις ὅστις καὶ τῆ τέρψαν, οἷς ὁμίλη. * ὅτε γὰρ ὁ φίλος ἡ ἐχθράνῃ, ἀποδέχεται ἕκαστα ὡς δεῖ, ἀλλὰ τὰ τοιοῦτος ἐστὶ. ὁμοίως γὰρ πρὸς ἀγνώστους καὶ γνωστοίς, καὶ σιωνήσι καὶ ἀσιωνήσι αὐτὸ ποιήσῃ, πλὴν καὶ ἐν ἕκαστοις ὡς ἀρμόζει. ὁ γὰρ ὁμοίως παροσῃκει σιωνήτων καὶ ὀφειῶν φροντίζειν, ὅδ' αὖ λυπεῖν. καὶ τοῦ μὲν οὖν εἰρημύ, ὅτι ὡς δεῖ, ὁμίλησῃ αἰα φέρων ὅ πρὸς ὅ καλὸν καὶ ὅ συμφέρον, τοχαρῆσαι τῆ μὴ λυπεῖν, ἡ σιωνδιώδῃ. εἶοικε μὲν γὰρ πρὸς ἡδονὰς καὶ λύπας ἐστὶ τὰς ἐπὶ τῆς ὁμιλίας γινόμεναι. τούτων δὲ ὅσας μὲν αὐτὰ ὅστις μὴ καλὸν ἡ βλαβερὸν σιωνδιώδῃ, δυσχεραίνῃ, καὶ παροσῃσεται λυπεῖν. καὶ ὅ ποιῶντι δὲ ἀγνημοσιῶν φέρῃ, καὶ τούτων μὴ μικρὰν, ἡ βλαβείων. ἡ δὲ ἐνδριώσις μικρὰν λυπεῖν. οὗ ἀποδέξεσθαι, ἀλλὰ δυσχεραίνῃ. Διαφερόντως δὲ ὁμίλησῃ τοῖς ἐν ἀξιώμασι, καὶ τοῖς τυχεύοι, καὶ μάλλον ἡ ἥτιον γνωστοίς. ὁμοίως δὲ καὶ χεῖ τὰς ἄλλας Διαφορὰς, ἕκαστοις ἀποδέμεν ὅ παρόν. ὅ καὶ αὐτὸ μὲν ἀγνημύτος ὅ σιωνδιώδῃ, λυπεῖν ὅ βλαβείων· τοῖς δὲ ἀποδραῖνοισιν, ἐδὴ ἡ μείζω, σιωνεπόμυτος· λέγω δὲ τὰς καλὰ καὶ τὰς συμφέροντι· καὶ ἡδονῆς ὅ ἐνεκα τῆς εἰσαῦτις μεγάλης, μικρὰ λυπησῃ. ὁ μὲν οὖν μέσος, τοιοῦτος ὅστις. οὗ ὀνόμασαι δὲ. τῆ δὲ σιωνδιώδῃ, ὁ μὲν τῆ ἡδὸς ἐστὶ τοχαρῆμυτος, μὴ ἀφ' οὗ ἄλλο, ἀρῆσος· ὁ δὲ ὅπως ὀφέλῃ τίς αὐτὰ γίνηται εἰς χεῖματα, καὶ ὅσα ἀφ' οὗ χεῖμάτων, κλάσῃ. ὁ δὲ πᾶσι δυσχεραίνων, εἰρημύ ὅτι δύσχελος καὶ δύσχευς. ἀντικεῖσθαι δὲ φαίνεται τὰ ἄνεα ἑαυτοῖς, ἀφ' ὅ δυνάμων ἐστὶ ὅ μέσον.

A Hi igitur; (quos diximus;) animi habitus, nimirum sunt vituperabiles, horumque medius laudabilis: quo vir bonus ea omnia, quæ probanda, & vt probanda sunt, probabit, offendeturque contrariis. Nomen autem ei nullum impositum est; sed ad amicitiaæ similitudinem proximè videtur accedere. Namque hoc medio animi habitu præditus est, cuiusmodi hominem commodum & bonum amicum significamus, cum amandi affectum assumpserit. Eo autem differt ab amicitia, quod animi motu, amorisque affectu in eos quibuscum versatur, caret. Non enim eo quod vel amet, vel oderit, vnumquidque vt oportet, approbat; sed quia eo ingenio est, idque instituendæ vitæ consilium cepit. Equè enim hanc facilitatem erga notos atque ignotos, æquè erga eos, quorum consuetudine vtitur, atque eos quibuscum nulla consuetudine coniunctus est, adhibebit: sed ita, vt cuiq; conueniet. Non enim æquè conuenit, homines consuetudine & familiaritate coniunctos, atque alienos, vereri & obseruare: neque rursus offendere. Vniuersè igitur iam dictum est, eum cum hominibus ita, vt debet, versaturum & cõmunicaturum: sed tamen ad honestum & vtile suas actiones referens, hunc sibi scopum propositum habebit, ne quem offendant, aut vt delectet potius. In iis enim voluptatibus ac molestiis versari videtur, quæ ex sermonibus & ceteris, hominum capiuntur. Quando autem non nisi cum turpitudine aut etiam cum damno delectare potest, eam obscundationem improbat ac respuet, multoque malet offendere. Quod si quid erit, quod ei, qui faciat, dedecori sit, aut damno non paruo; aduersando autem, leui illum molestia afficiat; factum illud turpe aut damnosum non probabit, sed improbat potius, ac molestè feret. Aliter autem cum iis cõmunicabit & loquetur, qui dignitate aliqua præditi sunt; aliter cū infimis, & forte fortuna oblatis hominibus: aliter cum notioribus: aliter cū minus notis. similitèrque in aliis dissimilitudinibus suum cuique tribuet decorum. Ac delectationem quidem per se sequetur atque eliget: offensionem verò vitabit: iis autem quæ sunt euentura, si maiora sint, adhærescet, honesto inquam & vtili, denique magnæ in posterum voluptatis causa leuiter offendet. Talis igitur medius est, quamuis non nominatus. Eorum autem, qui delectant, is, qui nihil aliud sibi proponit quod assequi velit, quàm vt sit iucundus: blandus, & placendi studiosus appellatur. Qui verò id facit, vt aliquam ex eo vtilitatem capiat, quæ vel in pecunia, vel in iis rebus, quæ pecunia æstimantur, positæ sunt, assentator. At eum qui omnibus offenditur, morosum, & in contentionibus pugnacem diximus appellari. Pugnare autem idcirco inter se videntur extrema, quia mediocritati nomen inpositum non est.

Virtutem ἠμελιώα alteram; (quam Studium veritatis, Integritatem & Candorem appellare quis posset;) cum suis extremis, circa mendacium occupatis, declarat.

IN iisdem autem ferè arrogantia quoque mediocritas vertitur. hæc verò etiam nomine vacat. Non erit autem incommodum, taleis quoque habitus persequi. Nam & planius ea quæ ad mores pertinent, cognoscemus, singulis explicatis: & virtutes, mediocritates esse, magis erit nobis persuasum ac probatum, cum ita esse in omnibus perspexerimus. De iis igitur, qui in conuictu vitæque societate voluptatem & offensionem eorum quibuscum versantur, spectant, dictum est. Nunc de iis qui veritatem colunt, aut mentiuntur, idque verbis pariter ac factis, & simulatione, pauca dicenda sunt. Videtur igitur gloriosus seu arrogans res sibi gloriosas vindicare solere, quæ non insunt, quæque sunt iis quæ insunt, maiores. Dissimulator contra, vel ea quæ insunt negare, vel minora fingere, atque extenuare. Medius verò cum singulis in rebus sui iuris atque arbitrij sit, vita & oratione verax esse: qui ea, quæ habet, in se inesse confitetur, neque ea verbis auget, neque extenuat. Nihil autem obstat, quominus quis hæc singula & alicuius, & nullius rei causa faciat. Qualis verò quisque est, talis eius & actio & oratio est, talis denique & vita: nisi rei alicuius agat & loquatur gratiâ. Per se autem mendacium quidem malum & vituperabile est: verum autem, honestum & laudabile. Ita & verax cum sit medius, laudabilis est: at qui mentiuntur, ambo sunt illi quidem vituperandi, sed magis arrogans. De utroque autem dicamus, ac primum de veraci. Non enim de eo loquimur, qui in confessis & manifestis, neque de eo, qui in rebus, quæ ad iniusticiam iusticiamve pertinent, verus est; alius enim hæc sunt fortasse virtutis; sed de eo, qui quibus in rebus nihil refert, vtrum sit eiusmodi necne, tum in oratione, tum in vita, veritatem colit & sequitur, eo ipso quod tali animi habitu sit præditus. Talis autem qui est, vir bonus non immerito videri possit. Nam qui veritatem amat, veraque loquitur, quibus in rebus id facere nihil attinet: is multo magis in iis verè loquetur, in quibus magnopere referet. Mendacium enim vt turpe fugiet, ac vitabit, quod iam etiam per se suapteque natura fugiebat. At talis vir laudabilis est. Ad extenuandam autem rerum veritatē propensior est: cōcinnius enim hoc esse videtur; quoniam omne nimium, graue & odiosum est. Qui verò maiora sibi, quàm quæ insunt, tribuit, ac vèdicat, nullius rei causa; est quidē improbo similis; (non enim mendacium delectatur;)

Περὶ τῆ ἀλαζονείας, καὶ τῆ εἰρωνείας, ἔ μέσου τῆ ἀληθοῦτικῆς.

ΠΕΡΙ τὰ αὐτὰ δὲ σχεδὸν ἔστι καὶ ἡ τῆς ἀλαζονείας μεσότης. ἀνώνυμος δὲ καὶ αὐτῆ· ἡ χεῖρον δὲ καὶ τὰς τοιαύτας ἐπελθεῖν. μάλλον τε γὰρ αὐ εἰδείημεν τὰ πῶς ὁ ἦθος, καὶ ἕκαστον διελθόντες· καὶ μεσότη- (τὰς εἶ) τὰς ἀρετὰς πιστεύουσα μὲν δὲ, ὅτι πῶντων ἕτως ἔχον σίμωιδόντες· ἐν δὲ τῶ συζῶν, οἱ μὲν πρὸς ἡδονῶν καὶ λύπῃν ὁμιλοῦντες, εἰρῶνται· πῶς δὲ τῶ ἀληθοῦντων τε ἔ ψευδομένων εἰπωμένων, ὁμοίως ἐν λόγοις καὶ πράξεσι καὶ τῶ πρῶσποιήματι δοκεῖ * δὴ ὁ μὲν ἀλαζῶν, πρῶσποιητικὸς καὶ τῶ ἐπιδόξων εἶ), καὶ μὴ ὑπαρχόντων, καὶ μηδὲνων ἢ ὑπαρχεῖ· ὁ δὲ εἰρωνεὶ ἀπάλιν, ἀρετὰς τὰ ὑπαρχόντα, ἢ ἐλάττω ποιῶν· ὁ δὲ μέσος * αὐτῆκατος ἡς ὦν, ἀληθοῦτικὸς καὶ τῶ βίῳ καὶ τῶ λόγῳ, τὰ ὑπαρχόντα ὁμολογῶν εἶ) πῶς αὐτῶν, καὶ οὔτε μείζω, οὔτε ἐλάττω. ἔστι δὲ τούτων ἕκαστα, καὶ ἕνεκα τίνος ποιῶν καὶ μηδενός. ἕκαστος δὲ οἷος ἔστι, τοιαῦτα * λέγει καὶ πρῶσπει, καὶ οὔτω ζῆ, ἐὰν μὴ τίνος ἕνεκα πρῶσπει. καὶ αὐτῶ δὲ ὁ μὲν ψευδὸς, φαῦλον καὶ ψεκτόν· ὁ δὲ ἀληθὲς, καλὸν καὶ ἐπαινετόν. οὔτω δὲ καὶ ὁ μὲν ἀληθοῦτικὸς, μέσος ὦν, ἐπαινετός· οἱ δὲ ψευδοῦνται, ἀμφοτέροισι μὲν ψεκτοῖ· μάλλον δὲ ὁ ἀλαζῶν. πῶς ἕκαστέρου δὲ εἰπωμένων· πρῶτερον ἢ πῶς τῆ ἀληθοῦτικῆς· ἡ γὰρ πῶς τῆ ἐν τῆς ὁμολογίας ἀληθοῦντες λέγουμεν· οὐδ' ὅσα εἰς ἀδικίαν ἢ δικαιοσύνην σιωπεῖν εἶ· ἄλλης γὰρ αὐ εἶν τῶν ἀρετῆς· ἀλλ' * ὅς αὐ μηδενὸς τοιοῦτου ἀφῆ- ροντος, καὶ ἐν λόγῳ ἔ ἐν βίῳ ἀληθοῦς, τῶ πῶς ἔξιν τοιοῦτος εἶ). δοξείε δὲ αὐ ὁ τοιοῦτος ὅτι φηκῆς εἶ). ὁ γὰρ φιλαλήθης, καὶ ἐν οἷς μὴ ἀφῆρει, ἀληθοῦν, ἀληθοῦς καὶ ἐν οἷς ἀφῆρει, ἔτι μάλλον. ὡς γὰρ ἀφῆρον, ὁ ψευδὸς βλάβησεται, ὅγε καὶ αὐτὸ νηὺλαβῆτο· ὁ ἢ τοιοῦτος ἐπαινετός· ὅτι ὁ ἐλάττων δὲ μάλλον τῆ ἀληθοῦς ἀποκλίνει· ἐμμελέτερον γὰρ φαίνεται, ἢ ὁ ἐπαρθεῖς τὰς ὑπερβολὰς εἶ). ὁ δὲ μείζω τῶ ὑπερ- ρόντων πρῶσποιούμενος μηδενὸς ἕνεκα φαῦ- λα μὲν εἰσικεν· οὐ γὰρ αὐ ἔχαυρε ὡ ψευδῆ.

Magn l.i. c.33. Eudem.l. 3.c.7.

γρ. ἕνεκατος minus re- at.

γρ. πρῶσπει ε. λίζα.

γρ. ἐν οἷς δὲ ἀληθοῦς.

μαίταιος δὲ φαίνεται μάλλον ἢ κακός. εἰ γὰρ
 ἔνεκα τίνος, ὁ μὲν δόξης ἢ τιμῆς, οὐ λίαν
 ψυχτός, ὡς ἀλαζών· ὁ δὲ ἄργυρος, ἢ ὅσα
 εἰς ἄργυριον, ἀγαθμονέστερος· οὐκ ἐν τῇ δυ-
 νάμει δ' ἔστιν ὁ ἀλαζών, ἀλλ' ἐν τῇ περὶ
 ῥέσει. καὶ πῶς ἔξιν γὰρ, ἔτι παρ' ἑαυτοῦ εἰς
 ἀλαζών ἔστιν· ὡς παρ' ἐφύσεως. ὁ μὲν παρ'
 φύσει αὐτῷ χαίρων, ὁ γὰρ δόξης ὀρεγνόμενος ἢ
 κέρδοις. οἱ μὲν οὖν δόξης χάριν ἀλαζονό-
 μοι, τὰ τοιαῦτα περὶ ποιοῦνται, ἐφ' οἷς ἔ-
 παμνος ἢ ὑδαμνοσιμός· οἱ δὲ κέρδοις, * ὧν
 ἀπόλαυσις ἔστι τοῖς πέλας· καὶ ἀδιαλαγεῖν
 ἔστι μὴ ὄντα, οἷα ἔστιν ἢ μανθίνουσι. ἀφ'
 τούτου οἱ πλείστοι περὶ ποιοῦνται τὰ τοιαῦτα,
 καὶ ἀλαζονόονται. ἔστι γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ εἰ-
 ρηνόματα. οἱ δ' εἰρωνες ὅτι ὁ ἕλαστον λέγου-
 ντες, ἡμετέροι μὲν τὰ ἡδὴ φαίνονται. οὐ γὰρ
 κέρδοις ἔνεκα δοκοῦσι λέγειν, ἀλλὰ φέρου-
 ντες ὁ * ὀγκηρόν. μάλιστα δὲ καὶ ἔτοι τὰ ἐν-
 δοξα ἀπερνοῦνται· οἷα καὶ Σωκράτης ἐποίησεν.
 οἱ δὲ καὶ τὰ μικρὰ καὶ φανερά περὶ ποιοῦμε-
 νοι, βαυκατομῶντες λέγουσιν, καὶ ὑπερβαρῶ-
 νητοῖ εἶσι. καὶ εἰς αὐτὴν ἀλαζονεία φαίνεται, οἷα
 ἢ τῶν Λακωνῶν ἐσθής. καὶ ἢ γὰρ ὑπερβολὴ
 καὶ ἢ λίαν ἑλληψίς, ἀλαζονικόν. οἱ δὲ με-
 τείως χρωόμενοι τῇ εἰρωνείᾳ, ἔτι παρ' ἑαυ-
 τῶν ἐμποδῶν καὶ φανερά εἰρωνόμοι,
 χαριέντες φαίνονται. ἀπὸ τῆς αὐτῆς δ' ὁ ἀ-
 λαζών φαίνεται παρ' ἀληθείᾳ. χαίρων
 γὰρ.

γρ. ὡς εἶπ.

γρ. ὀγκηρόν.

ΚΕΦΑΛ. 18'

Περὶ τῆς βωμολόχου, καὶ τῆς ἀγρίας ἢ δυσπρα-
 πέλου, ἔτι μέσου τῆς ὑπερβαρῆς,
 ἢ ὀπιδοξίου.

Magn. I. I.
 c. 31.
 Eudem. I.
 3. c. 7.

γρ. ὡς εἶπ.

ΟΥΣΗΣ δὲ καὶ ἀναπαύσεως ἐν τῷ
 βίῳ, καὶ ἐν αὐτῇ διαγωγῇ μὲν παι-
 διας, δοκεῖ καὶ ἐν αὐτῇ εἶναι ὁμιλία τις ἐμμε-
 λής, καὶ οἷα δεῖ λέγειν, καὶ ὡς ὁμοίως δὲ καὶ ἀ-
 χούειν. ἀφ' οὗ γὰρ καὶ τῷ * ἐν τοιαῖσι λέγειν,
 ἢ τοιαῦτων ἀκούειν. δηλοῦν δ' ὡς ἔτι παρ'
 τῆς ἑαυτοῦ ὑπερβολῆς τε καὶ ἑλληψίς τῆς μέσου.

A verumtamen levis hominis potius ac nugato-
 ris, quam mali similitudinem gerere videtur.
 Quod si alicuius rei gratia faciat, is, qui gloriae
 vel honoris causa facit, non est valde vitupe-
 randus, ut arrogans: at qui pecuniae, aut alia-
 rum rerum, quae pecuniae loco sunt, multo
 turpior est. Non autem vi ac potestate, sed con-
 silio & instituta ratione vitae, intelligitur arro-
 gans. Ex habitu enim, & eo quod talis est, arro-
 gas est, quemadmodum etiam medax. Alius enim
 mendacio ipso delectatur: alius vero gloriae
 quaestusve causa sibi plus quam par est, sumit
 atque arrogat. Atque ij quidem, qui cupiditate
 gloriae incensi sibi plus aequo tribuunt; ea sibi
 vendicant, propter quae homines vel laudari,
 vel beati praedicari solent. Qui autem quaestus
 causa id faciunt, ea sibi sumunt, quae aliis
 fructum ac voluptatem afferunt, & in quibus
 tenebras aliis licet offundere, ne videre pos-
 sint, cum non esse talem, qualem se esse profi-
 teatur: verbi gratia, medicum, aut vatem, aut
 sophistam. Atque ob hanc causam complu-
 res talia in se inesse simulant, taliaque sibi ar-
 rogant. In eis enim ea reperiuntur, quae a no-
 bis dicta sunt. Dissimulatores autem, qui sua
 omnia verbis eleuant, moribus videntur illi
 quidem esse politioribus. Non enim lucri
 causa ita loqui videntur, sed quod elationem
 animi iactationemque fugiant. Maximè au-
 tem etiam hi gloriosa omnia de se negant:
 quod faciebat & Socrates. Qui vero res par-
 uas, & in promptu positas dissimulant, versuti
 seu delicati veteratores appellantur: sunt-
 que hi abiecti & contempti homines. Atque
 adeo interdum hoc vitium arrogantiae simili-
 tudinem gerit, qualis est Lacedaemoniorum
 vestitus. Nam sibi & nimium assumere, & pa-
 rum admodum tribuere, de seque omnia de-
 trahere, arrogantis est. Qui vero intra modum
 dissimulatione utuntur, eaque dissimulant,
 quae non admodum nota, neque in promptu
 sunt posita, ij politi homines videntur. Arro-
 gans autem potius quam dissimulator, vera-
 ci videtur opponi: Deterior enim est.

B

C

D

CAPVT XIV.

E Ludicra conversationis virtutem, Urbanitatem
 scilicet, quae inter ὁμιλιαὶ tertia & postrema
 est, cum suis extremis narrat.

Sed cum sit in vita suus etiam quieti lo-
 cus, atque in hac temporis aliquid cum
 ludo & ioco ponere liceat: hic quoque vide-
 tur conversatio quaedam apta & concinna
 consistere: ut, cum talia dicantur, qualia, &
 quemadmodum dici debent, tum etiam au-
 diantur. Intererit autem etiam inter qualis
 quis loquatur, qualeisve loquentis audiat.
 Iam vero perspicuum est, in his & nimium esse
 & parum: quorum utrumque abest a medio.
 Atque

Atque ii quidem, qui risu mouendo ultra modum prodeunt, scurræ videntur esse, & ridiculi, contemptique homines, qui ridiculorum singulari cupiditate ac desiderio affecti sunt, magisque sibi hunc scopum propositum habent, vt risum moueant, quàm vt honesta ac decora loquantur, nec eius, in quem falsè dicunt, animum offendant. Qui autem nec ipsi quicquam ridiculè, falsèque dicere queunt, & iis, qui dicunt, infensi sunt, agrestes & insulsi homines habendi sunt. At qui concinnè & lapidè salibus & iocis vtuntur, *ὀτρύπλοι*, faceti aut vrbani nominantur, quasi *ὀτρύπτοι* flexibili ac versatili ingenio præditi. Ingenii enim & morum tales motus videntur esse. Quemadmodum autem corpora ex motibus iudicantur, ita & mores. Iam verò cum sales & ridicula increbruerint, compluresque iocis & falsè dictis magis quàm par sit, delectentur: fit vt scurræ, faceti appellantur, tanquam humanitate politi homines. Sed ex iis quæ diximus, multum inter eos interesse, perspicuum est. Medio autem habitui etiam ea quæ dexteritas appellatur, accommodata est. Dexteræ porrò hominis est, ea & dicere, & audire, quæ viro bono ac libero conueniunt. Sunt enim quædam, quæ talem virum ioco deceat & dicere, & audire. Magnum quoque inter ingenuo dignum & seruillem iocum, interuallum interiectum est: magnum inter eruditi iocum, & ineruditi. Quod quidem ex veteribus & nouis comædiis cuius intelligere licet. Illis enim ridicula res erat verborum obscenitas: his sententia potius verbis recta. Inter hæc autem ad speciem honestam ac decoram multum interest. Virum igitur is, qui bene in alterum dicta falsa dicit, ex eo definiendus est, quòd ea dicat, quæ liberum decent? an quòd eum, qui audit, non offendat, aut etiam deleat? An verò hoc quoque incertum, nec definitum est? alia enim aliis odiosa sunt, & iucunda. Talia autem etiam audiet. Nam quæ quisque æquo animo audit, hæc facere quoque videtur. Nō igitur quiduis faciet. Salsè dictum enim, quoddam maledicti genus est. At latores legum quædam maledicti loco obiicere vetant. Sed oportebat eosdem fortasse vetare quoque ne quiduis in alterum falsè dicere liceret. Homo igitur politus & ingenuus sic erit affectus, perinde ac si ipse sibi lex sit. Ac medius quidem talis est, siue dexter, siue facetus, siue vrbani appellandus sit. Scurra autem ridiculo moderari non potest, cum nec sibi, nec aliis parcat, dummodo risum moueat: cum talia deniq; dicat, quæ humanitate politus homo nunquã dixerit: nonnulla autem etiam eius aures respuerint. Agrestis autem ille & rusticus atque insulsus ad taleis congressiones prorsus ineptus & inutilis est. Nā cum ipse nihil ad ea operæ cōferat, tū omnibus offenditur. Videntur autē ad hominum vitam requies & iocus esse necessaria.

Tom. III.

A οἱ μὲν οὖν τὰ γέλωτα ὑποβάλλοντες, βωμολόχοι δοκοῦσιν εἶναι καὶ φορτικοί, γλιχόμενοι πρῶτως τῷ γέλωτι, καὶ μάλλον σοχαζόμενοι τῷ γέλωτι ποιῆσαι, ἢ τοῦ λέγειν διγρήματα, καὶ μὴ λυπεῖν τὸν σκώπόμενον· οἱ δὲ μήτ' αὐτοὶ δὴ εἰπόντες μητὲν γέλωτον, τοῖς τε λέγουσι δυσχεραίνοντες, ἀγριοὶ καὶ σκληροὶ δοκοῦσιν εἶναι· οἱ δὲ ἐμμελῶς παίζοντες, διτράπελοι παροσαγρβύοντα, οἷον βύβροποι. τῷ γὰρ ἦτορ αἰτιαῖοι δοκοῦσι κινήσειν εἶναι. ὡς τῶν δὲ τῶν σώματα ἐκ τῶν κινήσεων κρίνεσθαι, οὕτω καὶ τὰ ἦθη. ὅτι πολλοὶ γὰρ τῷ γέλωτι, τῶν πλείων χαρῶν τῆ παύσει, καὶ τὰ σκώπῃν μάλλον ἢ δεῖ, καὶ οἱ βωμολόχοι διτράπελοι παροσαγρβύοντα, ὡς χερσέντες. ὅτι δὲ ἀφφέροι, ἐοῦ μίχρον, ἐκ τῶν εἰρημῶν δήλον. τῆ μίση δὲ ἔξει οἰκείον καὶ ἢ ὅτι δεξιότης ὅτι τῷ δὲ ὅτι δεξιότης ὅτι ριαῖοι λέγειν ἐκούειν, οἷα τὰ ὅτι πεικῆται καὶ ἐλευθέρω ἀρμότῃ. εἶσι γὰρ ἵνα παρῆποντα τὰ τοιοῦτα λέγειν ὡς παιδιᾶς μέρεσι, καὶ ἀκούειν· καὶ ἢ τῷ ἐλευθέρου παύσει ἀφφέροι τῆς τῷ ἀνδραποδάδου, καὶ αὐτῷ τῷ πεπαυμένου καὶ ἀπαυμένου. ἴδου δὲ αὐτοὺς καὶ ἐκ τῶν κωμῶν τῶν παλαιῶν καὶ καινῶν. τῶν μὲν γὰρ ἡ γέλωτον, ἢ ἀγρολογία· τοῖς δὲ μάλλον, ἢ ὑπόνοια. ἀφφέροι δὲ οὐ μίχρον ταῦτα παρῆς διγρημοσιώω. πότερον οὖν τῶν ὅτι σκώπῃντα ὁρεῖον τὰ λέγειν ἢ παρῆπει ἐλευθέρω, ἢ τὰ μὴ λυπεῖν τὸν ἀκούοντα, ἢ καὶ τέρπειν; ἢ καὶ τότε ριούτον, ἀόριστον. ἀλλο γὰρ ἀλλο μίσητον τε καὶ ἴδου. τοιαῦτα δὲ καὶ * ἀκούσειν. ἢ γὰρ ὑπομῆται ἀκούων, ταῦτα καὶ ποιεῖν δοκεῖ. οὐ δὴ πρῶτον * ποιήσει. ὅ γὰρ σκώμμα, λειδύρημα ἢ ὅτιν· οἱ δὲ νομῆται, ἢ ἕνια λειδύρηται κωλύουσιν. εἶδει δὲ ἴσως καὶ σκώπῃν. ὁ δὲ χερσέντες καὶ ἐλευθέρως, οὕτως ἔξει, οἷον νόμος ὡν ἑαυτῶν τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ μέσος ὅτιν, εἶτ' ὅτι δεξιότης, εἶτ' διτράπελος λέγεσθαι. ὁ δὲ βωμολόχος, ἢ τῶν ὅτι γέλωτι, ἐοῦτε ἑαυτῶν, ἢ τε τ' ἄλλων ἀπεχόμενος, εἰ γέλωτα ποιῆσει. ὅτι αὐτὰ λέγων, ὡν ἔθεν αὐτὸ χερσέντες εἶποι. ἕνια δὲ οὐδ' αὐτὸ ἀκούσῃ ὁ δὲ ἀγριος, εἰς τῶν τοιαύτων ὁμιλίας ἀγριος. ὅτι δὲ γὰρ συμβαλλόμενος, πᾶσι δυσχεραίνῃ. δοκεῖ δὲ ἐπὶ αἰάπασι ἐπὶ τῶν παύσει ἐκ τῶν βίω εἶναι ἀναγχαῖον.

γρ. ἀκού-
σταμ ἴδου.
γρ. λέξει
αἰ. ποιήσει
ἢ λῆσει.

G

τρεις αυ αυ ειρημυαι εν τω βίω μεσότητες. Είσι δὲ πάσαι παρὲς λόγων ἕνεκα καὶ παρὰ ζεων κρινωίας. Ἀφ' ἑρσι δ', ὅτι ἢ μὴ παρὲς ἀλήθειαν ἔστιν, αἱ δὲ παρὲς τὸ ἴδν. τῶν δὲ παρὲς πλὴν ἰδνίου, ἢ μὴ ἐν ταῖς παρὰ διαίαις, ἢ δὲ ἐν ταῖς χεῖ τὸν ἄλλον βίον ὀμιλίας.

Κ Ε Φ Α Λ . Ι Ε ' .

Γερὶ αἰδοῦς ὅτι πάθει μᾶλλον ἔοικεν ἢ ἔξει.

magnor. lib. 4. Eudem. lib. 3.c.7.

Περὶ δὲ αἰδοῦς, ὡς ἕνος ἀρετῆς, οὐ παρὰ σῆκει λέγειν. πάθει γὰρ μᾶλλον ἔοικεν, ἢ ἔξει. οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλο φόβος ἢ ἀδουξίας. ἀποτελεῖται δὲ ἐκ παρὰ δεινὰ φόβου παρὰ πλῆσιον. ἐρυθραῖνοι γὰρ οἱ ἀρχυμόμοι. οἱ δὲ τὸν θάνατον φοβούμενοι, ἀρχυμοί. σωματικὰ δὲ φαίνεται πως εἶ ἀμφοτέρω. ὅτι δὲ καὶ πάθος μᾶλλον ἢ ἔξεως εἶ. οὐ πάση δὲ ἡλικίᾳ τὸ πάθος ἀρμόζει, ἀλλὰ τῆνέα. οἰόμεθα γὰρ δεῖν τοῖς τηλικούτοις, ἀδουξίας εἶ, ἀφ' ἧς τὸ πάθει ζῶντας, πολλὰ ἀμύπτειν, ὑπὸ τῆς αἰδοῦς δὲ * κωλύεσθαι. ἐπαυνοῦμεν, τῶν μὴ νέων τοῖς ἀδουξίας. παρὰ σῆκεν δὲ ὁδοῖς αὐτὸν ἐπαυνοῦμεν, ὅτι ἀρχυμολός. οὐ γὰρ οἰόμεθα δεῖν αὐτὸν παρὰ σῆκεν ἐφ' οἷς ἔστιν ἀρχυμῆ. ὁδοῖς γὰρ ἔπεικοῖς ἔστιν ἡ ἀρχυμῆ, εἴπερ γὰρ ἔστι ἐπὶ τοῖς φάλοισι. οὐ δὲ γὰρ παρὰ σῆκεν τὰ τοιαῦτα. εἰ δὲ ἔστι τὰ μὴ κατ' ἀλήθειαν ἀρχυμῆ, τὰ δὲ χεῖ δόξαι, οὐδὲν ἀφ' ἑρσι. ὁδοῖς γὰρ παρὰ σῆκεν ὡστ' ὅτι ἀρχυμῆ. φάλου δὲ ἐκ τῶ εἶ τοιοῦτον, ὅτι παρὰ σῆκεν ἡ τῶ ἀρχυμῆ. τὸ δὲ οὕτως ἔχειν, ὡστ' εἰ παρὰ σῆκεν πῆ τῶ τοιοῦτων, ἀρχυμῆσθαι, ἐκ ἀφ' ἧς τῶ οἰόμεθα ἐπεικῆ εἶ, ἀποπον. ὅτι τῶ ἐκοιστοῖς γὰρ ἢ αἰδοῦς. ἐκὼν δὲ ὁ ἐπεικῆς ὁδοῖς ποτε παρὰ σῆκεν τὰ φάλα. εἴη δὲ ἢ ἢ αἰδοῦς ὅτι ὑποθέσεως ἐπεικῆς. εἰ γὰρ παρὰ σῆκεν, ἀρχυμῆσθαι. ὅτι ἔστι δὲ τῶ παρὲς τῶ ἀρχυμῆ. εἰ δὲ ἡ ἀναρχυμῆ φάλον, καὶ τὸ μὴ αἰδεῖσθαι τὰ ἀρχυμῆ παρὰ σῆκεν, οὐδὲν μᾶλλον * τὸ τοιαῦτα παρὰ σῆκεντα ἀρχυμῆσθαι, ἐπεικῆς. ὅτι ἔστι δὲ οὐδὲ ἢ ἔγκρατεια ἀρετῆ, ἀλλὰ πῆς μικτῆ. δεῖ γὰρ ἴσεται δὲ παρὲς αὐτῆς ἐν τοῖς ὑπερον. ἡ δὲ παρὲς διχμοσιῶς εἴπωμεν.

γρ. κειρο- λυδαι.

γρ. πῆ ταῦ πῆ.

A Tres igitur sunt illæ, quas diximus, in vita mediocritates: quæ omnes in quorundam sermonum & actionum communitate versantur. Sed eo differunt, quod una in veritate, reliquæ duæ in iucunditate sitæ sunt. Atque harum ipsarum, quæ ad iucunditatem pertinent, altera in iocis, altera in congressionibus, reliquæque vitæ communitatibus, vertitur.

CAPVT XV.

De affectionibus iis quæ Habituum ethicorum speciem habent, cum habitus non sint, agit.

B

DE verecundia autem, quasi virtus sit aliqua, non attinet dicere. Perturbationi enim, quàm habitui similior est. Definitor itaque infamiae metus quidam. Existit autem similiter, atque metus, qui in rebus formidolosis versatur. Erubescunt enim ii qui pudore afficiuntur: pallefcunt autem, qui mortem extimescunt. Apparet igitur, utrumque quodammodo ad corpus pertinere. Quod quidem perturbationis potiùs quàm habitus proprium videtur esse. Non omni porro ætati, sed adolescentiæ, hæc perturbatio convenit. Nam qui hac ætate sunt, pudentes & verecundos esse putamus oportere: quia cum eorum vita assiduis perturbationibus agitur, multa peccent, à quibus pudore reuocantur. Iuvenes itaque laudamus eos, qui sunt pudentes: senem verò quòd facile pudore afficiatur, nemo laudauerit. Nihil enim eum arbitramur agere oportere eorum propter quæ pudor existere solet. Nam nec viri boni est pudor, si quidem ex rebus malis nascitur. Res enim huiusmodi ne agenda quidem sunt. Nihil verò refert, utrum alia sint re turpia, alia opinione. Neutra enim sunt agenda. Ergo pudore affici non oportet. Præterea verò improbi hominis est, talem esse, ut turpe aliquid agat. Ita autem animatum esse aliquem, ut si quid tale admiserit, pudore afficiatur, atque ob hanc causam se virum bonum esse putare, absurdum est. Eorum enim, quæ sponte nostra agimus, nos pudet. At vir bonus numquam quicquam mali sponte sua admittet. Sed tamen ex conditione pudor potest bonum videri. Nam si quid turpe admittat, pudore afficiatur. Sed hoc non inest in virtutibus. Neque verò si impudente esse nulloque pudore à turpibus actionibus reuocari malum est; idcirco turpia agentem pudore affici, bonum erit. Iam verò ne continentia quidem virtus est, sed quiddam virtutis habet admixtum: de qua postè dicemus. Nunc autem de iustitia disseramus.

ARISTOTELIS ETHICORVM
NICOMACHEORVM

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΗΘΙΚΩΝ
Νικομαχείων Β Ε.

LIBER V.

ΚΕΦΑΛ. α'.

CAPVT I.

Rudem Iustitia & Iniustitia tractationem, eamque generalem, aggreditur.

Διχαιοσύνης & ἀδικίας ὑπογραφή. καὶ οὐ
οὐ τὸν αὐτὸν ἔχει ἔργον ὅτι τε ὅτι-
σημῶν & δυνάμεων, & ὅτι τῶν
ἕξεων.

DE iustitia autem & iniustitia hoc videndum est, quibus in actionibus versentur, & quanam mediocritas sit iustitia: quarum denique rerum medium sit ius. Quibus in rebus exquirendis & explicandis, eadem atque in superioribus via rationeque utamur. Videmus igitur, cum animi habitum, quo ad res iustas gerendas homines efficiuntur idonei, quoque res iustas & agunt, & volunt, ab omnibus iustitiam intelligi atque appellari solere: eodemque modo iniustitiam habitum esse, quo & iniuriam faciunt, & res iniustas volunt. Itaque hæc primùm nobis quoque veluti quadam imagine adumbrata, posita sint & concessa. Neque enim ita se res habet in scientiis & facultatibus, seu potestatibus, ut in habitibus. Facultas enim seu potestas, & scientia, eadem contrariorum videtur esse: habitus autem contrariorum non idem est. verbi gratia, à bona valetudine non aguntur contraria, sed ea quæ sunt bonæ valetudinis propria dumtaxat. Dicimus enim, aliquem valenter ambulare, cum ita ambulat, ut is qui bene valet. Sæpenumero igitur ex contrario habitu habitus intelligitur contrarius: sæpe ex rebus habitui subiectis. Nam si bona corporis habitudo & firma constitutio nota sit, nota erit etiam mala: & cognitis iis quæ firmam corporis constitutionem efficiunt, firma quoque corporis constitutio erit cognita: & rursus ex hac ipsa, ea quæ bonam corporis habitudinem efficiunt. Si enim bona corporis habitudo, soliditas carnis est: necesse est malam corporis habitudinem, carnis raritatem esse: & quod vim habet efficientem firmæ corporis constitutionis, id ad carnis soliditatem gignendam necessariò valebit. Plerumque autem sequitur, ut si altera pluribus modis dicantur, alterorum quoque multi sint significandi modi. verbi gratia, si multæ sint iusti significationes, erunt & iniusti multæ.

EPI δὲ διχαιοσύνης & ἀδικίας σκεπτόμενον, ὡς ποίας τε τυγχάνουσιν οὐσῶν ὑπογραφῆς, καὶ ποίας μεσότητος ὅτιν ἡ διχαιοσύνη & τὸ δίκαιον, ἕνων μέσον. ἡ δὲ σκέψις ἡμῖν ἔστω κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον τοῖς θεωρητικοῖς. ὁρῶμεν δὴ πόθεν τὴν αὐτὴν ἔξιν βουλομένων λέγειν διχαιοσύνην, ἀφ' ἧς παρακλικοί τῶν δικαίων εἰσι, καὶ ἀφ' ἧς διχαιοπραγοῦσι, & βούλομαι τὰ δίκαια. τὸν αὐτὸν δὲ ἔργον & ὡς ἀδικίας, ἀφ' ἧς ἀδικοῦσι, & βούλομαι τὰ ἀδίκαια. δὴ & ἡμῖν ὡς ὅτιν ὡς ἐν τύπῳ, ὑποκείσθω ταῦτα. ὅθεν γὰρ τὸν αὐτὸν ἔχει ἔργον ὅτι τε τῶν ὅτισημῶν & δυνάμεων, & ὅτι τῶν ἕξεων. δύναμις μὲν γὰρ & ὅτισημη, δοκεῖ τῶν ἐναντίων ἢ αὐτῆ εἶ. ἕξις δ' ἢ ἐναντία τῶν ἐναντίων οὐ. οἷον, ἀπὸ τῆς ὑγείας οὐ παρακλῆται τὰ ἐναντία, ἀλλὰ τὰ ὑγεινὰ μόνον. λέγομεν γὰρ ὑγείας βαδίζειν, ὅταν βαδίζῃ ὡς αὐτὸ ὑγαινῶν. πολλάκις μὲν οὖν κωλύεται ἢ ἐναντία ἕξις ἀπὸ τῆς ἐναντίας: πολλάκις δὲ αἱ ἕξεις, ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων. εἰς τε γὰρ ἢ διεξία ἢ φθμερὰ, καὶ ἢ καχεξία φανερὰ γίνεσθαι. καὶ ἐκ τῶν διεκλιῶν ἢ διεξία, καὶ ἐκ ταύτης τὰ διεκτικὰ. εἰ γὰρ ὅτιν ἢ διεξία πυκνότης ἄρχος, αἰάγνη καὶ τὴν καχεξίας εἶ) μαρότητα ἄρχος. & τὸ διεκτικόν, τὸ ποικτικόν πυκνότης ἐν ἄρχι. ἀκολουθεῖ δ' ὡς ὅτιν πολὺ, ἐὰν θάτερον πλεοναχῶς λέγησθαι, καὶ θάτερον πλεοναχῶς λέγεσθαι. οἷον, εἰ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ ἀδίκον.

magnor. lib. 1. cap. 34. Eudem. lib. 4.

ΚΕΦΑΛ. Β΄.

CAPVT. II.

Οτι πλεοναχως λεγονται, ητε δικαιοσυνη και η αδικια.

Rudem Iustitia tractationem, eamque specialem subiungit: & duas Iustitia species ex ipsius nominis significatione elicit.

ΕΟικε δε πλεοναχως λεγεσθαι η δικαιοσυνη, & η αδικια. Αλλα δε το συνεργως ει) πτω ονμωνυμια αυτην, λεγεται και ουχ ωσπερ οπι τω πορρω δηλη μαλλον. λι γαρ δε φορα πολλη, η κατα πτω ιδεω ο) οπι καλειται κλεισ ομφουμφο, η τε απο τον αυχια τω ζων, και η ται θυρασ κλεισιν. Ειληφθα δη, ο αδικος προαχως λεγεται. δοκει δε ο, τε τω φανομοσ, αδικωσ ει), και ο πλεονεκτωσ, και ο αισωσ. ωσπε δηλον, οτι & ο δικωμοσ εστω ο, τε νομιμωσ, & ο ισωσ. το μω δικωον αρα, & νομιμωσ, και το γρ. επι ε) ισωσ. & ο αδικωσ τω φανομοσ, & αισωσ. * επει δε και πλεονεκτωσ ο αδικωσ, τω ται αραγα εστω, ε) πορτω. αλλα τω οσα δυτυχια, & ατυχια, α) εστω μω απλωσ αιει, & αραγα. τω δε εστω αιει. οι δε δυδωσποι τω ται δυχοσ και δωκωσ. δει δε ου. αλλ δυχοστω μω πα απλωσ αραγα, & αωτωσ αραγα ει). αιρειστω δε ται αωτωσ αραγα. ο δε αδικωσ εστω αιει το πλεον αιρειστω. αλλα & το ελαπωσ, οπι τω απλωσ κακωσ. αλλ ομω δοκωσ & τω μωον κακωσ αραγον πωσ ει), τω δε αραγον εστω η πλεονεξια. Αρα τωτο δοκει πλεονεκτωσ ει). εστω δε αισωσ. τω τω γρ τω εειχει * & κοινοσ. & τω φανομοσ. τω τω γρ η τω φανομια, η τω η αισωστωσ, τω εειχει παστω αδικιασ, και κοιρον εστω παστωσ αδικιασ.

γρ. επι ε) πλωσ.

γρ. & κοινοσ. τω γρ αισωσ. ε) και η πλωσ ε) τω ελαπωσ.

MUltis autem modis iustitia & iniustitia dici videntur. Sed quia valde est propinqua earum nominis eomunitas, & similitudo, idcirco obscurior est, neque ita, ut in iis quae longè inter se distant, apparet. Magna enim differentia est ea quae ex specie est, exempli gratia, clavis apud Graecos vno & communi nomine appellatur, & ea pars quae ceruicibus animalium subest, & ea qua ostia claudunt. Hoc igitur sumptum sit, quot modis homo iniustus dicatur. Et verò videtur iniustus esse & is, qui contra legem committit, & is, qui sibi plus vendicat, quam par sit, quique inaequalis est. Ex quo perspicuum est, iustum quoque futurum & eum, qui legibus pareat, & eum qui aequus seu aequalis sit. Ius igitur erit tum id quod legibus fancitur, quod legitimum appellatur, tum id quod aequum est: & contra iniuria, tum id quod in lege committitur, tum id quod iniquum est. Quoniam autem iniustus etiam plus bonorum quam par sit, sibi deposcit ac vendicat, in bonis erit occupatus, non omnibus, sed in iis duntaxat, in quibus secunda & aduersa fortuna locum habet: quae sunt bona simpliciter & absolute quidem illa semper, sed huic vel illi non semper. Homines autem haec votis omnibus experuntque ac persequuntur: quod facere non oportet, sed optare sanè, ut quae simpliciter bona sunt, ea nobis quoque bona sint: eligere autem ac sumere, quae nobis sunt bona. Sed iniustus non semper id quod plus est, eligit, verum etià quod minus est, in iis quae absolute mala sunt. Sed quia videtur etiam minus malum quodammodo bonum esse; cupiditas autem eius, quod plus est, boni cupiditas est: idcirco videtur ille esse eius quod plus est, appetens & cupidus. Porro iniustus etiam contra legem peccat. Nam hoc ipsum quod peccatum in legem dicimus, omnem iniustitiam continet, omnisque iniustitiae commune est.

CAPVT III.

Ex speciebus Iustitiae priorem, quae Legitima & Vniuersalis dicitur, describit.

ΚΕΦΑΛ. Γ΄.

Περί τω φανομοσ, & τωσ δικαιοσυνησ, η τελεια εστω ερετη.

ΕΠει δε ο τω φανομοσ, αδικωσ εωσ. ο δε νομιμωσ, δικωμοσ, δηλον οτι πορτω ται νομιμα εστω πωσ δικωσ. ται τε γρ ωεισμενα απο τωσ νομοθετικωσ, νομιμα εστω. & εκαστω τωτων δικωον ει) φανωσ. οι τω νομοσ αραγοσ. οι τω απωτων, σοχαζωσ μωοι, η ε) χρινη συμφορνωσ πασιν, η τωσ αεισωσ, η τωσ κυρωσ, η κατ' αρετ, η κατ' αλλον τωνα ε) πωσ τωσ τωσ.

QVonià autem eum qui contra leges committit, iniustum esse diximus: qui verò leges seruat, iustum: perspicuum est, ea omnia quae legitima sunt, quodammodo esse iusta. Nam cum ea quae à scientia legum ferendarum descripta & definita sunt, legitima sunt, tum vnumquodque horum ius esse dicimus. Leges autem omnibus de rebus ita loquuntur, ut vel communem omnium utilitatem spectent, vel optimorum, vel eorum penes quos summa rerum est potestas: & vel secundum virtutem, vel secundum quem alium modum talem,

Quocirca vno modo iura appellamus ea quæ vitam beatam, eiusque parteis, ciuili societate conciliare & conseruare possunt. Ac lex quidem & viri fortis muneribus fungi iubet, vt locum atque ordinem in acie tenere, neque fugere neque arma abiicere: & temperantis, vt non adulterari, neque cuiquam stuprum inferre: & lenis ac mansueti, vt neminem verberare, neque cuiquam maledicere. Itemque in cæteris virtutibus ac vitiis, partim iubendo partim vetando, rectè quidem ea lex, quæ rectè ac salutariter: perperam autem, quæ negligenter & inconsideratè lata est. Hæc igitur iustitia, virtus est illa quidem perfecta, non tamen simpliciter, neque absolutè, sed si ad alterum referatur. Atque ob hanc causam sæpe omnium præstantissima virtutum videtur esse iustitia: neque vesper neque lucifer tanta homines admiratione afficere. Tum solemus hoc vi prouerbio.

Iustitia vna alias virtutes continet omneis.

Ac perfectissima virtus est, quia perfectæ virtutis vsus est. Ideo autem perfecta est, quia qui ea præditus est, etiam cum aliis & erga alios, non secum solum, virtutem colere potest. Plerique enim in suis quidem rebus vti virtute possunt, in iis autem quas cum altero contraxerunt, non possunt. Quocirca præclarè Biantis illud videtur esse dictum: Magistratus virum declarabit. Nam qui magistratum gerit, is iam cum altero rationem habet, & in communione vitæ versatur. Atque ob hanc eandem causam sola ex omnibus virtutibus iustitia alienum videtur esse bonum, quia ad alterum referatur ac pertinet. Aliorum enim vtilitati consulit, nempe aut principis, aut reipubl. Deterrimus igitur ille quidem habendus est, qui improbitate in se vititur, & in amicos: optimus autem, non qui secum & sibi, sed qui cum aliis, & erga alios virtutem colit. Hoc enim difficile atque operosum est. Ergo hæc iustitia non virtutis pars est, sed virtus vniuersa: neque ei contraria iniustitia pars vitii est, sed vitium integrum atque vniuersum. Quid intersit autem inter virtutem, & hanc iusticiam, ex iis quæ diximus, perspicuum est. Est enim eadem illa quidem, sed eius essentia non est eadem: verum quæ cum altero rationem habet, iustitia est: quæ talis quidam habitus est, absolutè virtus est.

Tom. III.

A ὥστε, ἕνα μὲν ἔσπον δίχσια λέγομεν, τὰ ποιητικὰ, καὶ φυλακτικὰ τῆς βιδαμονίας, καὶ τῶν μερίων αὐτῆς, τῇ πολιτικῇ κοινω- νία. πρῶσταται δὲ ὁ νόμος, καὶ τὰ τοῦ αἰδρείου ἔργα ποιεῖν. οἷ, μὴ λείπειν τῶν ἑξίν, μηδὲ φύγειν, μηδὲ ῥίπτειν τὰ ὄπλα· καὶ τὰ τῆ σάφρονος, οἷ μὴ μισχβύειν, μηδὲ ὑβείζειν· καὶ τὰ τῆ παύου, οἷ, μὴ τυπτεῖν, μηδὲ κακηγορεῖν· ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὰ ἄλλας ἄρετας καὶ με-
 B ρησίας, τὰ μὲν κελύων, τὰ δὲ ἀπα- γρηύων· ὀρθῶς μὲν, ὁ κείμενος ὀρθῶς· χεῖρον δὲ, ὁ ἀπαγεληθεμένος· αὐτὴ μὲν οἷ μὲν δὲ δικαιοσύνη, ἀρετὴ μὲν ἔστι τε- λεία, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον· καὶ ἀφ' οὗτο πολλὰ κίς κερπίτη τῆ ἀρετῆ ἔῃ δοκεῖ μὲν δικαιοσύνη· ἔ οἷ ἔσπερος, οἷ ἔῃος, οἷτω * θαυμα-
 C ζός. ἔ παρρημαζόμενοι φαμεν, ἔνδε δικαιοσύνη συλλήδω πᾶσ' ἀρε-
 τῆ σι,

καὶ τελεία μάλιστα ἀρετὴ, ὅτι τῆς τελείας ἀρετῆς χεῖρος ἔστι. τελεία δὲ ἔστιν, ὅτι ὁ ἔχων αὐτῶν, ἔ πρὸς ἕτερον δύναται τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, ἀλλ' οὐ μόνον καθ' αὐ- τόν· πολλοὶ γὰρ, ἐν μὲν τοῖς οἰκείοις, τῇ ἀρετῇ δύναται χρῆσθαι· ἐν δὲ τοῖς πρὸς ἕτερον, ἀδυνατοῖσι. καὶ ἀφ' οὗτο δὲ δοκεῖ ἔχειν τὸ βίαιος, ὅτι ἀρχαὶ τὸν ἀνδρα δείξει· πρὸς ἕτερον γὰρ, καὶ ἐν κοινωῖα ἦδη ὁ ἀρχων. ἀφ' οὗτο αὐ- τὸ τῆτο, ἔ * ἀλλότριον ἀγαθὸν δοκεῖ
 D ἔῃ μὲν δικαιοσύνη, μόνη τῆ ἀρετῆ, * ὅτι πρὸς ἕτερον ἔστιν· ἀλλὰ γὰρ τὰ συμφύροντα πρῶταί, μὲν ἀρχοντι, ἢ * κοινῶν· κείρισος μὲν οἷ * ὁ πρὸς αὐτὸν, καὶ πρὸς τοῖς φίλοις χρώμενος τῇ μερμη-
 E ρεία· ἀείρος δὲ οὐχ ὁ πρὸς αὐτὸν τῇ ἀρετῇ, ἀλλ' ὁ πρὸς ἕτερον * τῆτο γὰρ ἔργον χαλεπὸν· αὐτὴ μὲν οἷ μὲν δὲ δικαιο- σύνη, οὐ μέρος ἀρετῆς, ἀλλὰ ὅλη ἀρε- τῆ ἔστιν· οὐδὲ μὲν ἐναστία, μέρος κακίας, ἀλλ' ὅλη κακία· ἔ δὲ ἀφ' οὗτο μὲν ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτὴ, δὴ- λον ἐκ τῆ εἰρημείων· ἔστι μὲν γὰρ ἡ αὐτῆ· ἔ δὲ ἔῃ, οὐ τὸ αὐτό· ἀλλ', ἢ μὲν πρὸς ἕτερον, δικαιοσύνη· ἢ δὲ πρῶτα * ἔξίς ἀπλῶς, ἀρετῆ.

γρ. θαυμα-
 σοι.
 theogn.
 147i
 Infra,
 cap. 20.
 γρ. οἷ
 γρ. κοινω-
 τῶν. & ita
 in Eu-
 dem.
 γρ. ὁ ἔ πρ-
 Fort. τῆτο
 γρ. ἐν τῶν.
 αὐ· vt sa-
 pe alibi.
 vox autē
 χαλεπὸν
 ex glossa
 pridem
 in con-
 textum
 irrepsisse
 videtur.
 Ita tamē
 etiam in
 Eudem.
 γρ. ἔξίς,
 ἐπλῶς ἀρε-

ΚΕΦΑΛ. Δ.

CAPVT IV.

Περὶ τῆς ἐν μέρει δικαιοσύνης, ἢ ὡς τῆς ὁλο-
τέρας σιωνύμος.

Alteram Iustitiæ speciem, quæ particularis dici-
tur, & aequalitate veluti forma con-
tinetur, enarrat.

Ζητῶμεν δὲ γε πῶς ἐν μέρει ἄρε-
τῆς δικαιοσύνη· ἐστὶ γὰρ τις, ὡς
φαμεν. ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς ἀδικίας τῆς κατ'
μέρος. σημεῖον δὲ οὗτο ὅτι καὶ μὴ γὰρ τὰς
ἄλλας μορῆς οὐκ ἐργῶν, ἀδικεῖ μὴ,
πλεονεκτεῖ δὲ ὁσόν· οἷον ὁρίσας πῶς ἀπί-
δα, ἀφ' ἀειλίας· ἢ ὅκακῶς εἰπὼν, ἀφ'
χαλεπότητος· ἢ ὅβροθῆσας χεῖμασι, δι'
ἀμελῆς τῆς οὐδὲ πλεονεκτῆ, πολυ-
κίς κατ' ὁσὸν μίαν τῆν ἰσοῦτων, ἀλλὰ μὴ
ὅσῳ κατ' ἀδικίας, καὶ πονηρίας δὲ γε ἵνα·
ψῆγμῶν γὰρ * καὶ κατ' ἀδικίας· ἐστὶν ἄρα γέ-
νις ἄλλη ἀδικία, ὡς μέρος τῆς ὅλης, καὶ
ἀδικῆν τῆ ἐν μέρει τῆ ὅλου ἀδικίᾳ, τῆ ὁλο-
τῆν νόμον· ἐπὶ, εἰ ὁ μὴ, τῆ κερδαίνειν ἐνεκα
μοιχθῆσι καὶ πρῶς λαμβάνοι· ὁ δὲ, πρῶς τι-
θεῖς καὶ ζημιούμενος δι' ὅτι θυμῶν· ὅτι μὴ
ἀκράτος δόξειεν ἂν εἶ * μᾶλλον ἢ πλεονέ-
κτης· ἐκείνος δὲ, ἀδικος, ἀκράτος δὲ οὐ.
δῆλον ἄρα ὅτι ἀφ' ὅ κερδαίνειν· ἐπὶ, πρὸς
μὴ πᾶσα πρῶτα ἀδικήματα γὰρ ἢ ἐπα-
ναφορὰ ὅτι ἵνα μορῆς αἰεὶ· οἷον εἰ ἐμοί-
χθουσιν, ἐπὶ ἀκοροσίας· εἰ ἐγκατέλιπε τὸν
πρῶτα πῶ, ὅτι δειλίας· εἰ δὲ ἐπᾶταξεν,
ὅτι ὀργῶν· εἰ δὲ ἐκέρδαμεν, ὅτι ὁσὸν
μίας μορῆς, ἀλλ' ἢ ἐπὶ ἀδικίᾳ· ὡς
φαμεν ὅτι ὅτι ἵνα ἀδικία πρῶτα πῶ ὅλου
ἄλλη ἐν μέρει, σιωνύμος· ὅτι ὁ ὅρισμός
ἐν τῶ αἰσῶ γὰρ εἰ· ἀμφω γὰρ ἐν τῶ πρῶς
ἐπὶ ἐχοισὶ πῶ δυνάμιν· ἀλλ', ἢ μὴ
πρὸς πῶ, ἢ χεῖματα, ἢ σωτηρίας, ἢ
ἐπὶ τῶ * ἐχοισὶ ἐνὶ ὀνόματι πρῶτα πρῶτα
πρῶτα πρῶτα· καὶ δι' ἡδονῆν πῶ ἀπὸ τοῦ
κέρδους· ἢ δὲ, πρὸς ἀπὸ τῶ, πρὸς ὅτι ὁ
αυτοῦ αἰσῶ.

Iustitiam autem quærimus, eam quæ pars
virtutis est. Est enim aliqua, ut dicimus.
Itemque iniustitiam, eam quæ in partibus vi-
tii numeratur. Aliquam porro esse huiusmodi
argumento est, quod qui agit aliquid eorum
quæ ad cætera vitia pertinent, facit ille quidē
iniuste, sibi tamen plus boni quàm oportet,
non sumit, aut vendicat: verbi gratia, qui cly-
peum abiecit propter ignaviam, aut qui male-
dixit alteri ira incensus, aut qui pecunia non
est alicui opitulatus ob illiberalitatem. Cum
autem sibi plus boni sumit, aut vendicat, quàm
oportet, sæpe nullo tali vitio, certè non omni-
bus peccat: & tamen peccat. Nam & hunc
iniustitiæ nomine vituperamus. Est igitur alia
quædam iniustitia tanquam iniustitiæ pars
quædam vniuersæ: itemque iniustum quod-
dam, ut totius pars iniusti, eius quod contra
leges committitur. Præterea si quis quæstus
causa adulterium committat, mercedemque
etiam ferat, alius autem cupiditate inflamma-
tus idem faciat, dans etiam aliquid de suo, ia-
cturamque rei suæ faciens: hic quidem in-
temperans potius, quàm plus sibi sumens &
vendicans esse videtur: ille autem iniustus,
sed non intemperans: propterea scilicet, quia
quæstus causa faciat. Præterea in cæteris qui-
dem omnibus iniuste factis, si quid peccetur,
id semper ad aliquod genus improbitatis re-
fertur: verbi causa, si quis adulterium commi-
sit, ad intemperantiam: si eum qui in acie pro-
ximus locatus erat, deseruit, ad timiditatem: si
quem pulsauit, ad iracundiam, sed si quæstum
fecit, ad nullum aliud vitium, nisi ad iniustitiã
refertur. Perspicuum igitur est, præter vni-
uersam iniustitiam, aliam quandam esse eius
partem, vno eodemque nomine appellatam,
quoniam eodem genere vtriusque definitio
cōtinetur. Vtriusque enim vis in eo posita est,
ut ad alterum referatur. Sed hæc quidem in
honore versatur, aut pecunia, aut salute, aut si
quo vno nomine hæc omnia complecti possi-
mus: & propter voluptatem suscipitur eam
quæ è lucro proficiscitur: illa autem in iis om-
nibus in quibus vir bonus occupatus est.

ΚΕΦΑΛ. Ε.

CAPVT V.

Εὐ πρὸς δικαιοσύνης τῆς ἐν μέρει καὶ τῆς ἐν
ὅλῳ αὐτῆς.

Exactiorem enarrationē iustitiæ ruditer subtextit:
Vniuersalem iustitiam obiter attingens:
Particularis verò species distinctè
recensens.

γρ. ἐ πρὸς
Suprà,
c. 2.
γρ. πρὸς πα-
ρατομοῦ

Οτι μὴ οὖν εἰσι δικαιοσύνηαι πλείους,
καὶ ὅτι ὅτι ἵνα ἐτέρα πρῶτα ὅλου
ἀρετῶν, δῆλον· ἵνα δὲ * καὶ ὅποια ἵνα, λη-

Iustitias ergo plureis esse, aliamque quan-
dam præter vniuersam virtutem esse, per-
spicuum est, quæ sit porro & qualis, est in-

telligendum. Hæc igitur à nobis proposita est Iniuriæ distinctio, vnam esse, quæ cōtra leges infertur: alterā, quæ ab æquitate, seu æqualitate remota est: itemq; Ius esse vnū legitimū: æquale alterum. Atq; ex ea quidē, quæ contra leges infertur, iniuria, superior iniustitia & orta & appellata est. Verūm quoniam nō est idē iniquum, seu inæquale, seu ab æquitate remotum, quod plus, sed aliud ad aliud relatum, vt pars ad totum; (quicquid enim plus est, iniquū seu inæquale est; sed non quicquid est iniquū, plus est;) quoniamq; itidē iniquitas, & ea iniuria, quæ fit contra leges, non sunt idem, (nam quicquid iniquū est, contra leges cōmittitur: sed non quicquid cōtra leges cōmittitur, continuo est iniquum.) efficitur vt hæc iniuria, & hæc iniustitia, nō sint eadem, atq; illæ, sed ab illis differāt, partiumq; rationem ad tota obtineant. Hæc enim iniustitia totius iniustitiæ pars est; itemq; totius iustitiæ hæc iustitia. Itaque & de iustitia ea dicendum est, quæ generi subiecta est, & de iniustitia, quæ illius iniustitiæ pars est: eodemq; modo de iure atque iniuria. Eam igitur iustitiam, eamq; iniustitiā, quæ in eodem atque virtus vniuersa vitiumq; vniuersum, ordine locatæ sunt, quarum altera totius virtutis, altera totius vitii vsus est cū altero, prætermittamus. Ius quoque & iniuria, quæ sunt his consentanea, quoniam modo distinguenda & discernēda sint, non est obscurum. Nam pleraq; ferè iura legitima, ea officia sunt, quæ ab vniuersa virtute præscribuntur. Vnicuiq; enim virtuti conuenienter viuere lex iubet, & vnū quodq; vitium sequi vetat. Causæ autē efficientes virtutis vniuersæ, sunt ea omnia iura legitima, quæ legibus de disciplina ad remp. vtili, comprehensa, descripta, & constituta sunt. Sed de disciplina quidē cuiusq; priuata, qua quis absolutè vir bonus est, vtrum sit prudentiæ civilis, an alius facultatis, præcipere, posteriùs erit disputādum. Non est enim fortassis idem, virum bonum esse, & bonū ciuem, in quouis administrandæ reipubl. genere. Eius autē iustitiæ, quæ vt pars subiecta generi est, iurisq; eius, quod ei cōsentaneū est, vna species est, quæ in distributione vel honoris, vel pecuniæ, vel aliarū rerū, quæ inter eos diuidi possunt, qui eiusdē reipubl. cōmunionem inter se cōiuncti sunt, versatur: in his enim est, vt alter cū altero & æquū & iniquū cōsequatur. Altera, quæ in rebus cōtrahēdis vim corrigēdi atq; emēdādi habet. Huius porrò due sūt partes. Contractuū enim alii spōte nostra, alii nobis inuitis fiunt. Spōte fiūt, exēpli causa; hi, venditio, emptio, mutuū, fideiussio, cōmodatū, depositū, locatio, & cōductio. Dicuntur verò spōte fieri, quia horum contractuum principium nostra spōte instituitur. Eorum autem, qui nobis inuitis fiunt, alii sunt clandestini, vt furtum, adulterium, veneficium, lenocinium, serui alieni deceptio, aut corruptio, cædes dolo commissa, falsum testimonium: alii sunt violenti, vt verbera, vincula, mors, rapina, debilitatio corporis, maledicentia, contumelia.

A πλέον. * δῶρις αἰ δὴ τὸ ἀδίκον, * ἔ, τε παρ-
 εἰνομον, ἔ τὸ δίκον. ὅ δὲ δίκον, τὸ τε νό-
 μιον ἔ τὸ ἴσον. καὶ μὴ οὖν τὸ δίκον, ἢ
 ἢ πλεονεξία εἰρημότη, ἀδικία ἔστιν. ἐπεὶ δὲ τὸ
 δίκον καὶ τὸ πλεονεξία τούτων, ἀλλ' ἕτερον, ὡς
 μέρος * πλεονεξία. (τὸ μὴ γὰρ πλεονεξία ἀπὸ
 αἰσον, ὅ δὲ αἰσον οὐ πλεονεξία) ἔ τὸ ἀδι-
 κον ἔ ἡ ἀδικία ἔ τούτα, ἀλλ' ἕτερον
 ἐκείνων. τὰ μὴ, ὡς μέρος. τὰ δὲ, ὡς
 ὅρα μέρος γὰρ αὐτὴ ἡ ἀδικία τῆς ὅλης ἀ-
 δικίας. ὁμοίως δὲ ἔ ἡ δικαιοσύνη τῆς δι-
 δικασίας. ὡς τε καὶ πρὸς τῆς ἐν μέρει δι-
 δικασίας * ἔ ἀδικίας λεκτέον, ἔ τῆς δι-
 κητικῆς καὶ τῆς ἀδικητικῆς ὡς αὐτῶν. ἡ μὴ οὖν
 καὶ πλεονεξία ἀρετῆ * τεταγμένη δικαιο-
 σύνη καὶ ἀδικία. ἡ μὴ, τῆς ὅλης ἀρετῆς
 οὐσα χεῖρις πρὸς ἄλλον. ἡ δὲ, τῆς κακίας,
 ἀφείδω. καὶ τὸ δίκον δὲ ἔ τὸ ἀδίκον τὸ καὶ
 τούτα, φανερόν ὡς εἰρημότη. σχεδὸν γὰρ τὰ
 C πολλά τ' νομίμων τὰ ἀπὸ τ' ὅλης ἀρετῆς *
 πλεονεξία τὸ μὴ ἔστι καὶ ἐκάστῳ γὰρ ἀρετῆ
 πλεονεξία τῆς ἡ, ἔ καὶ ἐκάστῳ μετρη-
 τῆς καὶ καλῆς νόμος. τὰ δὲ ποινῆ καὶ τῆς ὅλης
 ἀρετῆς ἔστι τῆς νομίμων ὅσα νενομιστῆται
 πρὸς * παιδείας τῶν πρὸς τὸ κρινόν. πρὸς δὲ
 τῆς καὶ ἐκάστον παιδείας, καὶ ἡ ἀπὸ αὐτῶν
 δὴν ἀγαθὸς ἔστι, πότερον τῆς πολιτικῆς
 ἔστιν, ἢ ἕτερας, * ἕτερον εἰρημότη. οὐ γὰρ
 D ἴσως τούτων ἀδρὶ τε ἀγαθῶν (ἔ), ἔ πολιτικῆ
 πρὸς τῆς δὲ καὶ μέρος δικαιοσύνης καὶ τὸ
 κατ' αὐτῶν δικαίου, ἐν μέρει ἔστι εἶδος, τὸ ἐν
 ταῖς ἀφαιρέσεσιν, ἢ ἡμῶν, ἢ χρημάτων, ἢ τῶν
 ἄλλων, ὅσα μάλιστα τοῖς κοινωνοῦσι τῆς πολι-
 τείας. ἐν τούτοις γὰρ ἔστι καὶ αἰσον ἔχειν, ἔ
 ἴσον ἕτερον ἕτερον. ἐν δὲ, ὅ ἐν τοῖς σωμαλ-
 λαγμασι εἰρημότη. τούτου δὲ μέρος δύο.
 τῶν γὰρ σωμαλαγμάτων, τὰ μὴ ἐκθύσια
 E ἔστι. τὰ δὲ, ἀκούσια. ἐκθύσια * τὰ τὰ δὲ, οἷον
 πρὸς, ὡνή, δόλιος, ἐγγύη, χεῖρις, πα-
 ρακαταθήκη, μίσθωσις. ἐκούσια δὲ λέγεται,
 ὅτι ἢ εἰρημότη τῶν σωμαλαγμάτων τούτων,
 ἐκούσιος. τῶν δὲ ἀκούσιων, τὰ μὴ, λαθρονομία,
 οἷον κλοπή, μοιχεία, φαρμακεία, παραγω-
 γεία, * δουραπατεία, δολοφονία, ψευδο-
 μάρτυρία. τὰ δὲ, βία, οἷον ἀκία, δεσμὸς,
 θάνατος, ἀρπαγή, πῆρσις, κακηγορία,
 πρὸς πηλακισμὸς.

γρ. πρὸς
 ὅλον. τὸ μὴ
 γὰρ αἰσον ἀ-
 πὸ πλεονεξία
 τῶν πρὸς
 πλεονεξία
 ἔστι. Sic
 ferè in
 Eudem.
 Locus
 est per-
 turba-
 tus: &
 quidem
 iā olim,
 vt ex Gr.
 interpr.
 lectione
 apparet.
 Inter-
 pretum
 pro sua
 libidine
 quisque
 verba
 immu-
 tat, adii-
 cit, adi-
 mit.
 γρ. ἔ πρὸς
 τ' ἐν μέρει
 ἀδικίας
 γρ. πρὸς
 μὴ, sed
 ita alibi.
 γρ. πρὸς τ-
 τὸ μὴ
 γρ. παιδείας
 τ' ὡς.
 polit. lib.
 c. 3.
 γρ. μὴ γὰρ τῶν

Particularis Iustitie propositas species explicaturus, communem illarum naturam prius enarrat.

Οτι τὸ δίκαιον, ἀνάλογόν τι, ἀνάλογιά δὲ πᾶσα, εἴτε διηρημένον, εἴτε σιωπηρῆς, ἐν τέτταρσιν ἐλαχίστοις ὡς τε καὶ τὸ δίκαιον ὁμοίως.

ΕΓείσθη δὲ ὁ, τε ἄδικος ἀνίστος, καὶ τὸ ἄδικον ἀνίστον, δηλονότι καὶ μέσον τί ἐστὶ τῷ ἀνίστῳ. τῷ τῷ δὲ ἐστὶ τῷ ἴσῳ. ἐν ὁποῖα γὰρ πρῶτον ἐστὶ τὸ πλεόν καὶ τὸ ἐλάττω, ἐστὶ καὶ τὸ ἴσον. Εἰ οὖν τὸ ἄδικον ἀνίστον, τὸ δίκαιον ἴσον ὁμοίως καὶ ἀμύβη λόγου δοκεῖ πάντι· ἐπεὶ δὲ τὸ ἴσον μέσον, τὸ δίκαιον μέσον ἵκανον εἶναι. ἐστὶ δὲ τὸ ἴσον ἐν ἐλαχίστοις δυοῖν ἀνάγκη ἵκανῶν τὸ δίκαιον μέσον εἶναι, καὶ πρὸς ἑ, καὶ ἑ, καὶ ἡ μὴ μέσον, ἵκανον. ταῦτα δὲ ἐστὶ, πλεόν καὶ ἐλάττω. ἡ δὲ ἴσον ἐστὶ, * δυοῖν. ἡ δὲ δίκαιον, * ἵκανον ἀνάγκη ἀρετῆς τὸ δίκαιον ἐν ἐλαχίστοις εἶναι τέτταρσιν· οἷς τε γὰρ δίκαιον τυγχάνει ὄν, δύο ἐστὶ. καὶ ἐν οἷς τὰ πρῶτα, δύο. καὶ ἐν αὐτῇ ἕσασθαι ἴσότης, οἷς, καὶ ἐν οἷς ὡς γὰρ ἐκείνα ἔχει * τὰ ἐν οἷς, οὕτω καὶ ἐκείνα ἔχει. Εἰ γὰρ μὴ ἴσοι, τὰ ἴσα ἐξοισιν. ἀλλ' ἐπιθυνοῦνται μακάρι καὶ τὰ ἐγκλήματα, ὅταν μὴ ἴσοι μὴ ἴσα, μὴ μὴ ἴσοι ἴσα, * ἔχουσι τὸ νέμνεσθαι. ἐπὶ, ἐκ τῶν κατ' ἀξίαν τῶν τοῦ δηλονότι. τὸ γὰρ δίκαιον ἐν ταῖς * ἀξίαν, ὁμοιωθεῖσιν ἐπιπέτες κατ' ἀξίαν ἵκανον εἶναι. τὸ μὴ τοὶ ἀξίαν, ὅτι αὐτῶν λέγουσι πρῶτες ἀρχαί. ἀλλ' οἱ μὴ δημοκρατικοί, ἐλευθερίας. οἱ δὲ ὀλιγαρχικοί, [οἱ μ.] πλοῦτον οἱ δὲ ἀγαθῶν. * οἱ δὲ ἀριστοκρατικοί, ἀρετῶν. ἐστὶν ἀρετῆς τὸ δίκαιον, ἀνάλογόν τι. τὸ γὰρ ἀνάλογόν, οὐ μόνον ἐστὶ μοναδικῷ ἀριθμῷ ἴδῳ, ἀλλ' ὁλως ἀριθμῶν. ἡ γὰρ ἀνάλογιά, ἴσότης ἐστὶ * λόγου, καὶ ἐν τέτταρσιν ἐλαχίστοις. ἡ μὴ οὖν διηρημένον, ὅτι ἐν τέτταρσι, δηλονότι. ἀλλὰ καὶ ἐν σιωπηρῆς. ὅτι γὰρ ἐν ὡς δυοῖν χρεῖσται, καὶ δις λέγει. οἷς ὡς μὴ τῷ α, πρὸς πῶ τῷ β. οὐτως καὶ μὴ τῷ β, πρὸς πῶ τῷ γ. δις οὖν ἡ τῷ β, εἴρηται. ὡς περὶ μὴ τῷ β, τε δις, τέτταρα ἕσασθαι ἀνάλογα. ἐστὶ δὲ τὸ δίκαιον ἐν τέτταρσιν ἐλαχίστοις, τὸ ὁ λόγος ὁ αὐτὸς διηρημένον γὰρ ὁμοίως, * οἷς τε, τὸ α. ἕσασθαι ἀρετῶν ὡς ὁ α ὁρεθ πρὸς τὸν β, ὅπως ὁ γ πρὸς

Quoniam autem & iniustus, iniquus: & iniuria, iniquitas est: perspicuum est, aliquod esse etiam eius quod iniquum est, medium, hoc autem est æquum seu æquale. In quacunque enim actione plus est & minus, in ea æquum quoque seu æquale reperitur. Si igitur iniuria est iniquitas, seu inæqualitas; ius erit æqualitas. Quod, etiamsi oratio cur ita sit, non afferatur, ita videtur omnibus. Quoniam autem æquale, medium est; ius quoque medium quoddam erit. Atqui æquale quidem in duobus minimum reperitur. Quare necesse est, ius quod & medium est, & æquale, & ad aliquid refertur, & quibusdam ius esse. Ac quæ medium est, aliquorum est, quæ quidem sunt plus & minus: quæ æquale, in duobus consistit: quæ ius, aliquibus est ius. Necessariò igitur ius in quatuor minimum versatur. Nam & quibus ut sit ius accidit, duo sunt: & in quibus ius ipsum situm est, res duæ. Atque eadem erit æqualitas & eorum quibus ius tribuitur, & earum rerum in quibus ius consistit. Nam ut res illæ, in quibus ius positum est, se habent, sic & illi quibus ius tribuitur. Nisi enim sint æquales, non habebunt æqualia. Sed hinc prælata, querelæque & expostulationes, cum aut æquales non æqualia, aut non æquales æqualia consequuntur atque obtinent. Præterea ex eo quod cuique pro sua dignitate tribuitur, hoc perspicuum est. Nam quod ius in distributionibus positum est, id fatentur omnes pro cuiusque dignitate esse oportere. Verum dignitatem non eandem omnes dicunt esse: sed qui forma reipubl. administrandæ populari vultur, libertatem: eorum qui paucorum principatu, alii diuitias, alii nobilitatè generis: ii autem, apud quos reip. præsunt optimates, virtutem. Ius igitur proportionem & comparationem quadam constat. Non enim solum eius numeri, quo aliquid numeramus, proprium est, proportionem consistere: sed etiam eius, qui vniuersè & omnino numerus est. Proportio enim rationis est æqualitas, quæ in quatuor minimum reperitur. Disiunctam igitur proportionem in quatuor consistere, non obscurum est, similiterque continuatam, seu continentem. Hæc enim loco duorum, vno vteretur, & bis vnum sumet: ex æpli gratia, quæ proportio est primæ lineæ ad secundam, eadem secundæ ad tertiam. Bis igitur secundæ sumpta est. Quare si linea secunda bis posita fuerit, quatuor erunt proportione inter se comparata. Est autem & ius minimum in quatuor, eademque

eius ratio est. Disiuncti sunt enim similiter & ii quibus ius tribuitur, & ex res quæ distribuuntur: Itaque quæ erit extremi A ad extremum B proportio, eadem extremi C ad

gr. οἷς π
νέμεται
ἀρέμεται.

extremum D. Alterna igitur ratione, vt ex-
tremum A ad extremum C, sic B ad D. Ergo
& totum cum toto comparabitur: idque di-
stributio copulat: & vero si ita inter se compo-
nantur, iuste copulat,

A τ δ. ε ενδηαξ δ εα, ως ο α προς τ γ, ο β
προς τον δ. ως τε ε δ ολον προς το ολον
οσφ η νομη σενδυαζει. * και ουτως σεν-
τεση, διχαμως σενδυαζει.

CAPVT VII.

Particularis Iustitie specterum, Distributina scilicet & Correctiua, naturam cuiusque propriam declarat.

Κ Ε Φ Α Λ. Ζ.

Περί διχαιοσύνης, της τε δίκαιης, και της δόρθωτικής.

B

Extremi igitur A cum extremo C, & extremi B cum extremo D coniugatio, ius illud est, quod in distributione consistit: & ius est iniuriæ medium, id est, eius rei, quæ à proportione remota atque auersa est. Nam quod proportione constat, medium est. Ius autem proportione constat. Appellant porro mathematici talem proportionem, geometricam. In geometrica enim proportione euenit, vt quomodo vtrumque cum vtroque, sic totum cum toto comparetur. Non est autem continens hæc proportio. Non enim fit extremum vnum numero is cui tribuitur, & res, quæ tribuitur. Ex his igitur satis intelligitur, hoc ius proportione constare: iniuriam autem, à proportione alienam atque auersam esse. Quo fit, vt alterum sit plus, alterum minus. Quod quidem etiam in factis reperitur. Nam is qui iniuriam facit, plus boni sibi sumpsit ac vendicauit, quã oportet: ei verò qui afficitur iniuria, minus boni obtigit. Contra fit in malo: boni etiam rationem obtinet leuius malum, si cum grauiore malo comparetur. Nam leuius malum, optabilius grauiore est. At quod optabile & expectandum est, id bonum est: & quo quidque optabilius est, id bonum est. Atque hoc sanè iuris vnum genus est. Reliquum autem alterum est id, quod ad corrigendum & emendandum valet: versaturque in rebus & sponte & inuitè contractis. Huius autem iuris forma alia est à priore. Ius enim, quod in distribuendis rebus communibus vertitur, semper ea quam dixi proportione constat. Nam si pecuniæ communis distributio fiat, eadem ratione vtendum erit, quam habent inter se res ex quæ ab vnoquoque in medium allatæ sunt: eaque iniuria, quæ huic iuri opponitur, à proportione remota atque auersa est. Ius autem, quod in contractibus versatur, est illud quidem æquale quiddam: & iniuria, inæquale: verum non illa proportione, sed arithmetica. Nihil enim refert, vtrum vir bonus malum hominẽ fraudarit, an malus homo virum bonum: neque vtrum vir bonus, an malus homo adulteriũ fecerit: sed damni tantum differentiam intuetur lex, iisque vtitur tanquam æqualibus,

H Aρα τ η α ορου τ δ γ, και η τ β, τ δ η σύζυξις, εν τ ο δίκαιομη δι-
χαιον εστι, και μεσον το δίκαιον. * πουτες Pridem
τ η τ δ α τ ο ανάλογον. το γ δ ανάλογον, corrup-
μεσον. το δε δίκαιον, ανάλογον. κελοισι δε tus lo-
τω ριαωττω ανάλογιας, γεωμετρικω οι cus. Ve-
μαθηματικοι. εν γ δ τ η γεωμετρικη συμ- terpr. ita
βαινει ε τ ο ολον προς τ ο ολον, οσφ εκά- legit, ε
περον προς εκάτερον. εστι δ ου σιωηχης μεσει τ δι-
αωτη η ανάλογια. ου γ δ γ δ εις αειθμω αδικον, πα-
ορος, ω ε ο. τ ο κω οω δίκαιον τ η τ, ανάλ- εα τ ο ανάλο-
λογον. τ ο δ αδικον, τ ο τ δ α ανάλογον. γ δ Argy-
α εα, τ ο κω πλεον, το δε ελαττον. οσφ ε gor. υ με-
επι τ η εργων συμβαινει. ο κω γ δ αδικω, σον τ η ε ε
πλειον εχθ. ο δ αδικου κωμος, ελαττον τ η na quod
αγαθου. επι δε τ η κωκου, αναπαλιν. εν manuss.
αγαθου γ δ λογω γινεται τ ο ελαττον κωκον, quidam
προς τ ο μειζον κωκον. εστι γ δ τ ο ελαττον τ η τ ο βι τ ο
κωκον, μαλλον αιρετον τ η μειζονος. τ ο δ αι- ελαττοιας
ρετον, αγαθον ε τ ο μαλλον, μειζον. τ ο κω glossa
οω εν ειδος τ η δίκαιου, τ η τ εστι. το δε λοιπον est, ex
εν τ ο δόρθωτικον, ο γ δ εν τ ο σιωηχων. Gr. com.
μασι ε τ ο ις εκουσις, ε τ ο ις ακουσις. τ η deprom-
τ ο δε τ ο δίκαιον, αλλο ειδος εχει τ η πω γη. ε τ η
τερου. το κω γ δ δίκαιητικον δίκαιον τ η μειζοι,
κωκων, αιει κατα ττω ανάλογιας εστι ττω μαμοι.
ειρη κωκω. και γαρ απο χρηματων κοι-
νων, εα γινηται η δίκαιομη, εσα κατα
τον λογον τον αυτον, οσφ εχοισι προς
αλληλα τ α εισιν εθεια. ε τ ο αδικον, τ ο αιπ-
κεικμον ε δίκαιω τυτω, το τ δ α ανάλογον
εστι. τ ο δ εν τ ο σιωηχων μασι δίκαιον,
εστι κω ισον η, ε τ ο αδικον, αυισον. αλλ ου
ε τ ττω ανάλογιας εκεινω, αλλα ε τ ττω
αιθμητικω. ουθεν γ δ δίκαιη φει, ε τ
επιεικης φαυλον απετερησεν, η φαυλος
επιεικη. ουδ ει εμοικησεν επιεικης η φαυ-
λος. αλλα προς τ η βλαβοις ττω δίκαιη-
ρον μονον βλέπει ο νόμος, ε χρηστω ως ισοις.

